

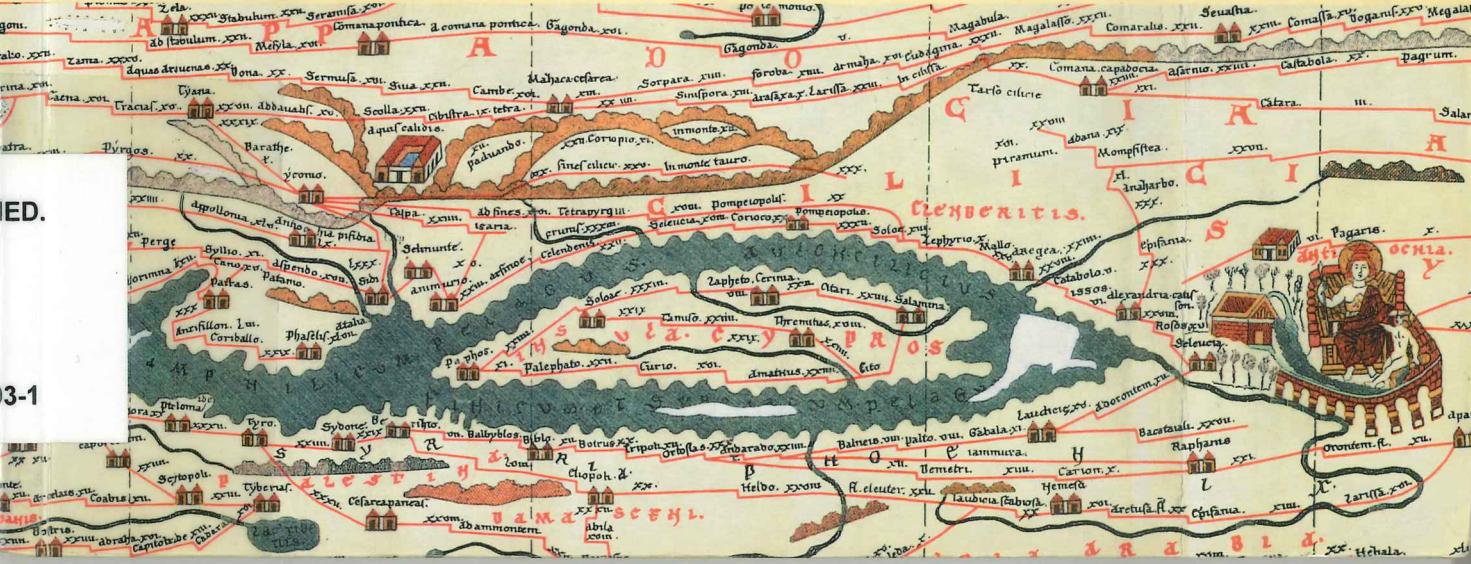

SUNA - İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH INSTITUTE ON MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS

ANADOLU AKDENİZİ Arkeoloji Haberleri

2003-1

News of Archaeology from ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS

Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü
Suna & İnan Kıraç Research Institute on Mediterranean Civilizations

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri
2003
News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS

Yayın Yönetim / Editorial Board

Kayhan DÖRTLÜK
Tarkan KAHYA

Çeviriler / Translations

İnci TÜRKOĞLU
T.M.P. DUGGAN

Tasarım / Design

Muammer ULUSAN

Kapak / Cover

Tabula Peutingeriana

Yapım / Production

Zero Prodüksiyon Ltd.

© 2003

ISSN 1308-9660

Yazışma Adresi / Mailing Address

Barbaros Mah. Kocatepe Sok. No: 25
Kaleiçi 07100 ANTALYA-TÜRKİYE
Tel: 0(242) 243 42 74 Fax: 0(242) 243 80 13
akmed@akmed.org.tr
www.akmed.org.tr

11212
Q

KOC University Library

3 1093 6250828 3

ANADOLU AKDENİZİ Arkeoloji Haberleri

2003-1

*News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS*

Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü
Suna & İnan Kıraç Research Institute on Mediterranean Civilizations

CC
13
T8
A63
v2003-1
c.4

İÇİNDEKİLER

KAZI RAPORLARI

Alanya Kalesi 2002	Prof. Dr. M. Oluş Arık	7
Arykanda 2002	Prof. Dr. Cevdet Bayburtluoğlu	10
Bademağacı 2001-2002	Prof. Dr. Refik Duru	13
Kelenderis 2002	Prof. Dr. Levent Zoroğlu	16
Kinet Höyük 2002	Doç. Dr. Marie-Henriette Gates	19
Limyra 2002	Doç. Dr. Thomas Marksteiner	22
Nagidos 2002	Prof. Dr. Serra Durugönül	25
Patara 2002	Prof. Dr. Fahri Işık	28
Perge 2002	Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu	32
Soli-Pompeipolis 2002	Yrd. Doç. Dr. Remzi Yağcı	36
Mersin-Yumuktepe 2002	Doç. Dr. Isabella Caneva	40

YÜZYEY ARAŞTIRMA RAPORLARI

Doğu ve Kuzeydoğu Lykia-Güneybatı Pisidia Epigrafik-Tarihi Coğrafi Yüzey Araştırmaları 2001-2002	Prof. Dr. Bülent İplikçioğlu	42
Olympos Örenyeri ve Çevresi 2002	Prof. Dr. Ebru Parman	44
Pisidia-Pednelissos 2001-2002	Dr. Lutgarde Vandepoot - Dr. Veli Köse	47
Mersin-Silifke, Seyranlık Köyü 2002	Yrd. Doç. Dr. Ayşe Aydın	51
Trebenna ve Çevresi 2002	Doç. Dr. Nevzat Çevik	
	Doç. Dr. Burhan Varkıvanç	53

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI

Alanya Müzesi Çalışmaları 2002	Dr. İsmail Karamut	55
Burdur Müzesi Çalışmaları 2001-2002	H. Ali Ekinci	57
Mersin Müzesi Çalışmaları 2002	F. Güler Gürkan - Yaşar Ünlü	59
Side Müzesi Çalışmaları 2002	Melek Yıldızturhan	61
Side Tiyatrosu Çalışmaları 2001-2002	Ülkü İzmirligil	63
Silifke Müzesi Çalışmaları 2002	İlhame Öztürk	66

CONTENTS

EXCAVATION REPORTS

Alanya Citadel 2002	Prof. Dr. M. Oluş Arık	7
Arykanda 2002	Prof. Dr. Cevdet Bayburtluoğlu	10
Bademacı 2001-2002	Prof. Dr. Refik Duru	13
Kelenderis 2002	Prof. Dr. Levent Zoroğlu	16
Kinet Höyük 2002	Assc. Prof. Dr. Marie-Henriette Gates	19
Limyra 2002	Assc. Prof. Dr. Thomas Marksteiner	22
Nagidos 2002	Prof. Dr. Serra Durugönül	25
Patara 2002	Prof. Dr. Fahri Işık	28
Perge 2002	Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu	32
Soli-Pompeipolis 2002	Dr. Remzi Yağcı	36
Mersin-Yumuktepe 2002	Assc. Prof. Dr. Isabella Caneva	40

SURVEY REPORTS

The Epigraphical and Historical-Geographical Surveys in East and Northeast Lycia and Southwest Pisidia 2001 and 2002	Prof. Dr. Bülent İplikçioğlu	42
Olympos 2002	Prof. Dr. Ebru Parman	44
Pisidia - Pednelissos 2001-2002	Dr. Lutgarde Vandeput - Dr. Veli Köse	47
Seyranlık Village, Silifke-Mersin, 2002	Dr. Ayşe Aydın	51
Trebenna and Around 2002	Assc. Prof. Dr. Nevzat Çevik	
	Assc. Prof. Dr. Burhan Varkıvanç	53

OTHER REPORTS

Work by Alanya Museum in 2002	Dr. İsmail Karamut	55
Work by Burdur Museum in 2001-2002	H. Ali Ekinci	57
Work by Mersin Museum in 2002	F. Güler Gürkan - Yaşar Ünlü	59
Work by Side Museum in 2002	Melek Yıldızturhan	61
Work at the Theatre of Side in 2001-2002	Ülkü İzmirligil	63
Work by Silifke Museum in 2002	İlhame Öztürk	66

KAZI RAPORLARI / EXCAVATION REPORTS

Alanya Kalesi 2002 / Alanya Citadel 2002

Prof. Dr. M. Oluş ARIK

Alanya Kalesi'nde 1985 yılından beri devam eden kazı çalışmalarının 2002 yılı kampanyasında ulaşılan bulgular şu şekilde özetlenebilir:

"Ön Avlu"da Yapılan Çalışmalar

İçkale Kapısı ile Selçuklu Sarayı arasında kalan Ön Avlu'nun özgün zemin döşemesi, kuruluş özellikleri ve işlevini aydınlatmak amacıyla 2001 yılında başlatılan çalışmalara 2002 yılında da devam edilmiş; avlunun İçkale Kapısı'na yakın olan kuzey bölümünün kazısı yapılmıştır. Çalışmalar sırasında, söz konusu bölümün Kale Kapısı'nın batı cephesine tesadüf eden kesimindeki kayalıklar arasında bazı insan iskeletleri ile karşılaşılmıştır. Yüzeye hayli yakın vaziyette ve doğu-batı doğrultusunda yerleştirilmiş dağınık ve birbiri içine girmiş kemikler halinde ortaya çıkartılan 5 iskeletin de, bulunduğu konum dolayısıyla son 50-60 yıllık bir dönemde ait oldukları ve topluca gömüldükleri iddia edilebilir.

Bu alandaki çalışmalar sırasında yer yer harç tabakalarına ve yoğun olarak tuğla parçalarına rastlanmış; ayrıca lüster, türkuvaz tek renk sırlı veya sır altına siyah dekorlu haç kolu formunda çini fragmanları, sırlı/sırsız seramikler, cam ve metal parçaları da ele geçirilmiştir. Çalışmalara, İçkale Kapısı'nın eşik kotu ile aynı seviyeye ulaşıldığında son verilmiştir.

"Freskli Avlu"ya Güney-Batı Köşesinden Bitişen Burç'ta (B2) Yapılan Çalışmalar

Bu yılıki çalışmalar sırasında, İçkale'nin kuzey ucunda yer alan ve 2001 yılı çalışmaları sırasında kazısı yapılan "Freskli Avlu"ya batı köşesinden bitişen burç (B2) da ele alınmıştır. Kazısı yapılmadan önce içi tamamıyla toprakla dolu durumda burçta yaklaşık 2.00 m. derinleşilerek tuğla döşemeli özgün zemin kotuna inilmiş; bu esnada, binanın dört kenarı boyunca dolaşan tuğla bir kuruluşun varlığı da ortaya çıkartılmıştır. Söz konusu kuruluş, aralarında 2-3 cm. kalınlığında yatay ve 0,5-2 cm. arasında değişen düşey derzler bulunan 22 x

The 2002 campaign of the Alanya Citadel excavations, which have been continuing since 1985, can be summarized as follows:

I. Work at the Forecourt

The work initiated in 2001 in order to clarify the original floor pavement, constructional features and the function of the forecourt located between the Inner Citadel Gate and Seljuk Palace was continued in 2002 and the northern part of the Forecourt closer to the Inner Citadel Gate was excavated.

During the course of this work, human skeletons were found among the rocks in the north part of the Forecourt, by the western side of the Gate. It is possible to suggest that the five disturbed skeletons buried in an east-west direction were buried together, very close to the surface, approximately 50-60 years ago.

The work revealed mortar layers and extensive brick fragments along with fragments of tiles decorated in luster, monochromatic glazed in turquoise, or cross-arm shaped pieces decorated in black underglaze, pottery with and without glaze, and glass and metal pieces. The work was stopped when the niveau of the threshold of the Inner Citadel Gate was reached.

II. Work at the Bastion B2, Adjoining the "Court With Frescoes" on the Southwest Corner

This year's campaign continued the work on the bastion B2, joining the Court with Frescoes on the western corner, that had been excavated in 2001. Before the onset of the excavations, the interior of the bastion was full of earth; the digging continued down to a depth of almost 2.00 m from the surface and the level of the original floor paved with bricks was reached. During the course of this work, the existence of a brick construction extending along all the four sides of the bastion was revealed. The construction in

22 x 5 cm. ölçülerindeki tuğlaların 1/2 kaydırılmasıyla üst üste istiflenmiş 13 tuğadan meydana gelen bir duvar halinde mekâni çevreçevre dolaşmaktadır. Vaktiyle sıvalı olduğu, sadece kuzey kenarda bir kısmı in situ olarak günümüze ulaşabilmiş sıva tabakasından da anlaşılmaktadır. Kirli beyaz renkli, kireçli, gevşek ve bol kumlu sıva tabakası, konservasyonu yapılarak duvara sabitlenmiştir. Kazı çalışmalarında, çeşitli dönemlere ait bozuk durumdaki sikkeler, sırlı/sırsız seramik fragmanları, çini, çivi, metal ve cam parçaları ile sadece bir yarısı kalabilmiş kemik bir düğme ele geçirilmiştir. Buluntular arasında bir seladon parçası özellikle dikkat çekicidir.

"Tonozlu Galeri" (Tg 3)'de Yapılan Çalışmalar

İçkale'nin güney-doğu köşesindeki Selçuklu Sarayı'nın güney-batı köşesine bitişik olarak, İçkale'yi güney yönünden sınırlandıran sur duvarı boyunca, vaktiyle tonozlu bir galeri halinde uzandığı anlaşılan yapı kalıntılarını ortaya çıkartmak ve Selçuklu Sarayı ile ilişkisini aydınlatmak amacıyla bu kesimde bir çalışmaya başlanmıştır. Çalışmalar sırasında, sur duvarına parallel olarak uzandığı anlaşılan, blok taşlarla örülmüş kare planlı 6 kemer ayağının subasmanları ortaya çıkartılmıştır. Bir arkad dizisi meydana getirecek şekilde sıralanan bu kütlelerin, sur duvarının üst kotunda, bugün sadece üzengi seviyesindeki kalıntıları izlenebilen tuğla tonozu taşıyan bir revak kuruluşuna ait olduklarına şüphe yoktur. Söz konusu ayaklar ile sur duvarı arasında büyük ölçüde tahrip olmuş tuğla döşeme kalıntılarına

question comprises a wall formed by 13 rows of bricks of 22 x 22 x 5 cm placed on top of each other; in each row the bricks are shifted halfway across those in the previous row; the mortar thickness is 2 - 3 cm horizontally and 0.5 - 2 cm vertically. Remains of plaster found in situ only in the north side suggest it was plastered over originally. This plaster is grayish-white, loose and has lime and a lot of sand in it; the remains have been conserved and fixed onto the wall.

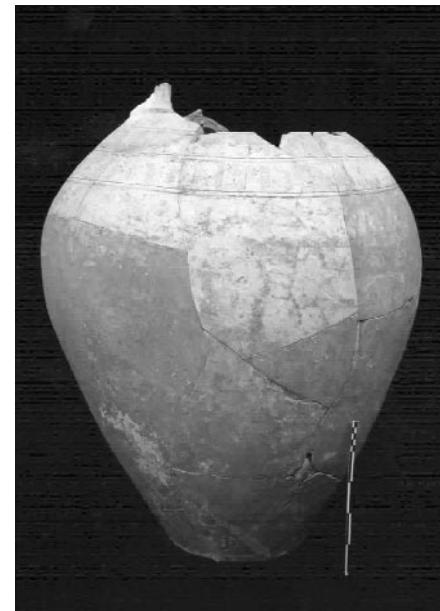
In the excavations, coins in poor condition, glazed and unglazed pottery and pieces of ceramic tiles, nails, metal and glass pieces, and half a bone button were recovered. Among the finds a fragment of Celadon is of importance.

III. Work at the "Vaulted Gallery" (Tg 3)

A structure extending along the fortification wall bounding the Inner Citadel from the south was understood to have originally been a vaulted gallery adjoining the southwest corner of the Seljuk Palace located in the southeast corner of the Inner Citadel. Work was initiated here in order to expose and clarify its relationship to the palace; and the foundations of six square shaped piers that supported arches and were built of dressed stones were uncovered. It is certain that these bodies, aligned so as to form an arcade, originally belonged to a portico whose brick vault can be traced at the springing line level on the upper parts of the fortification wall.

Tonozlu Galeri (Tg3) / Vaulted Gallery (Tg3)

PT Küp / TC Jar

tesadüf edilmiş; ayrıca, galerinin doğu ucunda ve döşeme kotunun altında bir toprak küp ele geçirilerek bulunduğu yerden çıkartılmıştır. Kayalar arasına özenle konularak çevresi sert toprakla desteklenen küp, zamanla kırılan bölümleri dikkate alınarak bulunduğu yerden çıkarılmıştır; konservasyonu yapılarak Alanya Müzesi'ne teslim edilmiştir. Çalışmalar sırasında, alana dağılmış vaziyette, muhtemeldir ki, vakityle kemer ayaklarının iç ve dış yüzlerinde ya da duvarlarda yer alan ve büyük bir kısmının üzerinde graffiti gemi tasvirleri bulunan fresk parçalarının yanısıra bol sayıda sırlı/sırsız seramik, yıldız ve haç kompozisyonlarına ait olduğu anlaşılan sıraltı ve ayrıca düz türkuvaz sırlı levhalara ait çini parçaları da ele geçmiş; özellikle alanın güney-batı kesiminde yoğun olarak birbiri içine girmiş vaziyette düz türkuvaz, kobalt mavisi ve manganez moru renkli çini mozaikler ile çeşitli kırıklar ve renkler halinde pencere camlarına tesadüf edilmiştir. Buluntular arasında, korozyon dolayısıyla okunamayacak durumda olan ve biri II. Keyhüsrev'e ait üç sikke ile bir Selçuklu kurşun mührü de dikkat çekicidir.

Remains of a brick floor pavement in very poor condition have been found between these piers and the fortification wall and a terra cotta jar buried under the floor level in the eastern end of the gallery was discovered and exposed. It was placed among rocks and supported by hard earth filling. It was removed and pieces were put together, conserved and handed to the Alanya Museum.

Scattered around were fresco fragments that apparently were once attached to the sides of the piers or the walls, with depictions of boats, along with numerous potsherds with and without glaze, tile fragments in the underglaze technique and monochromatic turquoise coloured glaze ceramic tiles belonging to cross and star compositions. Particularly in the southwest section of the area, numerous and mixed fragments belonging to turquoise, cobalt blue and manganese purple tile mosaics and fragments of coloured window glass were found. Among finds were three coins in bad condition, one of which is dated to the reign of Sultan Keyhüsrev II, and a Seljuk lead seal are worthy of note.

Arykanda 2002 / Arykanda 2002

Prof. Dr. Cevdet BAYBURTLUOĞLU

Hırsızlık ve kaçak kazı faaliyetlerinin son birkaç yıldır Arykanda'ya da bulaşması, normal kazı programı yerine, kaçakçılara eser bırakmamak için bol buluntu verebilecek kesimlerde çalışmaya bizi mecbur etti. Bu yüzden Akropol'de, Gözetleme Kulesi'nin üzerinde bulunduğu kayalığın eteği ile Ticaret Agorası arasında kalan eğimli iskan ve Nekropol alanı batıdan doğuya, yerli kaya çıkıncaya değin, oyuklukları da dahil olmak üzere temizlenip ortaya çıkarıldı ve toprağının tümü elenerek elden geçirildi. Bina yapımı ve işlevinin yahut işlevlerinin ne olacağı yolundaki bilgilerimize yeni bir şeý eklemeyen kazı; bunun aksine, adeta kaçak kazıcıların çabalarının nedenini açıklarcasına çok zengin ve değişik buluntularıyla dikkat çekici oldu.

Arazinin eğiminin güneşe doğru oluşu, kullanım amacı ister konut, isterse mezar olsun; girişlerinin ve doğal olarak cepheлерinin güneyden olmasını zoraki kılmaktadır. Bu durum Ticaret Agorası yönünden evlere veya mezarlara çoğunuğu merdiven şeklinde olan verev veya dik dar sokaklarla ulaşımı gerektirmiştir. Evin veya mezar sahibinin maddi durumunun iyi veya kötülüğü tabanlarının yapım şeklidenden anlaşılmaktadır. Zenginçe olanların evlerinde yerli kaya eğer elveriyorsa düzgün tıraşlanarak zemin elde edilmektedir. Zemin kayası kırık veya oyuklarla dolu ise düzgün zemin ya çakıl mozaikle

Kazı alanı genel görünüm / General view of the excavation site

Because Arykanda has fallen prey to smugglers and illicit diggers in recent years, we have had to alter our regular excavation program and focus more on those points which would certainly yield rich finds, in order to deprive the illegal diggers and smugglers of antiquities of this opportunity. Therefore, on the Acropolis, the settlement and necropolis area between the skirts of the rock on which the Watch Tower rises, and the Commercial Agora was excavated from the west to the east, down to the bedrock and the earth removed was sifted. These efforts did not contribute anything to our knowledge of the local architecture and its functions; however, the variety and richness of the finds justified our efforts to preempt the illicit diggers.

As the terrain slopes down towards south, it was mandatory to have both the houses and the tombs with their doorways opening to the south. Besides, access to the houses or the tombs from the Commercial Agora had to be provided via a series of narrow, steep and stepped streets that stretch up or are on the diagonal. The economic level of the house or tomb owners can be inferred from the floor pavements. Wealthy ones had their floors of finely hewn bedrock; in case the bedrock had cracks or holes, then it was paved with pebble mosaic or with square flat stones. Poorer houses had the cracks and holes filled with debris and then the floor was stamped down. Most of the houses and the tombs are built of two stories to utilise the slope. In those cases where the upper floor did not partially rest on bedrock, then it had timber flooring and the beams were placed in holes carved into the rock and extended to join the front walls. The interior walls of the houses and the tombs are generally of low quality masonry. The quality of masonry and the mortar used, again indicates the degree of wealth of the owner.

The closeness of the houses and the tombs observed all over Lycia is also valid for Arykanda; therefore, it is quite difficult to distinguish a private home from a tomb. The small finds do not help much in identification either. Therefore, the long and different construction histories of the buildings on the Acropolis from the end

yada düzgün kare plaka taşlarla yapılmaktadır. Fakir evlerinde ise kırık veya oyuk yerler, döküntülerin doldurulması ve sıkıştırılması ile gerçekleştirılmıştır. Evlerin veya mezarlardan çoğu eğimin sağladığı olanaklar yüzünden iki katlıdır. Üst kat eğer bir seki şeklinde yapılmışsa tabanları ahşaptır ve hatıllar kaya yüzeyine açılmış özel oyuklarla ön duvarlar üzerine bindirilmiştir. Evlerin veya mezarlardan iç bölmeleri için kullanılan duvarlar genelde çok kalitesizdir. Bunlarda da örgü kalitesi ve kullanılan harç yine zenginlik ve fakirlığın göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Likya genelinde özel konutlarla mezarlardan iç içeliği Arykanda içinde geçerlidir. Bu yüzden hangi evin özel konut, hangisinin mezar olduğunu ayırt etmek son derece güçtür. Buluntularda bu yönde fazla yardımcı olmamaktadır. Akropol'deki binaların I.O. V. yüzyıl sonundan Hellenistik Devir sonuna kadar olan uzun ve farklı inşa zamanları sorunu daha da çetrefilleştirmektedir. Bununla birlikte inşa zamanları ne kadar eskiye giderse gitsin hemen hepsi Hellenistik Dönem sonu-Roma İmparatorluk Çağının başına kadar kullanılmışlardır. Zaten kentteki büyük imar faaliyeti de bunu yansımaktadır. Arykanda bu dönemde tiyatro, stadion gibi genel hizmete yönelik yapılarla değil, özel konutlarla da akropol dışına taşmıştır. Kentin diğer kesimlerinde bu tür konut ve mezar binaları daha önceki yıllar ortaya çıkartılmıştı.

Akropol'deki yapılar yaklaşık 1,5-2 asırlık bir aradan sonra tekrar kullanılmaya başlamıştır. Düzgün tabanlar veya sıkıştırılmış toprak tabanların üzerinde boş toprak ve tekrar sıkıştırılmış topraklı tabanlara rastlanılması, bu toprak zemin üzerinde yoğun olarak İ.S. II. yy. ve sonrası sikke, cam ve seramik eserler ve diğer objeler Akropol'e yeniden yerleşildiğine işaret etmektedir. Tarihi belirli iki olay bu göçün kanımızca nedeni olmalıdır. Bunlardan biri 141, diğer ise 5 Ağustos 240 depremleridir.

Buluntulara gelince: İmparator Elagabalus'un normal büyülükteki bronz başı (ona ait olması olası kol ve parmaklar daha önceki yıllarda bulunmuştur); Helios'un mermer aedicula kaide üzerinde ata binmiş bronz heykelciği (at kayıp) aynı tür bronz kaide; Athena Parthenos tasvirli bronz ayna arkası; bronz saplı, demir ağızlı özel cerrahi bıçağı; ön ayakları ve başı aşağıya doğru, arka bacakları ortadaki taşıyıcıya birleşik, bronz aslanlardan oluşan büyük şamdan ayaklısı (aslanların ikisi yok); kemik veya fildişinden çok sayıda ve farklı tiplerde saç iğnesi, burun-kulak kaşığı, ilaç kaşığı; çoğuluğu gümüş ve aralarında çok nadir örnekler bulunan Hellenistik ve Roma Dönemi'ne ait bırlık, şehir ve imparatorluk sikkeleri; opal üzerine hak edil-

of the 5th century BC through to the end of the Hellenistic period are very intricate. Yet, earlier or the later, it is for certain that almost all the buildings were in use until the end of the Hellenistic period or the beginning of the Roman period. As a matter of fact, the intensity of the construction works in this period proves this point. It is about this time that the settlement of Arykanda was extended out beyond the Acropolis, not only with public structures such as the theatre and the stadium but also with private houses. Similar houses and tombs had been unearthed in other parts of the city, in previous campaigns.

The structures on the Acropolis were in use again, after a gap of 150 to 200 years, with the original floors covered first with earth and then with a pressed earth floor which was rich in small finds such as coins, glass, pottery and other objects dating to the 2nd century AD and later, indicating the resettlement on the Acropolis. We are of the opinion that two events of known date provide the reasons for these migrations: two earthquakes, one in 141 and the other on the 5th of August 240.

Among the noteworthy small finds are: a life-size bronze head of the Emperor Elagabalus (arm and fingers probably belonging to this head were recovered in previous years); an equestrian bronze figurine of Helios (horse missing) on a bronze pedestal; a bronze mirror with a depiction of Athena Parthenos; a special surgical knife with a bronze handle and an iron blade; a big candelabrum stand comprising bronze lions, with their heads and fore limbs forming the feet and their

Buluntu örnekleri / Finds

miş Nike tasvirli yüzük taşı; kaliteli camlar (millefiori, mozaik cam, kaburgalı kase gibi türler içermektedir), seramikler (Üzeri kabartma tasvirli kurşun sırlı kaseler); pişmiş toprak heykelcikler ve nihayet Arykanda'lı bir gladyatöre ait beze sarılı 3 kılıç, 1 gladis ve 1 şüşen oluşan silahlar en göze çarpanlardan bazlılardır.

hind legs joining the main support (two of the lions are missing); numerous and various hair pins, nose-ear curettes and medicine curettes made of bone or ivory; league, city and imperial coins from the Hellenistic and Roman periods, many of which are silver; a seal ring with a Nike figure engraved in the opal; quality glass (millefiori, mosaic glass, ribbed bowls); terracotta figurines; and finally a group of weapons belonging to a gladiator from Arykanda (3 swords wrapped in cloth, 1 gladius and 1 lance).

Bademağacı 2001-2002 / Bademağacı 2001-2002

Prof. Dr. Refik DURU

Antalya'nın Bademağacı Beldesi yakınlarındaki Bademağacı Höyübü'nde, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi adına, başkanlığını yaptığımız bir bilim kurulu tarafından 1993 yılında başlanan kazıların 9. dönem çalışmaları 1 Ağustos-10 Eylül 2001, 10. dönem çalışmaları da 30 Temmuz-20 Eylül 2002 tarihleri arasında sürdürülmüştür.

Höyük, Antalya'dan Burdur'a giden karayolunun 50. km.'inde, yolun 500 m. kadar batısında, uzun çapı 200 m., kısa çapı 110 m. kadar olan, 7 m. yüksekliğinde küçük bir tepedir. Kazılar sırasında "Ana Toprak", tepenin en yüksek noktasına göre, -9 m. dolaylarında saptandığı için, gerçek yüksekliğin 9 m. kadar olduğu ve höyügün içinde bulunduğu küçük ovanın, son dokuz-on bin yılda 2 m. kadar dolduğu anlaşılmaktadır.

Höyügün kültürel sıra düzeni şöyle özetlenebilir: Tepenin kuzyey yarısındaki A Açması'nda yoğunlaşan kazılardan elde edilen bilgilere göre, höyükteki yerleşmelerin İ.O. yak. 7000 yıllarında, Erken Neolitik Çağ'da (ENÇ) başladığı saptanmıştır. Höyükteki bu ilk yerleşme dönemi 11 yapı katı halindedir (ENÇ 9-5, 4B, 4A, 4, 3A, 3-1 yapı katları). ENÇ yerleşmelerini Geç

Kazı alanının genel görünümü. Önde, Erken Neolitik yerleşmelerle ait evler, geri planda İlk Tunç Çağının "Megaron" planlı yapıları.

General view of the excavation site. Foreground: ENA houses; background: "megaron" structures of the EBA.

Excavations at Bademağacı Höyübü, near the district of Bademağacı in Antalya province, were begun by a team from Istanbul University Faculty of Letters, under my direction in 1993. The 9th campaign lasted from the 1st of August through to the 10th September, 2001, the 10th campaign lasted from the 30th July through to the 20th September, 2002.

Located 500 m to the west of the main Antalya - Burdur highway on the 50th km, the mound is a small hill, 7 m in height, with a length of 200 m and a width of 110 m. As the research work showed that the virgin soil is 9 m below the summit of the mound, the real height of the mound is 9 m; thus, it is inferred that the ground level of the plain, where the mound is located, has risen by about 2 m over the last 9-10 thousand years.

The cultural stratigraphy of the mound can be summarised as follows: Based on the information gathered from Trench A in the northern half of the hill, where there has been extensive excavation, the settlement at the mound began around 7000 BC, i.e. in the Early Neolithic Age (ENA). This first settlement phase of the mound comprises 11 building layers (ENA 9-5, 4B, 4A, 4, 3A and 3-1). This ENA settlement was followed by the Late Neolithic Age (LNA) and the mound was abandoned around 5500 BC. It is inferred that following a long pause after the end of the Neolithic Age, Early Bronze Age (EBA) people arrived at the mound ca. 2500 BC. This age is represented by 3 independent building layers (EBA 3-1), which come to an end around 2200 BC; the site was possibly not inhabited for a while and in the Middle Bronze Age (MBA - beginning with the 2nd mill. BC) the mound was resettled. The architectural remains of the MBA are in a very bad state of preservation and so, this level of settlement can only be identified from its pottery remains.

For the present, based on the information collected from the excavated section, it can be said that there was no settlement at Bademağacı after ca. 1800 BC. However, there is a small church on the summit of the

Neolitik Çağ (GNÇ) izlemekte ve İ.O. yak. 5500 civarında höyük terk edilmektedir. Neolitik'in bitiminden uzun bir süre sonra, İ.O. yak. 2500'lerde, bu kez ilk Tunç Çağı (İTC) insanların höyüge geldiği anlaşılıyor. 3 bağımsız yapı katı halindeki (İTC 3-1 yapı katları) bu dönemde yerleşmelerinin bitiminden sonra (İ.O. 2200'ler), belki bir süre burada yerleşme olmamış, Orta Tunç Çağı'nda (OTC - İ.O. 2. binyılı başları) höyük yeniden iskan edilmiştir. OTC yerleşmelerinin mimarlık kalıntıları çok zayıf ve anlaşılmaz durumdadır. Bu nedenle bu dönemde yerleşmesi sadece çanak çömleği ile tanımlanabilmektedir.

Bugün için, kazıların yapıldığı kesimden alınan bilgilere göre, Bademacı'nda İ.O. yak. 1800'lerden sonra herhangi bir yerleşme olmadığı söylenebilir. Ancak tepenin en yüksek yerinde küçük bir kilise vardır. Erken Hristiyanlık Dönemi'ne ait bu kilisenin, höyükte değil ama, yakın çevrede bulunan yerleşmelerdeki Hristiyanlar'a hizmet verdiği tahmin edilebilir.

Arkeolojik bulgulara gelince; ENÇ mimarlığında, kerpiç duvarlı, dikdörtgen planlı tek odalı evler çok tipiktir; kapılar uzun duvarın ortasına açılmış, kapı karşısındaki duvarın dibine fırın veya at nali planlı büyük bir ocak yerleştirilmiştir. Çatılar düzdür. Taş hemen hiç kullanılmıştır. Bir duvar siva parçası üzerinde kırmızı boya ile yapılmış süsleme bulunmuş olması önemlidir. Zira bu tür duvar süslemelerine Konya Ovası çağdaş Neolitik kültürlerinde (Çatal Höyük) rastlanmaktadır.

GNÇ'de evlerin duvar temellerinde bir sıra taş kullanılmış, üst kısmı kerpiçle yükseltilmiştir. Duvar kalınlıkları yer yer 1 m.'yi bulmaktadır. Mimarının ayrıntıları konusunda fazla bilgi yoktur.

ENÇ'nin küçük buluntu bakımından çok zengin olduğu söylenemez. Ancak bol miktarda tüm kaplar ele geçmiş, ayrıca ENÇ için çok önemli bir eser türü olan, baskı mühür görünümündeki iri, kabartmalı kil pintaderalar bulunmuştur. Bu buluntular Çatal Höyük ile Bademacı arasındaki çağdaşlığa işaret etmesi açısından önemlidir.

İTC yerleşmelerinde, Batı Anadolu İTC'sinin çok yaygın yapı tipi olan Megaron'lar ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde tepenin doğu yamaçlarında yan yana yapılmış bir sıra "Megaron'umsu" yapı bulunmuştur. Binalar höyük ortasına bakacak şekilde düzenlenmiş, ortadaki geniş alan boş bırakılmıştır. Bu dönemde yerleşmenin etrafının bir surla çevrildiği ve surun dışındaki eğik yamaçların da irili ufaklı taşlarla döşendiği saptanmıştır. İTC uygarlığına ait küçük buluntular arasında, gaga ağızlı testiler, kil veya taştan yapılmış damga mühürleri ve kilden idoller sayılabilir.

mound. It is probable that this church from the Early Christian Period served the Christians of the surrounding settlements rather than serving any settlement on the mound itself.

As for the archaeological finds; single roomed rectangular houses with mud brick walls are typical of the ENA architecture; the doors are placed in the middle of the long walls and an oven or a horseshoe shaped large hearth was placed at the bottom of the wall opposite the doorway. The roofs were flat. Stones were almost never employed. It is noteworthy that a piece of decoration in red colour on a fragment of plaster was recovered, because such wall decoration is found in the contemporaneous Neolithic cultures in the Konya Plain (e.g. Çatalhöyük).

The LNA houses have a single course of stones in the foundations and the rest of the walls are again mudbrick. The thickness of the walls reaches 1 m at places. Not much information is available about the architectural details.

It is not possible to say that ENA levels have abundant small finds. However, large quantities of all kinds of vessels were recovered and also, stamp-seal-like big clay pintaderas with reliefs, which are a very important find type for the ENA, were found. These finds are significant as they indicate the similarity in culture between the contemporary levels of Bademacı and Çatalhöyük.

The EBA settlements exhibit the "megaron" form of buildings emerging, which are typical for the EBA of western Anatolia. A series of adjoining megaron-like structures were uncovered on the eastern slopes of the hill. These structures are aligned facing the centre of the hill, which was left free of buildings, providing an open area. The settlement was encircled by a wall in this period, while the sloping terrain outside the wall was paved over with irregular stones.

Among the small finds from the EBA are jugs with beak-like spouts, seal stamps made from clay and stone and also clay idols.

Architectural remains from the MBA are encountered just below the surface in the central part of the mound and are very poorly preserved; therefore, it is not possible to say much concerning the details.

Among the MBA small finds are: wheel thrown deep bowls with carination and also plates decorated with cross bands in red, which are typical. Such materials

OTÇ yerleşmelerinin mimarlık izleri, höyükün orta kesimlerinde, yüzeyin hemen altından gelmektedir. Bu kalıntılar çok bozuk durumda olduğu için, mimari özelliklerin ayrıntıları konusunda fazla şey söyleme olanağı yoktur. OTÇ dönemi küçük buluntuları arasında, çarkta yapılmış, keskin karın profilli derin tabaklar ve içi kırmızı haç bandla süslenmiş tabaklar tipiktir. Bu tür malzeme Batı Anadolu'nun OTÇ merkezlerinden (Beycesultan V. ve IV. tabakalar) tanınmaktadır. OTÇ buluntuları arasında kurşundan bir damga mühür ile çeşitli baş şekilli maden iğneler ilgi çekicidir.

Tepenin en yüksek yerinde bulunan Kilise, 3 nefli planda yapılmıştır. Nartex kısmı tamamen bozulmuş durumda yapıda, yer yer iri boyda, kireç taşı bloklar kullanılmıştır. Kilise'nin tabanına ait döşeme taşlarına ya da mozaiklere rastlanılmamış olduğunu belirtmek istiyoruz. Bademağacı'ndaki araştırmalar sırasında, Hıristiyanlık Dönemi'ne ait olabilecek herhangi bir eser veya keramik bulunmamıştır.

Son 10 yıl içinde kazıların yapıldığı yaklaşık 3000 metre karelük alanın etrafı kafes teli ile çevrilerek, taşınmaz eserler korumaya alınmıştır. Ayrıca Neolitik Çağ'ın kerpiç duvarlı evleriyle, İTC'nin kuru taşla örtülü duvarlı evlerinin üzerileri örtülmüş olanaklar ölçüsünde yıkımlarının önlenmesine çalışılmaktadır.

are well known from the MBA settlements of western Anatolia (e.g. Beycesultan V and VI). A lead stamp seal and metal needles with their heads of various forms are worthy of note.

The church on the summit of the hill has three aisles. The narthex is completely destroyed. The structure was built with large limestone blocks. We should note that nothing of the floor pavement or mosaics has been recovered. The research at Bademağacı has not so far yielded any finds or ceramics from the Christian Period.

This area of about 3000 square meters, which has been excavated in the last decade, has been encircled by a protective fence of wire mesh. The mud brick houses of the Neolithic Age and the houses with dry stone masonry from the EBA have been protected by roofing, as far as the available funds permit.

Kelenderis 2002 / Kelenderis 2002

Prof. Dr. Levent ZOROĞLU

Kültür Bakanlığı ve Selçuk Üniversitesi'nin ortak projesi olarak 1987 yılından itibaren yürütülen Kelenderis kazılarının 2002 yılı sezonunda Akropol, Agora ve Tiyatro'da çalışmalar yapılmıştır.

Küçük bir sondajla başladığımız Akropol'deki kazılar 2002 yılında da, surlara en yakın bölümde yer alan en alt terasta sürdürdü. Bu kısımda kuzey batı-güney doğu yönlü, sur duvarlarına doğru belirgin bir kavş yapan, moloz ve devşirme taşlarla örülülmüş üç sıra halinde bir duvar ve altında bu duvara paralel uzanan ve daha erken bir dönemde tarihlenebilecek bir başka duvar daha ortaya çıkartılmıştır. Duvarın durumu, olaşılıkla burada bir zamanlar var olan sur duvarına bitişik olarak inşa edilmiş bir yapının olduğunu göstermektedir. İkinci duvara dik olarak uzanan bir başka duvar da 4.61 m. uzunluğunda ve 1.23 m. genişliğindedir. Her iki yan tarafında, içe doğru kavş yapar. Bu şekilde kavşılı bir yüzeyin bulunması duvarın tonozlu bir örtüye geçiş sağladığı fikrini vermektedir ve burada üzeri tonozlu ve oldukça yüksek ve büyük bir yapının yer aldığıını düşündürür.

Akropol çalışmalarında bir çatı kiremidi, pişmiş toprak 3 kandil ve bir adet güveçten oluşan bir kontekst

Akropol alt teras'tan genel görünüş
General view of the lower terrace at the Acropolis

The joint project of the Ministry of Culture and Selçuk University, Konya, initiated in 1987 at Kelenderis, continued in the 2002 season, the campaign reached into the Acropolis, the Agora and the Theatre.

Excavations at the Acropolis, which had begun with a small sounding, were continued in 2002 on the lowest terrace, closest to the city walls. In this section, a wall preserved in three courses of spolia stones and rubble, curving towards the city wall, and another wall extending parallel to the first one at a lower level and datable to an earlier period, have been uncovered. The wall suggests the existence of a structure adjoining the city wall at one time. Another wall extending perpendicular to the second one has a width of 1.23 m and a length of 4.61 m and curves inward on both sides, which suggests that it provided the transition to a vaulted superstructure; that seems to have been a soaring, large building covered by a vault.

Work at the Acropolis yielded a group of context finds. These comprised: a roof tile, three terracotta oil lamps and a terracotta cooking pot. The oil lamps helped in dating the group to the second half of the 1st century and the first half of the 2nd century AD. Among other finds were fresco fragments, a terracotta relief fragment depicting the goddess Astarte, fragments of a foot of a vase carrying inscriptions, vase fragments from various periods, iron and bronze objects and coins.

Within the work initiated at the area thought to be the agora, the well-preserved pool to the northwest of the agora was cleaned and its foundations were uncovered. The pool, square in shape, has walls built from stones of differing sizes and topped with convex blocks protruding out. The inner and outer faces of the walls and the floor of the pool were plastered with a lime mortar. The area between the pool and the Harbour Baths must have been the palaestra of the baths, with the pool facilitating washing after exercises. If this hypothesis is true, the pool can be dated to the 4th-5th centuries AD, to the same period as the baths.

buluntu grubu ortaya çıkmıştır. Özellikle kandillerin yardımıyla İ.S. 1. yy.'ın ikinci yarısı ile İ.S. 2. yy.'ın ilk yarısına tarihlenir. Ayrıca fresk parçaları ve tanrıça Astarte'yi betimleyen pişmiş topraktan bir kabartma parçası, yazılı vazo allığı parçaları, çeşitli dönemlere ait seramik vazo parçaları, demir ve bronz objeler ve sikkeler bulunmuştur.

Bu yıl, kentin agora'sı olduğunu düşündüğümüz alanda başlatılan çalışmalar çerçevesinde, öncelikle, Agora'nın kuzeybatisında yer alan, sağlam durumda bulunan havuzun etrafı temizlendi ve temeli ortaya çıkarıldı. Kare planlı havuzun gövde duvarında değişik ebatlarda, gövde duvarının üst yüzeyinde dışa doğru taşkın, dış bükey profilli blok taşlar kullanılmıştır. Havuzun görünen duvarlarının iç ve dış yüzeyleri ve iç tabanı kireç harcı ile sıvanmıştır. Havuz ile Liman Hamamı arasındaki alan palaestra olmalıdır ve idman sonrasında havuzda yıkanılmış olmalıdır. Eğer bu savımız doğru ise, bu havuzun da hamam ile çağdaş, yani İ.S. 4.-5. yüzyillara ait olma olasılığı vardır.

Havuzun güneyindeki moloz yığınının temizlenmesi sonucunda, kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan dikdörtgen biçimli bir su kuyusu olduğu anlaşılmıştır. Roma Dönemi'nde yapıldığı anlaşılan kuyunun, Agora'nın gereksinimlerine bağlı olarak oldukça geniş tutıldığı, bir anlamda bireylere değil, bu alandaki tüm gereksinmeye yönelik olarak inşa edildiği anlaşılmaktadır.

Agora'nın güney köşesinde açılan 10x8 m. ölçülerindeki sondaj sonucunda, kayrak taşların döşenmesiyle oluşturulmuş, görünen kısmı 1.90x4.15 m. olan bir taban döşemesi ortaya çıkmıştır. Bu alanda çeşitli dönemlere ait sikkeler ve seramik parçaları bulunmuştur. Bulunan cürüflaşmış bir güveç kulp parçası, Kelenderis'te bir seramik atölyesinin varlığına dair fikir vermektedir.

Liman mağazalarının restorasyon çalışmaları sırasında, binaların batı yöne bakan duvarlarının altında opus sectile olarak adlandırılan taban döşemeleri ortaya çıkarılmıştır. Bu döşemelerin Agora'yı çevreleyen tel örgülerden içe doğru devam ettiğini düşünülerek, tel örgülerden 1.00 m. ileride 3x9 m. ebatlarında açılan yeni bir sondajda, işlenmiş blok taşlar, sütun gövdeleri ve yoğun miktarda renkli tessera'lar ele geçmiştir.

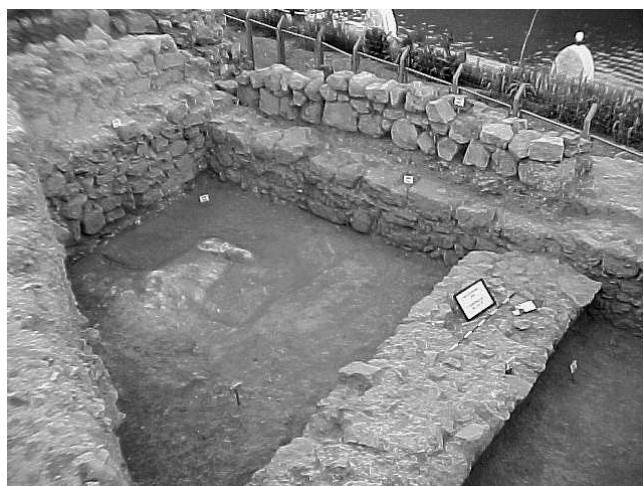
Çalışmalar sırasında mağazaların güney duvarında farklı bir taban döşemesi ile daha karşılaşılmış ve döşemeleri çevreleyen bir apsis duvarı bulunmuştur. Döşemelerin nereye kadar devam ettiğini ve ne tür bir mimariye ait olduğunu anlamak amacıyla agora'yı çevreleyen tel çit örgüler ile Liman mağazasının güneydoğu ve doğu duvarları arasındaki dolgunun kaldırılmasına başlanmış

Removal of the rubble to the south of the pool revealed the existence of a water-well, rectangular in shape and extending northeast-southwest. This well is understood to have been built in the Roman period and is larger than usual, to answer to the needs of the agora, in other words it was not built for personal, but for communal use.

In the sounding trench of 10 x 8 m opened in the south corner of the agora, a floor paving of flat stones, measuring 1.90 x 4.15 m was uncovered. From this area came coins and potsherds dating to various periods. A cooking pot handle fragment embedded in slag suggests the presence of a pottery atelier at Kelenderis.

During restoration work at the harbour stores, floors with opus sectile under the western walls were revealed. With the idea that these floors continued inward beyond the fences encircling the agora, a new sounding trench of 3 x 9 m, opened 1 m away from the fence, revealed dressed stone blocks, columns shafts and numerous coloured tesserae.

The southern walls of the harbour stores revealed another floor paving and an apsidal wall was discovered. In order to find out how far the floors extended and to what kind of architecture they belonged, the earth filling between the fences encircling the agora and the southeast and east walls of the harbour shops-stores began to be removed and the rest of the opus sectile floor and more of the apsidal wall that bounds this floor was uncovered. The presence of an apsidal wall encircling the paved floor points to the possibility that this structure was a basilical church.

Theatron'dan genel görünüş / General view of the theatre

ve opus sectile zeminin devamı ve bunu çevreleyen apsis duvarının bir bölümü ortaya çıkmıştır. Dösemeleri çevreleyen böyle bir apsisin bulunmuş olması, yapıının bazilikal planlı bir kilise olabileceği fikrini uyandırmıştır.

Asıl zemini oluşturan ve kireç harcıyla zemine tutturılmış olan opus sectile'nin mermer plakaları sarı, gri, siyah ve beyaz renklere sahiptir. Tüm alanın düzenlenmesinde, ölçülerini birbirinden az çok farklı panolar esas alınmıştır. Panolar tek sıra olarak yerleştirilmiş, birbirlerinden dikdörtgen bordürlerle ayrılmıştır. Çalışmalar neticesinde 9 pano tespit edilmiştir.

2002 yılı tiyatro kazılarında çalışmalar daha çok cavea'nın içini dolduran toprağı kaldırmak, aynı zamanda da bu toprağın içinden çıkan malzemeyi değerlendirmeye yönelik olmuştur. Tiyatro'nun şu an ki kazılmış hali ile üçüncü basamağından itibaren yıkılan üst kısmının tabanı bir geç dönem diazoma'sı görünümü almış, bunun etrafını çevreleyen duvarla da yapıya bir analemma eklenmiş görünümü ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla ortaya iki basamaktan sonra diazoma'sı ve analemma duvarı olan ve en son kullanımında da mezarlık olmasına rağmen, bu haliyle hizmet vermiş bir tiyatro görüntüsü çıkmaktadır. Geç dönem Rum mezarlарının diazoma'yı tamamen tahrif ettiği görülmüştür. Cavea'yı dolduran toprak içinde, bol miktarda seramik parçası dışında, tıp aletleri, ziynet eşyaları, ağırlıklar, oyun pulları, olta igneleri gibi küçük buluntulara da rastlanmıştır.

The opus sectile paving of the floor was fixed to the ground with a lime mortar and its marble elements are yellow, grey, black and white in colour. The entire floor is designed with panels of more or less equal size, placed one after the other and separated from each other by rectangular border bands. A total of 9 panels have been recovered.

The work at the theatre in 2002 consisted mainly of the removal of the earth filling the cavea and the evaluation of the finds from this filling. The present state of the theatre exhibits a late diazoma formed by the floor of the destroyed section above the third row of seats and the wall encircling this formed a kind of later additional analemma. Therefore, in the last phase we have the image of a theatre with two rows of seats, a diazoma and the analemma wall. Subsequently, it served as a cemetery. Greek burials in the late period caused extensive damage to the diazoma. The earth filling in the cavea were found to contain abundant potsherds, along with other small finds such as medical instruments, jewellery, loom weights, game pieces and fishhooks.

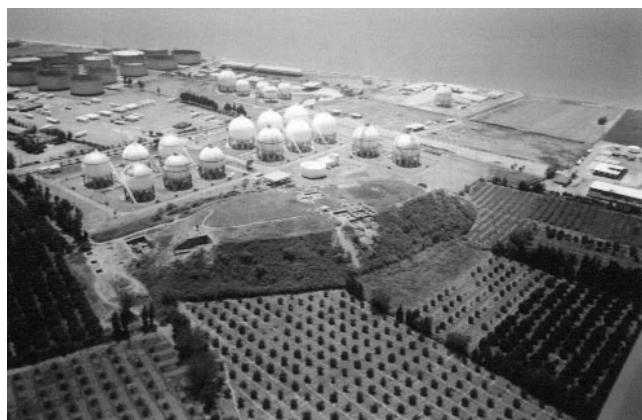
Kinet Höyük 2002 / Kinet Höyük 2002

Doç. Dr. Marie-Henriette GATES

İskenderun Körfezi'nde, Dörtyol / Hatay yakınındaki Kinet Höyük, Doğu Kilikya'daki en büyük Klasik Çağ öncesi yerleşmedir. Kinet, denizden yüksekliği 500 m. olan 3.3 ha genişliğinde ve 26 m. yüksekliğinde orta büyüklükte bir höyüge sahiptir. Höyügün kuzey ve doğusundaki, bugün ticari amaçlı bahçelerle kaplı alanda, Eskiçağ'da da yerleşim söz konusudur. Yerleşme, kendi başına, boyutları ve görüntüsü bakımından sıradan gözükmemektedir; ancak yerleşmenin etrafındaki İssos Ovası, Büyük İskender'in burada İ.O. 333'te Pers Kralı Darius ve ordusunu yenmesinden sonra üne kavuşmuştur. Kinet'in bölgenin baskın kenti olarak, antik İssos olması mümkündür.

Antik ve Çağdaş Bir Liman

Kinet, temel geçimini, sahip olduğu iki liman sayesinde sağlamakta olup; bunlar, kuzeydeki küçük doğal koy ve Deliçay'ın şimdi höyügün güney tarafına kilometrelerce kaymış bulunan Eskiçağ'daki ağızıdır. Kinet böylece, kazı çalışmaları yapılmış kendisine en yakın yerleşme Al Mina (Samandağ) gibi bir nehir halicinin sol yakasını korunaklı bir liman olarak kullanarak Doğu Akdeniz'deki diğer Hellenistik Dönem öncesi limanların örneğini takip etmiş olmaktadır. Yerleşmenin denizcilikle ilgili üstünlükleri, yakın zamanda, antik haliç limanında ve höyük ile deniz arasında, bir petrol ve doğalgaz dağıtım firmasının (Delta Petroleum Products Trade Inc. ve BP Gaz) (Delta Petrol Ticaret Ürünleri A.Ş. ve BP Gaz)

Kinet Höyük Kuzeydoğu'dan / Kinet Höyük from North-East

Kinet Höyük is in the vicinity of Dörtyol, Hatay, on the İskenderun Bay and is the largest pre classical mound in East Cilicia. It is a medium sized mound, 26 m in height with a surface area of 3.3 hectares, at an altitude of 500 m above the sea level. The area covered with orchards today to the north and east of the mound was the site for a settlement in antiquity as well. The settlement looks quite ordinary, based on its size and appearance; however, the Issos Plain surrounding the site became very famous after the battle of 333 BC, when Alexander the Great defeated the Persian king Darius and his army. It is possible that as the dominant city in the region, Kinet could be the Issos of antiquity.

An Ancient and Modern Harbour

Kinet provided its basic economy and importance from its two harbours, one, a small cove to the north, the other being the ancient mouth of Deliçay River, which has moved kilometers to the south over the intervening centuries. Therefore, it is seen that using the left bank of a river estuary as a well-protected harbour, Kinet follows the pattern of the ancient settlements of pre-Hellenistic times in the Eastern Mediterranean such as Al Mina (modern Samandağı), the nearest excavated one to Kinet. The maritime advantages of the site have been recently admitted again, with the establishment of two companies (Delta Petroleum Products Trade Inc. and BP Gas) on the ancient estuary harbour between the sea and the mound. These companies provide a strong example, reminding one of the maritime based economy of Kinet in antiquity.

A Decade of Excavations at Kinet Höyük

Excavation work at Kinet Höyük started in 1992, in collaboration with the Hatay Museum and has continued since 1993 as a project of Bilkent University under the direction of Assc. Prof. Dr. Marie-Henriette Gates. These 10 years revealed the cultural history of this harbour which was inhabited from the Neolithic period (6th mill. BC) through to the end of the Hellenistic period (mid 1st c. BC) and was reused in the Middle Ages by the

Demirçağı / Neo-Asur Dönemi fayans silindir mührü
Iron Age / Neo-Assyrian period ceramic cylinder seal

kurulmasıyla yeniden canlanmıştır. Bu şirketler Kinet'in Eskiçağ'daki ekonomik amacını hatırlatan kuvvetli unsurlardır.

Kinet Höyük'te On Yıldır Süren Kazılar

Kinet Höyük'te yıllık çalışmalar 1992 yılında Hatay Müzesi işbirliği ile başlamıştır; 1993'ten bu yana da bir Bilkent Üniversitesi projesi olarak Doç. Dr. Marie-Henriette Gates başkanlığında devam etmektedir. Bu on yıl Geç Neolitik'ten (İ.O. 6. bin yıl) Hellenistik Dönem'in sonuna kadar (İ.O. 1. yüzyılın ortaları) yerlesilen ve Ortaçağ'da askeri amaçlarla kısa süre için Haçlı limanı olarak (İ.S. 12-14 yüzyıllar) yeniden kullanılan limanın kültürel tarihini ortaya çıkarmıştır. Bu uzun süreç içinde kazılar, höyükün Orta Tunç, Geç Tunç (Hittit) ve Demir Çağ katmanlarına ve araştırmaları Dr. Scott Redford (Georgetown Üniversitesi, ABD) tarafından yürütülen Ortaçağ yerleşimine odaklanmıştır. Kinet'teki araştırmanın amacı, limanın değişen kültürel ve çevresel koşullara nasıl uyum sağladığını bulmak olduğundan, projenin diğer temel yönleri; bölgenin jeomorfolojik incelemesi, paleozoolojik ve paleobotanik analizi, ve en yeni çalışma olarak da, İskenderun Körfezi'nin sualtı araştırmasıdır. Bütün bu çalışmalar, disiplinler arası bir ekibi, projenin kendilerine geniş yelpazeli arkeolojik teknikler içeren bir alan çalışması sunduğu Bilkent lisans ve yüksek lisans öğrencileriyle bir araya getirmektedir.

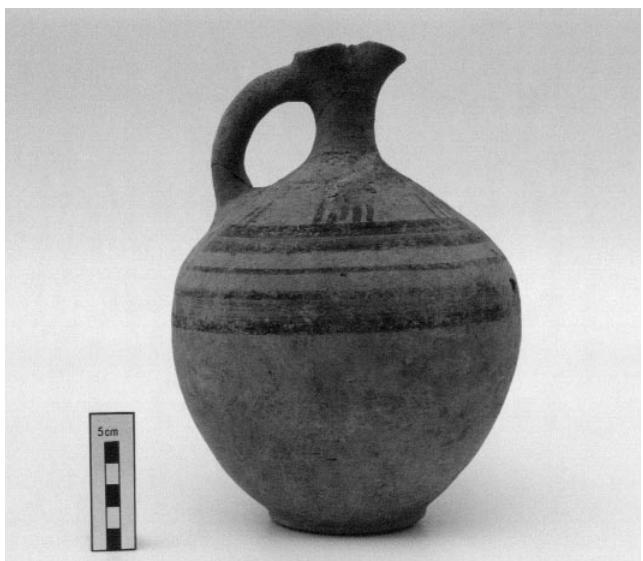
Kinet 2002

2002 sezonu etkinlikleri, höyükte ve kuzeydeki bölgelerde gerçekleştirılmıştır. Höyükün sol yamacında Orta Tunç Çağ'a (İ.O. 17.-16. yüzyıllar) tarihlenen yanmış bir yönetim binasının iki odası daha ortaya çıkarılmıştır.

Crusaders for a short period of time (12th-14th centuries AD). The excavations have mainly focused on the Middle Bronze and Late Bronze (Hittite) Age, and Iron Age strata, while the medieval strata have been studied by Prof. Scott Redford of Georgetown University, USA. As the scope of the Kinet research is to find out how the harbour adapted itself to the changing cultural and environmental conditions, the other basic research areas of the project include the geomorphological study of the region, palaeobotanic and palaeozoological analysis: The most recent field of exploration is the underwater survey of İskenderun Bay. All this work brings together a multidisciplinary team with the undergraduate and graduate students of Bilkent University, who are thereby presented with field work implementing a wide range of archaeological techniques.

Kinet 2002

The work of the 2002 Campaign was carried out on the mound and the areas to the north. On the left slope of the mound, two more rooms from a burnt administrative building of the Middle Bronze Age (17th-16th c. BC) were exposed to the light of day. It is possible to relate the pottery and other finds with contemporary finds from Tarsus, Cyprus and from western Syria. On the western slope of the mound work continued on the Iron Age Assyrian building (late 8th c. BC) with a paved central courtyard and its building history. Among finds from these strata are: an unparalleled fibula, having the shape of a naked goddess holding her breasts and, a container with a Phoenician inscription on it. The work

Orta Tunç Dönemi (17 yy.) p.t. testi
Middle Bronze Age (17th c. BC) pottery

Buradaki buluntuların ve çanak çömleğin, Tarsus, Kıbrıs ve Batı Suriye'deki aynı dönem buluntularıyla bağlantısını kurmak mümkündür. Batı yamaçtaki çalışmalar, taş dösemeli merkezi bir avlusuna olan Demir Çağı Asur binası (İ.O. geç 8. yy.) ve binanın geçmişini üzerinde yürütülmüştür. Bu katmanlardaki buluntular, göğüslerini kavrayan çıplak tanrıça formundaki emsalsiz bir fibula ve üzerinde Fenike yazısı bulunan bir saklama kabını içermektedir. Ortogonal planla yerleştirilmiş geniş avlulu evlerin bulunduğu höyükün tepesinde ise Ortaçağ dönemi kazıları gerçekleştirilmiştir. Bu kazılarda Ortaçağ'da yeniden kullanılan, Hellenistik Dönem'e ait, topraktan, at biçiminde kap da dahil olmak üzere, etkileyici bir çanak çömlek koleksiyonu ortaya çıkarılmıştır. Kuzey bölgelerdeki sondajlar, bölgenin alüvyonlarla dolduğu İ.O. 4. yy.'da yerleşmenin bu tarafa doğru 100 m. kadar genişletildiğini göstermiştir. Ayrıca, yerleşmeden hemen içerde, denize paralel uzanan bir Roma yolu keşfedilmiştir. Roma İmparatoru Gratian (İ.S. 367-383) döneminden kalan bir bakır para, yolun inşasını ve Antakya bir Geç İmparatorluk başkenti olarak ortaya çıktıgı zamana kadarki kullanımını tarih-lendirecektir.

Sezonun ikinci önemli gelişmesi ise -ABD'nin cömert katkıları sayesinde- Kinet kazıları sonuçlarının ve buluntularının Hatay Müzesi'nde sergilennmesi hazırlıklarına başlamak olmuştur. Sergi çalışmaları 2003 yılı Haziran'ında tamamlanacak ve eserlerin teşhirine başlanacaktır.

on the medieval strata was carried out on the summit of the mound with houses with large courtyards in an orthogonal layout. This work yielded an impressive pottery collection, including a terracotta horse-shaped vessel from the Hellenistic period, which was reused in the Middle Ages. Soundings in the areas to the north showed that the settlement extended about 100 m in this direction in the 4th century BC. when the region silted up. Further, a Roman road stretching parallel to the sea was discovered just inland from the settlement. A copper coin from the reign of the Roman Emperor Gratian (367-383 AD) dates the construction of the road and its use to the time when Antioch emerged as a Late Imperial capital.

The second important occasion of the season was the start of the work to exhibit the finds from Kinet in the Hatay Museum, with generous donations from the USA. Preparations will be completed in June 2003, when the exhibition will be opened to public.

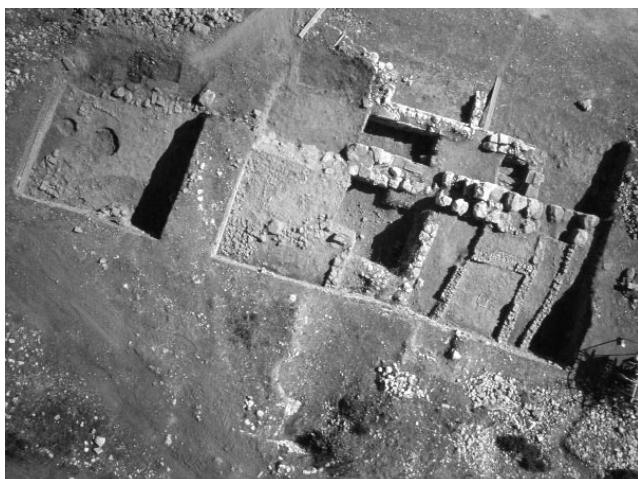
Limyra 2002 / Limyra 2002

Doç. Dr. Thomas MARKSTEINER

Batı Şehir Çalışmaları

2002 yılı çalışma sezonunda, Doğu Likya Metropolü Limyra'nın yerleşim dönemlerini, buna bağlı olarak Arkaik ve Klasik Dönem yerel seramiğinin kronolojisini aydınlatmayı amaçlayan yeni bir kazı projesine başlanmıştır. Bu çalışmalar için en uygun alanı, Limyra'nın batı şehir yamacı vermektedir. Klasik Dönem sur duvarının arkasında kalan bu alanda yapılmış eski kazılarda (Sondaj 9), Arkaik ve Klasik Dönem katmanları ve bunların üzerindeki seviyede Geç Antik Dönem'den Bizans-Selçuklu Dönemi'ne kadar kültür tabakası tespit edilmiştir.

2002 yazında yapılan çalışmalarda bu alanda her biri 50 m²'lik toplam dört açma ikisi doğu ve batıda olmak üzere Sondaj 9'un uzantıları olarak açılmıştır. Her iki alanda da bugünkü erozyon katmanının altında kötü korunagelmiş Geç Antik - Erken Bizans yapılarına rastlanmıştır. Hemen bu kalıntıların altındaki taşlı ve balçıksız toprak, dolgu katmanı olarak belirlenmiştir. Bu katmanın en üstünde İ.O. 4. yy.'ın sonuna ait Attik ve Doğu Yunan ithal seramigine rastlanmıştır. Bu alan Klasik Dönem'e tarihlenen sur duvarının arkasında yani antik zamanda şehir sınırlarının içinde yer almıyordu.

Batı Şehir yamacı sondajları
Sounding of West Slope

Work at the West Slope of the City

A new excavation project was initiated in the 2002 Campaign, in order to identify the periods of settlement and the chronology of the archaic and classical local pottery of Limyra, the metropolis of eastern Lycia. The best area for this project to be implemented is the western slope of the city. Earlier excavations in this area extending beyond the fortifications of the classical period (Sounding 9), had yielded the strata of the archaic and classical periods, overlain by cultural layers from late antiquity through to the Byzantine and Seljuk periods.

A total of four trenches, each of which was 50 square meters, were opened in this area during the summer of 2002. Two of the trenches extended the Sounding 9 trench to the west and to the east. Structures in a bad state of preservation, dating to late antiquity and to the early Byzantine periods were encountered in both trenches, just below the present layer of soil deposit. Earth mixed with clay and containing stones, formed a layer of filling just under these late structures. On the very top of the earlier strata were Attic and eastern Greek imported pottery dating to the end of the 4th century BC. This area lay just behind the walls of the classical period, that is, within the territory of the city in antiquity.

In the Sounding 9/East trench, were unearthed two structures under the layer of filling. The structure to the west presents the layout of a megaron. The main room is rectangular, probably opening into a room in antis. The southern end of the room in antis was destroyed during the construction of the city wall. In the center of the main room is a small, rectangular hearth. Both structures were partially damaged during the construction of the city wall; therefore, they belong to an earlier period. The debris from these structures forms a layer of filling on the inner side of the city wall. It is within the program of the next season's campaign to continue digging deeper levels.

Sondaj 9/Doğu açısından yapılaşma katmanları ve taşlı dolguların altında iki yapı kalıntısı ortaya çıkartıldı. Batı'da yer alan kalıntı megaron tipi yapı planı vermektedir. Ana mekan dikdörtgen şeklinde olup, olasılıkla in antis'li bir ön odaya açılıyordu. Ön odanın güney ucu, sur duvarı yapımında tahrip edilmiştir. Ana mekanın ortasında küçük, dikdörtgen bir ocak yer almaktadır. Her iki yapıda, sur duvarlarının yapım öncesine ait olup, kısmen sur duvarlarının yapımı sırasında yıkılmışlardır. Bu yapıların duvar yıkıntılarından oluşan katman sur duvarlarının iç kısmında taban dolgusunu oluşturmaktadır. Gelecek çalışma kampanyasında bu taban seviyesinin altına inilecektir.

Çeşitli katmanlardan elde edilen zengin seramik buluntusu, ithal malzemenin yanı sıra, yoğun yerel malzeme de içermektedir. Tarihlenebilen seramik buluntular Subgeometrik Dönem'den Klasik Dönem'e kadar geniş bir yelpaze oluşturmaktadır.

Bu alanın batısında açılan Sondaj 31'de de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ancak burada Geç Antik ve Bizans yapılaşmaları Klasik Dönem katmanlarını tahrip etmiştir. Tahrip edilmemiş katmanlarda sur duvarlarının arkasında taban dolgusuna rastlanmıştır. Burada olasılıkla Klasik sur duvarının üst tabakasında kalan bir yapıya rastlanmıştır. Bu yapının ortaya çıkartılmasına gelecek yıl devam edilecektir.

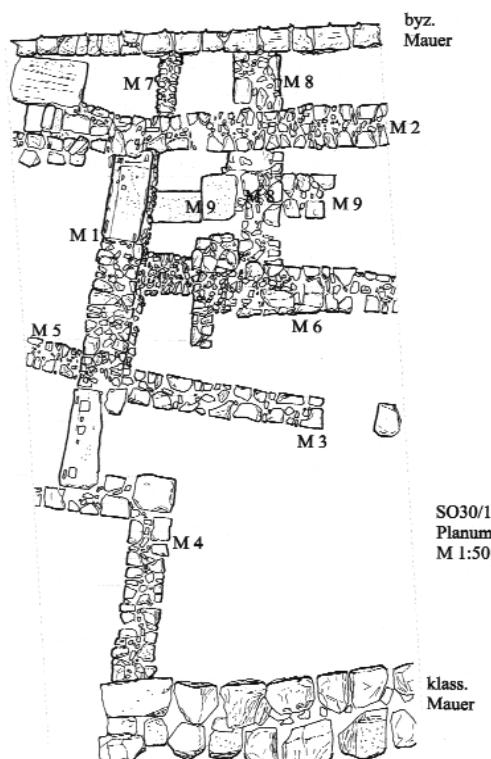
Biraz daha batıda yer alan Sondaj 30'da, büyük bir yapı kompleksi ortaya çıkartılmıştır. Üç mekandan oluşan binanın kazısı kısmen tamamlanabilmüştür. Mekanların her iki katmanından elde edilen malzeme Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir. Belirlenen ikinci yapım evresinin Batı şehirdeki antik zaman sonrası sur duvar yapımı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bizans katmanlarının altındaki seramik buluntuların tarihlenmesiyle Erken Hellenistik Dönem seviyesine ulaşıldığı ortaya çıkmıştır. Bu alanda derin kazı çalışmaları, bulunan kalıntıların korunması açısından mümkün olamamıştır. Gelecek çalışma sezonunda yapıyı tamamen ortaya çıkartmak amacıyla sondaj genişletecektir.

Yapılan çalışmalar sonuncunda; beklenen stratigrafik kesitler elde edilmiştir. Özellikle Klasik Dönem'e ait son derece zengin malzeme gün ışığına çıkartılmıştır. Birbirini takip eden altı veya yedi katman İ.O. 5. ve 4. yy'ın sonlarını tarihlemektedir. Geç Hellenistik ve Erken Roma Dönem buluntularının azlığı dikkati çekmektedir. Geç Antik katmanlar direkt olarak Klasik veya Erken Hellenistik katmanları üzerinde yer almaktadır. Bu durum alanın Geç Antik Dönem'de yeni yapılaşmalar için yoğun olarak teraslardığını düşünürmektedir, dolayısıyla pek çok erken dönem yapısında

Rich pottery finds from various strata comprise both imported and local products. Datable pottery fragments indicate a wide range of time, from the sub-geometric period through to the classical period.

Sounding 31 to the west of this area, also yielded similar results; however, construction activities in late antiquity and Byzantine periods had here destroyed the classical strata. In the preserved strata, a layer of infilling was encountered behind the city wall. This probably points to a structure on the upper layer of the classical city wall. This structure will be uncovered in the next campaign.

In Sounding 30, located a little further to the west, a large building complex was brought to daylight. The excavation of the three-roomed structure has only been partially completed. Materials recovered from both strata in the rooms are dated to the early Byzantine period. The second construction phase is understood to have been related to the construction of the fortifications in a post antique period. Potsherds recovered under the Byzantine strata indicated that we had reached the early Hellenistic period. It was not possible to continue with deepening the trenches in this area, as the exposed remains needed to be preserved. In the next campaign the sounding will be enlarged in order to reveal the entire structure.

Sondaj 30/1 / Sounding 30/1

bu sırada tahrip edilmiştir. Bu projenin ilk kampanyasında elde edilen sonuçlar Limyra'nın yerleşim ve yapılaşma sürecine ışık tutacak malzemeyi kazandırmış olup, bu sürecin İ.O. 5. yy. ile İ.S. 7. yy. arasında yer aldığı göstermiştir.

Ptolemaion Projesi

Ptolemaion Projesinin 2002 yılı çalışma programının ağırlık noktasını buluntu çalışmaları oluşturmuştur. Kazı çalışmaları ise derenin doğusunda küçük bir alanla sınırlı bırakılmıştır. Burada yapılan kazı çalışmalarının amacı yüzeyde bir kısmı görülebilen duvarın, sur duvarlarına mı yoksa basit bir teras duvarına mı ait olduğunu ortaya çıkarmaktır. Sonuçta ikinci olasılığın doğruluğu kanıtlanmış oldu.

Ptolemaion'a ait mimari elemanların çizim ve fotoğraflama çalışmalarına yanı sıra, binanın doğusunda yer alan kilisenin döşeme tabanının, Roma Dönemi'ne ait kemerli kapının ve köprüünün de bugünkü konumları mimari çizimlerle belgelendi.

Bu çalışmaların yanı sıra kiliseye ait pek çok mimari yapı ve süsleme parçasının ve Roma Dönemi kemerli kapının mimari elemanın detay çizim ve dökümleri yapıldı.

Restorasyon çalışmaları

2002 kazı döneminde yapılan restorasyon çalışmaları kısaca söyledir;

Yanmış Heroon kabartmalarına ait restorasyon çalışmalarının büyük bir kısmı tamamlandı.

2000 yılında bulunan ikonografik olarak son derece ilginç Kentauromahî sahnesinin işlendiği Ptolemaion metobu da restore edildi.

Ptolemaion'un doğusunda yer alan kiliseye ait küçük parçalar halinde ele geçen pek çok süsleme ve yapı malzemesi bir araya getirilerek restore edildi.

The work carried out yielded the anticipated stratigraphical cross-sections. Rich finds have been recovered, especially from the Classical Period. Six or seven consecutive strata point to the 5th century and to the end of the 4th century BC. It is noteworthy, however, that there is a scarcity of finds from the Late Hellenistic and Early Roman periods; strata of Late Antiquity lie directly over the classical and early Hellenistic ones. Thus, it is possible to infer that the area was heavily levelled for terracing purposes in Late Antiquity, which destroyed the structures in the earlier strata. The first campaign of the project has procured the evidence that will shed light on the process of settlement and construction in Limyra and showed that this process lasted from the 5th century BC, through to the 7th century AD.

The Ptolemaion Project

The 2002 program of the Ptolemaion Project focused mainly on the study of the finds, whereas the excavation works were limited to a small area to the east of the creek. The scope of the excavation work here was to find out whether the part of wall partially observed on the surface belonged to the fortification, or belonged to a simple terrace supporting wall. It was seen that the latter was the case.

Along with drawing and photographing of the architectural fragments of the Ptolemaion, architectural drawings of the floor pavement of the church to the east, of the present state of the Roman arched gateway and of the bridge were completed.

In addition, many architectural fragments and architectural sculpture belonging to the church and architectural elements of the arched gateway were drawn and documented.

Restoration Work

A short summary of the restoration work carried out in 2002 is as follows:

Restoration of the burnt reliefs of the Heroon was to a large extent completed.

The metope from the Ptolemaion, discovered in 2000, bearing an iconographically very curious depiction of a Centauromachy was restored.

Numerous ornamentation and structural elements recovered in small fragments and belonging to the church were assembled and restored.

Nagidos 2002 / Nagidos 2002

Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL

Mersin İli Bozyazı İlçesi sınırları içerisinde bulunan Nagidos antik kenti 2002 yılı kazı kampanyası 7 Temmuz - 7 Ağustos 2002 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 5 yıldır sürdürülen kazılarda bu yıldıç çalışmalardan kentin Akropol'ünde ve güney yamaçındaki "Yamaç evleri" kompleksinde yoğunlaştırılmıştır.

Akropol'deki çalışmalar, daha önceki yıllarda yapılan kazılarda da görülebilen savunma sisteminin doğu bölümünde, giriş olarak tanımladığımız, dört kule ile desteklenmiş olan bölgede yürütülmüştür. Buradaki kule ve sur duvarlarının farklı dönemlerde tahrirata maruz kaldığı ve bu tahriratların eskisinden daha sağlam şekilde onarılarak yeniden kullanıldığı anlaşılmıştır. İlk araştırmalar sonucunda savunma sisteminin en erken evresinin İ.O. 5. yy.'a, en geç evresinin ise İ.O. 3. yy.'a tarihlenebileceği düşünülmektedir. Özellikle Hellenistik Dönem'de eklenmiş olan 3 numaralı kule, ihtişamlı mimarisi, diagonal mazgalları ve merdivenli giriş ile, bölgede bir başka örneği bulunmayan çok özel bir savuma yapısı durumundadır.

Paşabeleni tepesinin güney eteklerinde araştırmalar iki ayrı noktada sürdürülmüştür. İlkin, yine önceki yılların devamı olarak nitelenebilecek yamaç kompleksinin kazılmamış olan bölümleri açılmış ve bu kompleksin, çok odaklı konutlardan meydana gelmiş bir insula olduğu ortaya çıkarılmıştır. Toplam üç adet konutun ön cephesi ve arka odalarının giriş bölgeleri açılmıştır. Her iki ev arasında, tepenin zirvesine doğru yönelmiş olan dar sokaklar bulunmaktadır. Sokakların birinde ortaya çıkarılmış olan merdivenler, Priene'deki kent planını hatırlatmaktadır. Yamaç evleri olarak adlandırılan bu kompleks Erken Hellenistik Dönem'e, İ.O. 3. yy. başına tarihlenmiştir. Bu tip bir kompleksin en meşhur ve en görkemli paralellerini Ephesos antik kentinde görmek mümkündür. Ancak Nagidos yamaç evleri, Ephesos örneklerinden en az 4 asır önce yapılmış olduklarından, arkeoloji literatüründe önemli bir yer tutacaktır.

Güney yamaçındaki bir diğer önemli çalışma, 2001 yılında tesbit edilmiş olan iki adet kavisli bloğun, ne tür bir

2002 campaign at Nagidos in the township of Bozyazı, Mersin, was carried out from 7 July through 7 August. Excavations which were started 5 years ago focused on the acropolis and the "Terrace Houses" complex on the south slopes in the 2002 campaign.

The work at the acropolis was done at the entrance way flanked with four towers in the eastern part of the defence system, which had been already identified in the previous campaigns. It was observed that the tower and the walls here were destroyed at various times and repaired with better reinforcements each time and kept in use. Preliminary study shows that the defence system dates to the 5th century BC in the earliest phase and to the 3rd century BC in the latest phase. Especially Tower no. 3 which was added in the Hellenistic period is quite unusual, and in fact unique in the region, with its magnificent architecture, diagonally placed loopholes and entrance with staircase.

Research on the southern slopes of the Paşabeleni Hill continued at two locations. First, work on the Terrace Houses was taken on as the continuation of the unfinished work from the previous year and unexcavated portion of the complex was uncovered, revealing that this complex comprised houses with multiple rooms within an insula. In total three houses were unearthed with their fronts and the entrances to their rooms at the

Nagidos Akropolü / Nagidos Acropolis

Paşabeleni Tepesi Erken Hellenistik Dönem'e ait yamaç evleri
Terrace Houses of early Hellenistic period at Paşabeleni Hill

yapı ile ilişkili olduğunu anlamaya yönelik olarak başlatılmıştır. Arazinin günümüzdeki sahibi tarafından yapılan teras duvarında kullanılmış olan bu blokların çevresinde yapılan temizlik çalışması sonrasında, blokların dört adet olduğu görülmüş ve bu alanda kazı başlatılmıştır. Yaklaşık bir metrelük toprak tabakasının altında sözü edilen kavisli taşlarla inşa edilmiş olan yuvarlak planlı bir anıt rastlanmıştır. Yapı taşlarının kalitesi, burada bir başka görkemli yapının daha bulunduğu işaret etmekteyse de, yoğun tahribata maruz kalmış olması nedeniyle, ancak temel bazında üç taş sırasına ulaşılabilmiştir. Çevresindeki buluntularla bu anıtın da erken Hellenistik Dönem'e tarihlenmesi mümkün olmuştur.

Son olarak Nagidos'un 150 m. güneyindeki Nagidussa Adası'nda yapılan kazı çalışmaları sonucunda ele geçen Bizans Dönemi'ne ait yoğun ve homojen seramik buluntular, adadaki savunma duvarlarının bu dönemde yapılmış olabileceğini ortaya çıkarmıştır.

2002 yılı Nagidos kazılarında ortaya çıkarılan küçük buluntular Mısır, Samos, Kıbrıs, Rhodos, Knidos, Soli,

rear. There are narrow alleys going uphill between every two houses. The steps revealed in one of the alleys remind of the city plan of Priene. This complex called the Terrace Houses was dated to the early 3rd century BC, i.e. Hellenistic period. The best-known and most magnificent examples of such houses are the Terrace Houses at Ephesus dating to the Roman period. However, the Terrace Houses at Nagidos were built 4 centuries earlier than those at Ephesus; therefore, they shall have an important place in archaeological literature.

The second important research on the southern slope was initiated in order to understand the nature of the building to which two curved blocks belonged. The present owner of the land had used these two blocks in the terracing wall; a cleaning work around them revealed the presence of two other blocks and excavations were started. Under ca. 1m of earth layer, a round structure built with such curved blocks was encountered. The quality of the construction blocks indicates the presence of another magnificent monument here; however, it was destroyed to a great degree, hence

Miletos ve Ephesos gibi antik dönemin önemli kentleriyle ticari bağlantılar kurulduğu yönünde ipuçları vermiştir. Arkaik, Klasik ve Hellenistik dönemlere ait seramik, sikke ve figürinlerin yoğun olarak ele geçmesi yalnızca Nagidos için değil, kültürel, sanatsal ve tarihi açıdan oldukça karanlık olan Dağlık Kilikia Bölgesi için de büyük önem taşımaktadır. Sikkelerin dışında amphoralar ve bunların üzerindeki mühürler ise, Antik Dönem Akdeniz ticaretinin karanlık bazı noktalarının anlaşılmamasına yönelik çok önemli ipuçları vermiştir.

Bu dönemin önemli buluntularından biri de, Mısır tanrıçası İsis'e ait bir bronz heykelciktir. Mısır dininin Nagidos'taki uzantısı yada yansımıası olarak düşünülebilcek bu buluntu ilk ve tek örnek olması sebebiyle büyük önem taşımaktadır.

Başlıklar halinde anlatılan bu buluntuların, burada sözü edilmeyen diğer önemli buluntularla birlikte, önumüzdeki birkaç yıl içinde yayına bilmesi için gerekli çalışmalar sürdürülmemektedir.

only three courses of stones could be recovered at the foundation level. Together with other finds from the near vicinity, it was possible to date this structure to the early Hellenistic period as well.

Finally, excavations at the Nagidussa islet 150 m to the south of Nagidos yielded abundant and homogenous pottery finds of the Byzantine period, which in turn pointed to the possibility of the fortifications to have been built in the same period as well.

Small finds from the 2002 campaign revealed the presence of commercial relations between Nagidos and important sites of antiquity such as Egypt, Samos, Cyprus, Knidos, Soli, Miletus and Ephesus. Abundance of pottery, coins and figurines from archaic, classical and Hellenistic periods is very important for Rough Cilicia whose cultural, artistic and historical background is shrouded in mystery. Beside the coins, amphorae and their stamp seals provided important hints that will shed light on to some dark points in the commercial history of the ancient Mediterranean.

An important find of the campaign is a bronze figurine of the Egyptian goddess Isis. This find that should be conceived as the extension or reflection of the Egyptian religion in Nagidos is of high importance for it is the first and only example of its kind.

Efforts continue to publish in a few years' time all the finds described briefly and others not mentioned here.

Patara 2002 / Patara 2002

Prof. Dr. Fahri IŞIK

Patara 2002 mevsimi kazı ve araştırma etkinlikleri 16 Temmuz-5 Eylül tarihleri arasında 50 gün sürmüş; çalışmalar, yirmisi yerli ve yedisi yabancı 27 öğrenci, ondokuzu yerli ve dördü yabancı 23 bilimci, 1 restoratör ve 16 işçi ile yürütülmüştür. Patara 2002 etkinlikleri, fotogrammetrik çizim amaçlı olarak Tiyatro'da, Meclis Binası'nda, Prostylos Tapınak'ta, Marcia Tapınak Mezarı'nda; tamamlamaya yönelik olarak Doğucasarı Sunak Mezar'da ve koruma amaçlı olarak dört yeraltı oda mezrasında sürdürmüştür. Yapılan kazı ve araştırmalar aşağıda özetlenmiştir:

Bouleuterion

21 Temmuz'da başlayan ve 28 Ağustos tarihinde sona eren çalışmalar iki ayrı aşamada gerçekleşmiştir. Öncelikle, yapının merkezi, kuzeyindeki büyük tonozun içi, güneyindeki merdivenli tonozun içi ve önündeki orta tonozda olmak üzere dört farklı noktada kazı ve kum temizleme çalışmaları sürdürülmüştür. Ayrıca Bouleuterion'un doğudaki sahne binası önünde bulunan taşlar kısmen hemen kuzeydoğudaki taş tarlasına; çıkarılan tüm taş dolgu ve kum da kent dışına taşınmıştır. Çalışmaların ikinci aşamasında, temizlenen alanların çizim ve ölçümü yapılmış, fotoğrafları çekilmiş. Ayrıca Bouleuterion'un hava fotoğrafları çekilmiştir.

Patara kent planı / Patara city plan

Excavations and survey work of the 2002 campaign at Patara lasted 50 days, between the 16th of July and the 5th of September; the team comprised 27 students, 20 Turkish and 7 foreign, 23 scholars, 19 Turkish and 4 foreign, 1 restorer and 16 workers. The campaign activities included photogrammetric drawing work at the Theatre, Bouleuterion, Prostyle Temple and Marcia Temple-Tomb; completing the unfinished work at the Doğucasarı Altar-Tomb; and work for protection-conservation purposes at four underground tombs. The campaign activities are summarised as follows:

Bouleuterion

The work from the 21st of July through to the 28th of August was organised in two phases. First of all, excavations and sand removal were carried out at four points: in the centre of the structure, in the interior of the big vault in the north, in the interior of the staircase vault in the south and in the central vault. The stone blocks in front of the stage building in the east were taken to the stone storage field in the northeast, and the earth infilling was taken out of the ancient city. In the second phase of the work, the areas cleaned were measured and drawings were prepared and photographs were taken. Aerial photographs of the Bouleuterion were also taken, which facilitated the making of a computer photograph of the building's present state, to the scale of 1:200.

The most important find of the 2002 campaign at the Bouleuterion was the rows of seats in situ and the in situ throne of the Lyciarch in the centre, bounded with staircases on both sides. These rows were discovered at the level of the vault in the north; however, from this level onwards, only six rows were unearthed. Soundings taken in the second half, in the south also revealed the presence of rows of seats. The rows of seats in front of the southern wall had been dismantled. Therefore, based on the available evidence to date, it is possible to reconstruct two-thirds of the cavea. After the northwest corner had been cleaned, it was understood that the semicircular architectural form on the

fotoğraflar bilgisayar ortamında birleştirilerek, yapının bugünkü durumunun 1/200 ölçekli fotoğrafı da çıkarılmıştır.

2002 yılı kazılarının Meclis Binası'ndaki en önemli buluntusu, yapının in situ oturma sıraları ve ortada yer alan sağlı-sollu merdivenlerle sınırlandırılmış yine in situ, Lykiarch Tahtı'dır. Bu sıralar kuzey yönde tonoz seviyesine kadar belirlenebilmiş, fakat bu düzeyden itibaren yalnızca altı sıranın kazısı yapılmıştır. Yapının orta ekseninden güneye doğru, ikinci yarımında yapılan sondajlarda da oturma sıralarına rastlanılmıştır. Güney duvarı önündeki oturma sıraları ise sökülmüşdür. Böylece bugünkü verilere göre cavea'nın 3/2'sinin rekonstrüksiyonunu yapmak mümkündür. Kuzeybatı köşenin temizlenmesinden sonra, batı yönündeki yarımdaire mimari formun kuzey duvarı ortasına kadar devam ettiği ve bunun önünde düz bir platformun yer aldığı anlaşılmıştır. In situ ele geçen oturma sıraları ölçümleme dayanarak, şimdilik sadece 21 oturma sırasının bulunduğu olasılığı düşünülmektedir. Ancak, Lykiarch Tahtı'nın inşa edildiği alanın dikliği ve yüksekliği dikkate alındığında, geçici çizimi yapılan cavea'ya doğu yönü doğru birkaç oturma sırası daha ilave edilebilir.

Yapının ilk inşa tarihi kesin olarak bilinmese de, Patara'nın Likya Eyaleti Başkenti ünvanını almasından hemen sonra yapılması olasılığı yüksektir. Özellikle yapının merkezinde yer alan Lykiarch Tahtı'nın, oturma sıralarının ve diğer merdivenlerin işçiliği ve bunlar üzerinde yer alan profillerin Hellenistik Dönem özelliği taşıması bu tezi kuvvetlendirmektedir.

Nekropol Kazıları

1988 yılından bu yana sürdürülen Patara kazılarının ana çalışma alanlarından birini kentin nekropol ve mezarlari oluşturmaktır. Tepecik Nekropolü'nde başlatılan Likya'nın ilk toprak altı nekropol kazılarından sonra, 1995 yılından itibaren oyu mezarlardan açılmaya başlanmıştır. Hem Likya hem de Anadolu arkeolojisine tipoloji ve buluntular açısından çok önemli veriler kazandıran oyu mezarlardan bu güne kadar 48 tanesi ortaya çıkarılmıştır. Bu dönemde, özellikle tavan çökükleri ile iz veren ve kaçak kazı tehlikesi içeren dört mezar daha açılmıştır.

Marcia Tapınak Mezarı

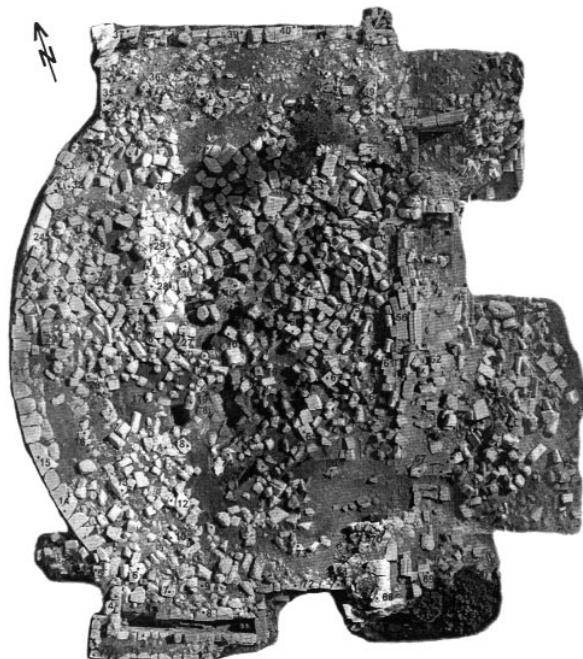
Patara kent merkezinin kuzeyindeki Akdam Mevkii'nde, halice açılan bir kapıya yakın yerde ve liman kenarında yer alan mezardaki çalışmalara, 21.7.2002 tarihinde 1/20 ölçekte ayrıntılı taş planının çıkartılması ile

west extended to the middle of the northern wall and that a flat platform existed in front of it. Based on the measurements of the rows recovered in situ, it is thought that there were 21 rows in total. However, taking into consideration the steepness and height of the area where the throne of the Lyciarch is located, it is possible to add several more rows to the east of the cavea in the reconstruction drawings.

Though it is not known when the structure was first built, it is probable that it was built soon after Patara assumed the title of the Capital of the Province of Lycia. This hypothesis is further supported by the craftsmanship of the throne of the Lyciarch located in the middle, the rows of seats and staircases and Hellenistic characteristics of their profiles.

Excavations at the Necropolis

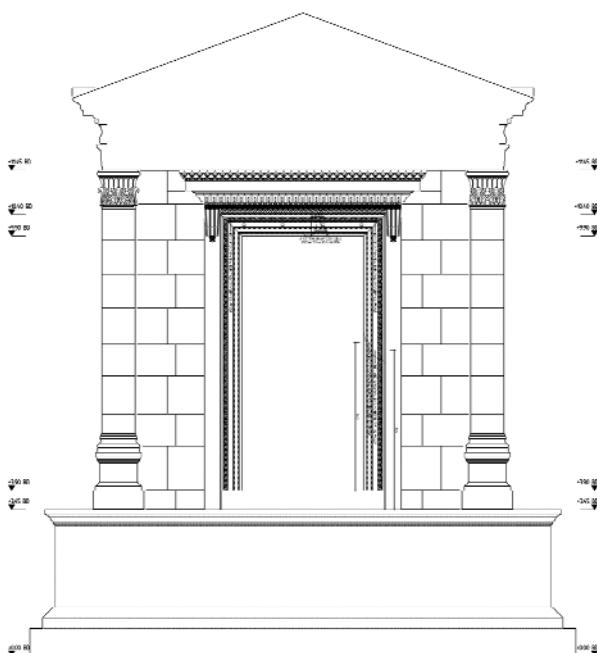
One of the main foci of the excavations at Patara initiated in 1988 has been the necropolis and the tombs of the city. The first underground tomb excavations in Lycia began at the Tepecik necropolis and, since 1995 the rock-cut tombs have been under excavation. A total of 48 rock-cut tombs have been unearthed to date, and made significant contributions have been made to the typology and tomb finds of Lycian and Anatolian archaeology. In this campaign four more tombs were excavated, as they were exposed to the danger of illicit diggings, with the caving in of the earth around them.

başlanmıştır. Üst örtüsü tamamen yıkılan mezarın blok yerlerinin tesbiti ve restorasyon projesine yönelik ayrıntılı röleve çizimleri tamamlanmıştır. Klasik yöntemde yapılan çizimlerin yanısıra yaklaşık 15 m. yükseklikten gerçekleştirilen balon uçuşları ile anıtın hava fotoğrafları ve ölçümleri de alınmıştır. Bu çalışmalarla yatay ve düşey kontrol noktaları yapılan poligonasyon doğrultusunda koordinatlandırma gerçekleştirilerek fotogrametrik çizime de başlanmıştır. Vinç yardımıyla dört günde ortalama üç ton ağırlığında 329 adet blok; çizim, onarım ve yer tesbiti amacıyla numaralandırılarak tarlaya çekilmiştir. Kaldırılan blokların altından çıkan 85 adet yeni blok da önmüzdeki sene kaldırılmak üzere nivolanarak plana işlenmiştir.

Çekilen bloklara göre mezar üçgen alınlıklı, tapınak cepheli ve içte tonoz örtülüdür. Doğu-batı doğrultulu ve batıya, limana yönlendirilmiş olup 9.76×13.80 m. ölçülerindedir. Ön ve arkada ikişer postament'lidir ve bunların kotları farklıdır. Doğudaki postament'lerin arasında çapları 0.48 m. olan 4 adet sütun yer almıştır. Mezarın kuzey yüzünden girilen hyposorion, kuzey-güney doğrultulu ve dikdörtgen formludur. Giriş 0.84×0.70 m. ölçülerinde sürgülü kapılidir. 2.50×6.94 m. ölçülerindeki hyposorion'un yüksekliği 1.98 m. dir.

Roman Ante Tapınağı yenileme projesi
Restoration project of Roman Ante Temple

The Marcia Temple-Tomb

This tomb is located near a gate opening on to the estuary, on the edge of the harbour in the Akdam area to the north of the Patara city centre. Work began on the 21st of July with the drawing of a detailed plan to the scale of 1:20. With its superstructure entirely destroyed, the tomb was studied for the detailed drawing and information needed for restoration purposes and for locating the situation of the blocks. Both archaeological drawings were made, and aerial photographs and measurements were taken from a balloon at a height of ca. 15 meters above ground level. Coordinates were determined through the surveying polygon and photogrammetric drawings were begun. Using a crane, 329 blocks, some of a weight of ca. 3 tons were conveyed to the storage field after numbering, for drawing, repair and location purposes. 85 blocks exposed after the others were removed were drawn into the plan with their levels-position, and will be removed to the storage field in the next campaign.

Based on a preliminary study of the blocks removed, the tomb had the front of a temple with a triangular pediment and vaulting on the inside. Oriented in an east-west direction and facing the harbour on the west, it measured 9.76×13.80 m. The structure had two postaments on the back and front sides, but on different levels. There must have been four columns of 0.48 m in diameter between the postaments at the back. The hyposorion accessible from the north side is rectangular in shape and oriented north-south. The entrance is 0.84×0.70 m and had a sliding doorway. The hyposorion of 2.50×6.94 m is 1.98 m high.

The Altar-Tomb at Doğucasarı

The "U" shaped tomb facing west, located in the flat area called Ambaryanı at the northwest foot of Doğucasarı Hill was partially excavated in 1989, its façade was fully and its sides and rear side partially exposed. This campaign's work aimed at exposing the entire structure together with its architectural sculpture; therefore, first the structure was cleaned and then fully exposed. The architectural pieces of the structure now fully exposed were grouped and drawings made, the work was accomplished.

Doğucasarı Sunak-Mezar

Doğucasarı Tepesi'nin kuzeybatı eteğinde, Ambaryanı adı verilen düzülükte yeralan, "U" tasarılı ve batıya bakan mezarın 1989 yılında ön cephesi tamamen, yan yüzler ile arka bölümünü kısmen açılmıştı. Kazının tamamlanarak mimari ve plastik malzemesinin ortaya çıkarılması, bu yıl yapılan çalışmanın ana hedefini oluşturmuştur. Bu amaca yönelik olarak önce temizlik yapılmış ve daha sonra yapı tamamen gün ışığına çıkarılmıştır. Tümüyle açılan mezarın mimari malzemeleri gruplandırılıp çizimleri yapılarak kazıya son verilmiştir.

Korinth Tapınağı

Kazı öncesinde tapınak kapısının kırık lento-su, bir iskeleyle desteklenerek güvenliği sağlanmıştır. Bundan sonra batı podyumun sonu ile merdivenlere ait verileri bulmak amacıyla kazılara başlanmıştır. Batı podyumun kazılmasıyla en üstteki profilli blokların ilk iki sıradan sonra kaldırıldığı anlaşılmıştır. Profilli blokların oturduğu alttaki sıra, batı ante ucundan takip edildiğinde, en son blokta başlayan üç adet farklı ölçü ve işçilikte eğimli profillerle karşılaşılmıştır. Bu profilli bloğun sonunu bulmak amacıyla kuzeye doğru kazıya devam edilmiş ve bloğun üzerinde Bizans yapı kompleksinin oturtulduğu görülmüştür. Bu nedenle profilli bloğun sonuna ulaşlamamıştır. Aynı bloğun doğu yönü de açılmış ve olası merdiven profilleri ortaya çıkarılmıştır. Buna karşın batı podyumunun doğusuna doğru tapınağın ön alanı hakkında veriler elde etmek amacıyla açma genişletildiğinde, bu alanın taşlarının tamamen söküldüğü ve bir Bizans mezarlığı olarak kullanıldığı anlaşılmıştır.

Corinthian Temple

Prior to the onset of the excavation, for safety reasons, the broken lintel of the temple doorway was supported by scaffolding, while the excavations progressed. Excavations were begun at the temple in order to gather information concerning the end of the western podium and the staircase. The excavation of the western podium revealed that the blocks with profile on top, were removed after the first two rows. The row at the bottom on which the blocks with profile rested was followed from the western end of the anta, and profiles with three different sizes and craftsmanship were discovered on the last block. In order to unearth this block entirely, the digging continued towards the north and it was seen that a Byzantine structure stood upon this block; therefore, the block with its profile could not be exposed in its entirety. The eastern side of the same block was also dug and the possible staircase profile was obtained. However, when the trench was extended to the east, in order to gather data on the front podium of the temple, it was seen that the stones in this area were completely removed and that this area functioned as a cemetery in the Byzantine period.

Perge 2002 / Perge 2002

Prof. Dr. Haluk ABBASOĞLU

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antalya Bölgesi Arkeoloji Araştırmaları Merkezi'nce yürütülen 2002 yılı Perge Kazı ve Onarım Çalışmaları kapsamında kazılar, Batı Nekropolis, Sütunlu Cadde ve Akropolis'te sürdürmüştür.

Batı Nekropolis'de, daha önceki yıllarda gün ışığına çıkarılan mezarlık caddesinin doğu ve batısındaki mezar sıralarının güneyinde 2001 yılında başlanan kazı, 2002 yılında doğu yönünde daha ilerletilmiş, bu çalışma sonucunda, batısında moloz taşlardan yapılmış bir peribolosa sahip, alt iki sırası blok taştan, bunun üzeri tuğladan inşa edilmiş büyük bir mezar yapısının (M9) kuzey duvarı açığa çıkarılmıştır. Üst yapısının büyük ölçüde tahrif olduğu anlaşılan bu mezarın kazısına devam edilecektir.

Genel görünüm / General view

The excavation and restoration work at Perge in 2002 were carried out in the Western Necropolis, Colonnaded Street and Acropolis by the Center for Archaeological Research in Antalya Region, Istanbul University.

The excavation in the Western Necropolis, initiated in 2001 on the south of the street flanked with tombs was extended towards the east during the 2002 campaign. The northern wall of a monumental tomb (M9) with a peribolos of rubble to the west was unearthed. This tomb was built with two rows of dressed stones at the bottom and bricks above. The excavation of the structure, whose superstructure is in a bad state of preservation, will be continued.

The excavation on the south and southeast of the Late Hellenistic sarcophagi L41-L44 revealed another Late Hellenistic sarcophagus (L47) with a low ogival arched lid, standing on a north-south oriented platform of irregular limestone slabs, and with a stele base of limestone to the south. This sarcophagus which had been previously opened, contained disturbed bones and a bronze coin. To the south of this sarcophagus, the excavations brought to light a libation pit cut into the bedrock. Just to the south where the bedrock ends was found a tile tomb (Ki2) made of large roof tiles. It contained a skeleton in good condition, two glass unguentaria, a bronze coin and a bronze pin.

A tomb with two chambers (M6) built with bricks was unearthed to the north of the tombs flanking the street on the east. Its brick vaults have caved in here and there, and the tabulae ansata on the lintels do not carry any inscription. Both of the rooms have arcosolia on the south and north walls. The north room (Room 1) has three brick tombs and one tomb in the area formed in the middle by the first three whereas the south room (Room 2) has only three tombs built of bricks. Although the tomb building had previously been pillaged, in both rooms were recovered disturbed skeletons, bronze coins, bronze objects and potsherds. The partly damaged floor pavement on top of the vaults points to the construction of later structure above this.

Geç Hellenistik Çağ'a ait L41-L44 nolu lahitlerin güney ve güneydoğusundaki alanda yapılan kazıda, düzensiz kayrak taşlardan yapılmış kuzey-güney doğrultulu bir platform üzerinde, güneyinde kireçtaşlı bir stel kaidesinin yer aldığı, alçak semerdam kapaklı Geç Hellenistik bir lahit (L47) bulunmuştur. Daha önceden açılmış bulunan bu lahitin içinden dağınık kemik parçaları ve bir bronz sikke ele geçirilmiştir. Söz konusu lahitin güneyindeki kazıda ise, anakaya üzerinde bir libasyon çukuruna rastlanmıştır. Anakayanın bittiği yerin hemen güneyinde de kuzey-güney doğrultulu, büyük çatı kiremitlerinden yapılmış bir kiremit mezardır (Ki2) bulunmuş, içinden sağlam bir iskelet ile iki cam unguentarium, bir bronz sikke ve bir bronz iğne ele geçirilmiştir.

Nekropolis caddesinin doğusunda sıralanmış mezarların kuzeyinde, iki odalı, tuğla bir mezar yapısı (M6) açığa çıkarılmıştır. Beşik tonozları yer yer yıkılmış olup, lentoları, içi yazılısız tabula ansatalıdır. Daha önceden soyulduğu anlaşılan bu mezar yapısının her iki odasının kuzey ve güney duvarlarında arcosolumlar vardır. Kuzey odası (Oda 1), tuğladan üç lahit ve bu lahitlerin ortasındaki kısımdan oluşan toplam dört mezara, güney odası ise (Oda 2) tuğladan üç lahde sahiptir. Her iki odanın içinden dağılmış iskeletler ile, bronz sikkeler, bronz eşya ve keramik parçaları bulunmuştur. Odaların beşik tonozları üzerinde, yer yer tahrif olmuş taban döşemesi, mezarların üzerine daha geç bir dönemde başka bir yapının yapıldığına işaret eder.

Nekropolis caddesinin doğusundaki mezar sırasının kuzeydoğusunda yapılan kazı sonucunda da, kuzey-güney doğrultulu, girişi güneyde yer alan, üst yapısı tamamen tahrif olmuş bir mezar yapısı (M7) açığa çıkarılmıştır. Bu yapının güneyinde, tabanı muntazam balık sırtı tuğlalarla döşenmiş, dört köşesinde alçak sekilerin yer aldığı bir giriş odası yer almaktadır. Bu sekilerden birine, yüksek kaideli, dibinde üç küçük deliğe sahip krater formlu kireçtaşından bir libasyon kabı harçla yerleştirilmiştir. Giriş odasının kuzeyinde, doğu-batı doğrultulu ve lahit formlu, tuğladan yapılmış üç adet mezar bulunmaktadır. Bunlardan güneydekinin içinde, dağılmış iskeletlerle birlikte dokuz adet altın küpe, bir adet altın aplik, çok sayıda bronz sikke ile cam ve pişmiş toprak unguentariumlardan oluşan zengin bir buluntu topluluğu ele geçirilmiştir. Diğer iki mezarda ise sadece dağınık kemik parçalarına rastlanmıştır.

Bir diğer çalışma (M7) kodlu mezar yapısının hemen doğusunda yapılmış olup, burada da kuzey-güney doğrultulu, moloz taşlardan inşa edilmiş, üst yapısı tamamen tahrif olmuş iki odalı bir mezar yapısı (M8) bulunmuştur. Kuzeydeki Oda (Oda 1), üzerleri büyük pişmiş toprak levhalarla kaplı iki mezar içermektedir.

Excavations to the northeast of the tombs flanking the street on the east revealed a monumental tomb (M7), whose superstructure was completely damaged, with an entrance on the south and built on a north-south oriented platform. To the south is an antechamber with low benches along the four walls and a floor paved with bricks in herringbone design. On one bench a libation vessel of limestone, shaped like a crater with a high foot and three small holes at the bottom was joined with mortar. On the north of the antechamber are three tombs built with bricks and shaped like sarcophagi and oriented east-west. The southernmost one had a rich group of finds comprising a disturbed skeleton and nine golden earrings, one golden appliqué, numerous bronze coins as well as glass and terra cotta unguentaria. The other two tombs had only disturbed bones.

Another work carried out just to the east of tomb M7 revealed another monumental tomb (M8) with two rooms; this tomb whose superstructure was entirely ruined was built with rubble and was oriented north-south. The northern room (Room 1) has two graves covered with large terra cotta plaques. These graves contained disturbed bone and skull fragments, bronze coins, glass beads, two golden earrings, one baked clay cooking pot, iron rings, glass and terra cotta unguentaria, and one bone figurine depicting an animal. Diggings in the southern room (Room 2) did not bring to light any burials or flooring.

The 2000 campaign at the Acropolis aimed at attaining results to clarify the general questions concerning the Pamphylian culture and the process of acculturation. With this intent excavations at the Acropolis have been carried out in fields 1, 2 and 3 and in the East Sacred Terrace. In addition, palaeozoological analyses have been made. The work at the field 1 focused on the construction history and style of this area with a religious function, comprising the remains of a structure of 5th century BC. in the ceremonial feast area, the street to its east, the area where the cult altar was located, the cult base and the archaic houses to the north. To the east of the bothros, in the ceremonial feast area was found a wall extending north-south that should be dated to a much earlier period, based on its masonry technique and material, because to the east of this wall is a red-coloured layer with a common Bronze Age context. There extends a street to the east of this structure, precisely dated to second half of the 4th century BC. due to small finds. The red-brown layer in the eastern section of the ash altar unearthed in 2001, was found beneath the layer containing pottery of the 7th and 6th centuries BC, therefore indicating the long duration during which this ash altar was in use.

Bu mezarlardan dağınık kemik ve kafatası parçalarıyla birlikte, bronz sikkeler, cam boncuklar, iki adet altın küpe, bir adet pişmiş toprak güveç, demir yüzükler, cam ve pişmiş toprak unguentariumlar ile bir adet kemik hayvan figürini ele geçirilmiştir. Mezar yapısının güneyindeki odanın (Oda 2) kazısı esnasında herhangi bir gömü ve tabana rastlanmamıştır.

1994'den beri Akropolis'te sürdürülen kazıların 2002 yılı çalışmalarında, Pamphylia kültürü ve onunla bağlı akkültürasyon sürecinin ortaya çıkışına ait genel sorulara açıklık getirecek yeni sonuçların elde edilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda kazılar 1, 2 ve 3 nolu alanlar ile Doğu Kutsal Terası'nda gerçekleştirilmiştir. Bunun yanısıra Paleozoolojik Analizler yapılmıştır. 1 nolu alanda yapılan çalışmaların amacı, daha önceki yıllarda bulunmuş, İ.O. 5. yy.'a tarihlenebilen törensel ziyafet mekanının bulunduğu alandaki yapı kalıntısı, bu yapının doğusundaki cadde, Kült Sunağı'nın kapsadığı alan, Kült Kaidesi'nin ve kuzeydeki arkaik evlerin tarihlenmesi ile dinsel içerikli bu alanın yapılaşma tarzı ve döneminin açıqlanmasıdır. Törensel ziyafet mekanının bulunduğu alandaki bothrosun doğusunda kuzey-güney doğrultulu, örgüsü ve malzemesi nedeniyle çok erken döneme ait olması muhtemel bir duvar kalıntısı bulunmuştur. Zira, duvarın doğu yanında, yaygın Bronz Çağ kontekstini içeren kırmızı renkli bir tabaka bulunmaktadır. Bu yapının doğusunda buluntular yardımıyla İ.O. 4. yy.'ın 2. yarısına kesin olarak tarihlenebilen bir cadde vardır. Aynı alanda, 2001 yılında açığa çıkarılan Kült Sunağı'nın doğu kısmındaki kızıl-kahverengi tabaka, İ.O. 7. ve 6. yy.'lara tarihlenen keramiklerin bulunduğu tabakanın altında olduğundan, bu husus Kült Sunağı'nın uzun süre kullanıldığını kanıtlar.

Daha önceki yıllarda çıkan bir Kült Anıtı'nın muhtemel kaidesinin İ.O. 7. yy.'a ait bir tabaka üzerinde durduğu anlaşılmıştır. Kült Anıtı kaidesini sınırlayan fakat mimari kalıntı içermeyen alanda, bir kemер tokası, bronz süs eşyası ve fildişi bir zarın yanısıra, alanın en son kullanıma ait figürlü üç küçük kemik kabartma özellikle dikkat çekicidir.

2002 çalışmalarında, dinsel alanın kuzeyinde ortaya çıkan Arkaik evlerin planları tamamlanmış, İ.O. 7. yy.'a ait üçüncü bir ev kazılarak açığa çıkartılmıştır. 2 nolu alanda İ.O. 500 civarına tarihlenen muhtemel bir kültür yapısının en büyük mekanındaki bir sarnıçta açılan sondaj, sarnıcın kültür gelenek ve fonksiyonuyla bağlantısını ortaya koymuştur.

3 nolu alanda, Orta Bronz veya Erken Demir Çağ'a tarihlenen bir idol başının bulunduğu kontekstin gözden geçirilmesi için bir sondaj açılmıştır. Sondajda bulunan

Nekropol buluntuları / Nekropol finds

It was understood that the possible base of a cult monument unearthed earlier, stood on a layer belonging to the 7th century BC. Among finds from the area encircling the cult monument but containing no architectural remains, are the following noteworthy items: one belt buckle, bronze accessories, and an ivory die, along with three small bone reliefs from the last phase of this area.

The work in 2002 also covered the architectural drawings of the archaic houses uncovered to the north of the religious area and the excavation of a third house, that was dated to the 7th century BC. In field 2, soundings conducted in the cistern in the largest room of a possible cult structure, showed the connection of this cistern with the cult tradition and its functions.

In field 3, a sounding was made for the evaluation of the context in which an idol head of Middle Bronze or Early Iron Age was recovered. The filling in this sounding contained sherds from the Bronze Age down to the Early Byzantine Period. Within the frame of the palaeozoological research in 2002, bone analyses showed an increase in the number of cattle and a decrease in the number of pigs.

The excavations in the main north-south Colonnaded Street of the city, initiated but then stopped some time ago, were resumed to the north of the monument P1, in preparation for a future restoration project, within the third excavation area at Perge. In the area excavated it was seen that there was a second pavement of limestone slabs resting on the original floor pavement of the street. Moreover, it was understood that limestone columns, as well as marble columns with gray-veins, flanked the street.

dolgu Bronz Çağı'ndan Erken Bizans Dönemi'ne kadar keramik malzemeyi içermektedir. 2002 yılında yapılan paleozoolojik çalışmalar kapsamındaki kemik analizleri, Arkaik Dönem'den Hellenistik Dönem'e doğru büyük baş hayvanlarda artma, domuz oranında ise azalma eğilimi olduğunu göstermiştir.

Perge'deki 3. kazı projesi kapsamında, kentin kuzey-güney doğrultulu ana sütunlu caddesinde, yapılması planlanan restorasyonuna hazırlık olarak, daha önceki senelerde başlanan ve uzun bir süre ara verilen kazılara, kent planında P1 olarak kodlanan anıtın kuzeyinde devam edilmiştir. Kazılan alanda caddenin orijinal döşeme taşları üzerine oturan kireçtaşlı bloklardan oluşan ikinci bir taban ortaya çıkartılmıştır. Ayrıca portiklerde caddenin diğer kısımlarında olduğu gibi gri damarlı mermer sütunlarının yanısıra, kireçtaşlı sütunların da yer aldığı belirlenmiştir.

Perge'de koruma-onarım ve düzenleme çalışmaları kapsamında, kentin Roma Çağı agora'sında restorasyon, anastylosis ve düzenleme çalışmaları gerçekleştirılmıştır. 1970'li yılların restorasyonu kapsamında dökülen sütun kaidelerinin üzerine, granit sütunların konulması, parçaları mevcut olan ve birleştirilmesi mümkün mimari elemanların birleştirilip, korumaya alınması işlemleri gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar daha çok agoranın güney portikosunda yoğunlaştırılmış ve toplam 16 sütun ayağa kaldırılmıştır. Ayrıca, Sütunlu Cadde'nin bu sene kazı-lan kısımlarında da açığa çıkan mimari parçalar için düzenleme çalışmaları yapılmış ve aynı sütunlara ait olduğu belirlenen parçalar biraraya getirilerek, gelecek sezonlarda yapılacak restorasyonlara hazır hale getirilmiştir. Batı nekropoliste ise, 2000-2002 kazılarında açığa çıkarılan Geç Hellenistik Dönem mezar sırasının bulun-duğu alanın üzeri yüksek bir sundurmayla örtülmüş, doğal etkenlerin verebileceği zararlardan korunmuştur. Ayrıca aynı alandaki bazı kireçtaşlı lahitler, kiremit mezat ve stel kaidesinin kırık parçaları birleştirilmiştir. Son olarak, kazıda çıkan tüm küçük buluntular konservasyonları yapılarak Antalya Müzesi'ne teslim edilmiştir.

Nekropol buluntuları / Nekropol finds

Conservation, restoration and organisation work at Perge in 2002 covered restoration, anastylosis and organisation in the Roman agora. The column bases, moulded as a part of the restoration project of 1970s, were used in the erection of the granite columns. The existing architectural fragments were put together where possible and taken under protection. Work focused mainly on the southern portico of the agora and 16 columns were re-erected. In addition, the pieces recovered in the excavation of the Colonnaded Street were assembled and joined together where possible, in preparation for future restoration projects. In the Western Necropolis, the area with the Late Hellenistic tombs unearthed in 2001 and 2002 was roofed over, in order to protect them from adverse weather conditions. Fragments of some limestone sarcophagi, tile tombs and the stele base were put together. Finally, all the small finds from the excavations were conserved and handed over to the Antalya Museum.

Soli-Pompeiopolis 2002 / Soli-Pompeiopolis 2002

Yrd. Doç. Dr. Remzi YAĞCI

Mersin, Soli-Pompeiopolis antik liman kentinde 2002 sezonundaki kazılar bilimsel başkanlığını yaptığıımız bir heyet tarafından Mersin Müzesi Müdürlüğü başkanlığında, 1-31 Temmuz 2002 tarihleri arasında arazi; 1-15 Ağustos 2002 tarihleri arasında da depo çalışması olarak gerçekleştirilmiştir.

Geçen yıllarda olduğu gibi başlangıçta Soli Höyük ve Pompeiopolis Sütunlu Cadde'de sürdürülmesi tasarlanan kazılara, bu yıl Mezitli Belediyesi tarafından I. Derece sit alanı dışındaki Milli Egemenlik Caddesi'nde açılan yol çalışması sırasında ortaya çıkan nekropol alanındaki çalışmalar da eklenmiştir.

Sütunlu Cadde

Kazı geçen yıl E ve F plankarelerinde açığa çıkarılan Roma dükkanları ve batı portikosundaki mozaikli alanda sürdürülmüştür. Restorasyon için pilot bir çalışma alanı olarak seçilen Sütunlu Cadde'nin limanla birleştiği bu kesimde, hazırlık olarak mozaikli alan, doğu portikosu ve dükkanların bir bütün olarak arkeolojik çalışmalarının tamamlanması amaçlanmıştır. E6, E7 ve E8 plankarelerinde kazılar yoğunlaştırılmıştır. E6'da Roma dükkanının duvarları ve İ.S. IV. yy.'a ait bir Geç Antik Dönem havuzu tümüyle açığa çıkarılmıştır. Bu havuz, E6 karelajında bulunan cam cürüfları nedeniyle şimdilik bir cam atölyesi? olarak yorumlanmıştır. Atölyenin üzerinde onu enine bölen bir su kanalı, geçen yıl açığa çıkarılan erken döneme ait işlemeli devşirme malzemeden oluşan duvarlarıyla büyük bir yer kaplayan mekanla ilişkilidir. Bu ikisinin arasında bu yıl Sütunlu Cadde'nin kullanıldığı en geç dönem (terminus post quem) olan VI. yy.'da kullanılan bir Bizans kuyusu açığa çıkarılmıştır. F5 açısından geçen yıl açığa çıkan bu büyük dikdörtgen mekanın işlevinin ne olduğunu açıkça yorumlanabilmesi için kuyunun içindeki dolgu toprak boşaltılmış ve ele geçen buluntulara göre en son Geç Antik Dönem'de (VI. yy.) bir çöplük olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Daha erken dönemlerde gerçek işlevi kuyu olan bu mekanda çok sayıda Bizans seramiği, Roma Dönemi terra sigillata parçaları, cam eserler ve ayrıca çoğunuğu aşırı korozyona uğramış sikkeler ele geçmiştir. Bu nedenle kuyunun çeşitli dönemlerde farklı amaçlarla kullanıldığı anlaşılmaktadır.

The 2002 campaign at the ancient harbour city of Soli/Pompeiopolis in Mersin province was carried out in the field between the 1st and the 31st of July 2002 and at the depot between the 1st and the 15th of August 2002.

The excavations were planned to continue at the Soli Mound and at the Colonnaded Street at Pompeiopolis, as in preceding years; however, as a result of the road construction work by the Municipality of Mezitli in Milli Egemenlik Avenue, beyond the protection area, which exposed the city necropolis, this area was immediately taken into the excavation program.

The Colonnaded Street

Excavations at the Colonnaded Street continued, revealing the Roman shops and the mosaic pavement in the western portico, which was unearthed in grid-squares E and F. The scope of the work was to complete the archaeological work of the mosaic pavement, east portico and shops as a whole, in this area where the Colonnaded Street joins the Harbour and this area was picked as the pilot area for restoration purposes. Therefore, in 2002 work focused on E6, E7 and E8 grid-squares. In E6 were unearthed the walls of a Roman shop, and an entire late antique pool, which perhaps functioned at one time as a glass workshop, as there were quantities of glass slag discovered there. The water channel spanning the length of the workshop is

Nekropol çalışmaları / Nekropolis works

E6'da V. tabakada açığa çıkan blokajın doğusunda yapılan sondaj kazısında Hellenistik Dönem keramiği VI. tabakanın içinden gelmiştir. E5'te E6'ya paralel olarak yapılan kazı çalışmalarında da yine aynı biçimde Hellenistik malzeme ele geçmiştir. Özellikle bu tabakadan gelen dörtlü kandil seti dikkat çekicidir. Söz konusu malzeme, yanın tabakasında açığa çıkması nedeniyle tarihsel olarak İ.O. 70'lerde Soli'yi yağmalayan ve Soli halkını göçe zorlayan Ermeni Kral Tigranes'in istilasıyla ilişkili görülmektedir. E5 karelajında VI. tabaka olarak yorumlanan Hellenistik dönem kültür katı, 2.70 ile 2.10 kotları arasındadır.

Soli Höyük

Höyükteki çalışmalar öncelikle 2001 kış aylarında yanmış yağmurun tahrif ettiği doğu yamacı açmaları F8, F9; E8, E9 tepede E7, F6, F7 ile batı yamacında Tiyatro'nun içindeki G3, H3'de temizlik ve kazı biçiminde gerçekleştirilmiştir. Bu yıldı kazılarının amacı; höyükün stratigrafisini kesin olarak açığa çıkarmaktır. Bu nedenle doğu yamacında F8, F9, E8 ve E9 açmalarında yoğunlaşmıştır.

Bu açmalarla en üstte daldırma firnisli ve 'batı yamacı' tipinde Hellenistik Dönem ve daha alt tabakadan gelen siyah sırlı ve "kırmızı figür" Klasik Dönem ile dalga bezemeli tek merkezli iç içe çember bezemeli Arkaik Dönem kap parçaları, İ.O. VII. yy. sonuna tarihlenen Doğu Grek "yaban keçisi stili", kuşlu, Ionia kase gövde parçaları ile Kıbrıs "bichrome", beyaz astarlı vb. ithal kap parçaları dikkat çekicidir. Ayrıca, İ.O. VII. yy.'da ilk örneklerinin görüldüğü Fenike-Kıbrıs tipi kandil parçaları ele geçmiştir. En ilgi çekici buluntular arasında; F7 açmasında bulunan lotus bezemeli orientalizan kapalı kap gövde parçası ve Arkaik Dönem'e ait fildişi bir stylos da bulunmaktadır. İ.O. VII. yy.'a tarihlenen bir diğer önemli buluntu ise tunç bir Frig fibulasıdır. Kilikia'da ünik olan bu fibula olasılıkla Geç Assur Krallı Sargon'a karşı Frig Kralı Midas ile Geç Hititler tarafından oluşturulan koalisyon döneminde Soli'ye getirilmiş olmalıdır.

Soli Höyük'te 2002 yılında Eski Hitit katına değinilmiştir. Bu kat ile Erken Geometrik Dönem kültür katı arasında İ.O. II. bin Miken LHIIIC, Kıbrıs (Beyaz Astarlı II) kap parçalarının birbirini izleyen Geç Tunç 'a' ve 'b' katlarında (İ.O. XV.-XII. yy.) bulunması Soli'nin II. binde Kıbrıs ve Miken deniz ticareti ile olan bağlantısını ortaya koymaktadır.

F9'dan Eski Hitit Dönemi'ne ilişkin bir yanın tabakasının içinden kaba mutfak kapları ile birlikte ele geçen kenarları örgü bezemeli, ortasında hieroglif yazıt

related to the large room with walls built from decorated spolia from earlier periods, which was unearthed the previous year. Between the last two structures, a Byzantine well of the 6th century was discovered this year, which provided us with a terminus post quem for the use of the Colonnaded Street. In order to clarify the function of this large room, unearthed in grid-square F5 the previous year, the earth filling in the well was removed and the finds from the well showed it was last used as a garbage dump in the 6th century. In this room the excavation started from +3.52 m and reached down to -0.05 m. The filling from this well yielded abundant Byzantine potsherds, Roman terra sigillata fragments, glass objects and coins, many of which were heavily corroded and it was understood that the well was used for various functions at various times.

In grid-square E6 a blockade was reached in the Vth layer and the sounding to its east (2.85 m) yielded Hellenistic pottery from the VIth layer. The parallel excavation in E5 similarly yielded Hellenistic materials. Especially the set of four oil lamps from this layer is noteworthy. As the material in question was recovered in this burnt level, the material is understood to be related to the occupation of the city by the Armenian King Tigranes, who forced the people of Soli to migrate elsewhere. In E5, the VIth layer of Hellenistic culture is between 2.70 and 2.10 m.

The Soli Mound

First of all the trenches F8, F9, E8 and E9 on the eastern slope, E7, F6 and F7 on the summit and G3 and H3 in the theatre on the western slope, which were all damaged by heavy rainfall in the preceding winter, were cleaned and excavated. The scope of this season's campaign was to establish clearly the stratigraphy of the mound, to this end work focused on the eastern slope and trenches F8, F9, E8 and E9.

Among the potsherds from these trenches, the following are noteworthy: glazed with slip and "west slope" Hellenistic potsherds; black glazed and "red figure" ware (eg Dionysos holding phiale; wreaths of bay leaves), classical potsherds; archaic potsherds decorated with concentric circles, and wave-line; fragments from the body of Ionia bowls painted in the East Greek "wild goat" style and with birds, datable to the 7th century BC, imported potsherds such as Cypriot "two colour", white slip etc. In addition, fragments of oil lamps of the Phoenician-Cyprus type, which first appeared in the 7th century BC. were recovered. Among the most interesting finds are: a body fragment belonging to an orientalising vessel with lotus decoration from trench F7

bulunan ve İmparatorluk öncesine tarihlenen damga mühür, Soli'nin Kizzuwatna Dönemi'ndeki ticari rolünü kanıtlamaktadır.

Nekropol

Şimdideki yapılan altyapı çalışmalarında ortaya çıkarılmış müzeye götürülen pişmiş toprak tipteki lahitler ve içlerinde ele geçen ölü armağanlarından, Nekropol'ün kentin batı kesiminde yer aldığı bilinmektedir. Nitekim Mezitli Belediyesi'nin Milli Egemenlik Caddesi'ndeki yol çalışması sırasında birçok antik mezar da ortaya çıguna, kazı çalışmaları 26.07.2002 tarihinden itibaren bu bölgeye kaydırılmıştır.

Açılan yol genişliği ile sınırlı Nekropol çalışmalarında 10x10 m² lik bir plan karede toplam 50 mezar açığa çıkarılmış ve belgelenmiştir. Roma Dönemi'nin farklı evrelerine ait Urne, Amphora, Pythos, Torpido Lahit, Taş Sanduka, Monoblok Taş Lahit, Larnaks, Kiremit Mezar, Toprak Mezar gibi çeşitli tipteki mezarlara içinde ve çevresinde ele geçen ölü hediyelerinden bu bölgenin bir halk mezarlığı olduğu anlaşılmıştır. Nekropol'deki çalışmaların önemi; Pompeiopolis mezarlık alanının ilk

Torpido Lahit / Torpido sarcophagus

(17.54/17.32) and an ivory stylus from the archaic period. Another important find from the 7th century BC is a Phrygian fibula of bronze, which is a unique find for Cilicia; it must have been brought to Soli in the period when a coalition was formed by the Late Hittites and the Phrygian king Midas against the Late Assyrian king Sargon.

In the 2002 campaign, strata dating to the Old Hittite period were reached. Between this layer and the Early Geometric layer were found potsherds of the 2nd mill. BC Mycenaean LHIIIC, Cyprus (white slip ware II) in consecutive layers of the Late Bronze Age, 'a' and 'b' (15th-12th c. BC), which suggest the presence of mercantile trade relations between Soli, Cyprus and Mycenae in the 2nd mill. BC.

A stamp seal recovered amongst the coarse kitchenware in a burnt layer dating to the Old Hittite period from trench F9 was dated to the pre-Imperial Hittite period (to the end of the 16th and beginning of 15th c. BC). This seal has a hair-braid motif forming the border and hieroglyphs in the centre and this seal bears witness to the commercial role of Soli in the Kizzuwatna period.

Necropolis

From the terracotta sarcophagi and gifts for the dead recovered during infrastructure construction and brought to the museum, it was known that the necropolis of Soli was on the western side of the city. On the 25th of July 2002, during some road construction work by the Municipality of Mezitli in the Milli Egemenlik Avenue, numerous ancient graves were discovered. As a result, excavation work was transferred to this area on the 26th of July 2002.

The work at the necropolis was limited by the width of the road construction (25 m) and in one trench of 10x10 m, a total of 50 graves were found. It was understood from the variety of the tombs and objects recovered from them, that this was a cemetery for the common people. The work at the necropolis is important, as it is the first systematic research at the necropolis of Pompeiopolis, and this provided us with invaluable information on the burial traditions of Pompeiopolis as this cemetery was used many times in the Roman period, especially from the 1st through to the 3rd c. AD. Though the gifts for the dead from these 50 graves documented in detail (drawings to the scale of 1:20 and photographs) are not of very high value, the variety of grave types suggests that various ethnic groups used this Roman cemetery. The grave types discovered

kez sistemli kazılarla gün ışığına çıkarılması, Roma Dönemi boyunca (özellikle İ.S. I.-III. yy.) gömü alanı olarak birçok kez kullanılan bu bölgede Pompeiopolis'in ölü gömme geleneklerine ilişkin önemli bilgiler elde edilmesidir.

include the following types: urns, amphorae, pithoi, torpido sarcophagus, cist grave, monoblock stone sarcophagus, larnax, tile grave and earth grave.

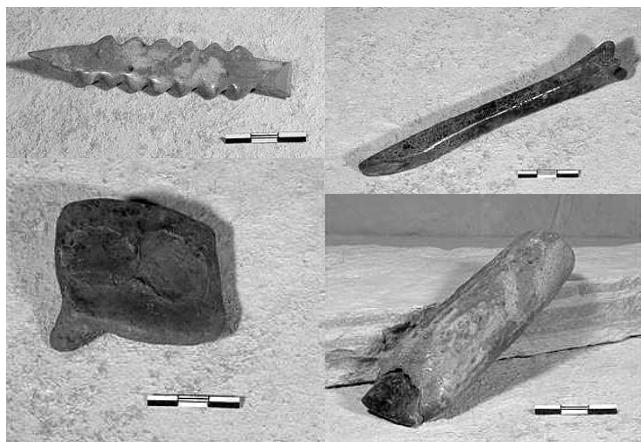

Mersin-Yumuktepe 2002 / Mersin-Yumuktepe 2002

Doç. Dr. Isabella CANEVA

Yümüktepe, 1930'lu ve 40'lı yıllarda J. Garstang, Seton Lloyd ve V. Gordon Childe gibi döneminin en prestijli arkeologlarının sorumluluğu altında, Yakındogu'da saptanmış ve kazısı yapılmış ilk neolitik yerleşmeydi. Diğer ünlü yerleşmelerde olduğu gibi, yeni beklenitler ve modern metodlarla, disiplinlerarası bir ekibin, kazıcıları yeniden ele alması zorunlu olmuştu. 1993 yılındaki başlangıç, Prof. Dr. Veli Sevin başkanlığında ve Isabella Caneva'nın yardımıcılığında, İstanbul Üniversitesi ile Roma La Sapienza Üniversitesi'nden birbiriryle bağlılı iki ekip tarafından ele alındı. 2001 yılından itibaren ekibin oluşumunda önemli değişiklikler yapmadan, kazıların yönetimine Lecce Üniversitesi, Beni Culturali Fakültesi, Yakın Doğu Prehistoryası'ndan Doç. Dr. Isabella Caneva getirildi.

Yeni araştırmalar, geçmişte az araştırılmış doğal alanın ve kaynakların rekonstrüksiyonu gibi noktaların da gelişimine imkan vermiştir. Ekip, jeoloji, antropoloji, arkeozooloji ve paleobotanik uzmanlarını kapsamakta ve imalat, teknoloji ve ticari güzergahların vb., saptanması amacıyla seramik ve obsidyenlerin kimyasal analiziyle kullanım izlerini mikroskopik olarak analiz etmek için laboratuvarların işbirliğinden yararlanılmıştır. Yeni kazıların amacı tarihin; kültürel, teknolojik, sosyal ve ekonomik anlamı içinde tekrar yapılandırılmasıdır.

Prehistorik taş ve kemik aletler (İ.O. 6000-5800)

Yümüktepe was the first Neolithic settlement to be discovered in the Near East and was excavated in 1930s and 40s by most distinguished archaeologists such as: J. Garstang, S. Lloyd and V.G. Childe. Just as in other well-known sites, the necessity arose for the excavation to be resumed with new expectations and modern methods by an interdisciplinary team. The restart in 1993 was a joint project of two teams from Istanbul University and Roma La Sapienza University under the direction of Prof. Dr. Veli Sevin and Isabella Caneva as the vice director. In 2001, the excavation direction passed to Assoc. Prof. Dr. Isabella Caneva of Lecce University, Faculty of Beni Culturali, Department of Near Eastern Prehistory, without large changes in the team.

New research opened the way for the study of specific questions concerning: the reconstruction of the natural environment and source material that was only slightly examined in the past. The team comprises experts in the fields of geology, anthropology, archaeozoology and palaeobotany as well as established cooperation with laboratories to analyze microscopically the chemical analyses of the pottery and obsidian and the traces of their use, in order to determine the production, technology and commercial routes etc. The new excavations aim at reconstructing the history of Yümüktepe, in its cultural, technological, social and economic contexts and meanings.

The settlement area is a mound with consecutive strata dated to the Neolithic, Chalcolithic, Bronze, Age, Hittite and Middle Ages. The preliminary stratigraphy prepared by J. Garstang following the first excavations has the strata in the following order, which has been confirmed in general by the present studies. The Neolithic period forms more than one-third of the stratigraphic continuum of the site and has at least three levels with particular characteristics in settlement layout, pottery production and the use of tools and instruments. Later, the village looks as if it were structured as though from a characteristic model: a high fortress on the hill surrounded by terraces with

Yerleşme alanı, Neolitik, Kalkolitik, Bronz, Hitit ve Ortaçag katmanlarının üst üste bulunduğu büyük bir höyük biçimindedir. J. Garstang tarafından, ilk kazıları takiben oluşturulan ve yeni araştırmalarla genel hatları doğrulanın stratigrafik taslakta aşağıdaki diziyi gösteren seviyeler görülür. Neolitik dönem, sit alanın stratigrafik devamlığının üçte birinden fazlasını oluşturur ve yerleşim düzeni, seramik üretimi ve araç gereç kullanımında kendine özgü karakteristik özelliklerini en azından 3 seviyeye kapsar. Sonrasında köy, karakteristik olarak bir model içinde yapılmış gibi görülmektedir: tepe üzerinde yüksek bir kale ve yanlarında, üzerlerinde konutların olduğu bir dizi teraslama. Kalenin berkitme duvarları Erken Kalkolitik'te anıtsal karakterlerini alırlar, fakat Geç Kalkolitik, Hitit Çağı ve Bizans yerleşmesinde de önemli bir işlev görmeye devam ederler. Berkitmelerin yoğunlaşması, Yümüktepe'nin, belki de, Bronz Çağı'ndan başlayarak Batı Anadolu uygarlıklarıyla ilişkisini sağlayan, Yakındoğu'nun en eski metalurji üretimine sahip olmasıdır.

Hitit Dönemi'nde sit alanı Kizzuwatna Krallığı'nın başkentiydi. Bu döneme ait olan seviyeler halen araştırılmayı beklemektedirler fakat yerleşimi çeviren çok geniş savunma duvarları höyükün çevresinde açıkça görünür durumdadırlar. Bizans yerleşmesiyle, yeni kazılarda önemli dini yapılar ve buna bağlı Nekropol'le ilgili doküman sağlamıştır.

houses. The fortifications assumed their monumental character in the Early Chalcolithic period; however, they kept their function through the Late Chalcolithic, the Hittite and the Byzantine periods. As the settlement increased, with the oldest metallurgical production in the Near East, Yümüktepe, from the Bronze Age onwards, established relations with the civilisations in Western Anatolia.

The site was the capital of the Kizzuwatna Kingdom in the Hittite period. The strata of this period still awaits our attention; however, the wide fortifications encircling the site are easily visible around the mound. The new excavations revealed the Byzantine settlement, with its important religious structures and the related necropolis.

YÜZEV ARAŞTIRMA RAPORLARI / SURVEY REPORTS

Doğu ve Kuzeydoğu Lykia - Güneybatı Pisidia Epigrafik-Tarihi Coğrafi Yüzey Araştırmaları 2001-2002

The Epigraphical and Historical-Geographical Surveys in East and Northeast Lycia and Southwest Pisidia 2001 and 2002

Prof. Dr. Bülent İPLİKÇİOĞLU

1990 yılından bu yana, Avusturya Bilimler Akademisi Küçükasya Komisyonu'nun finans desteğiyle Marmara Üniversitesi'nden Prof. Dr. Bülent İplikçioğlu'nun başkanlığında uygulanmakta olan projeye ilişkin çalışmalar, 2001 ve 2002 yıllarında da devam edilmiştir. Yüzey araştırmalarına proje asistanları olarak, Marmara Üniversitesi'nden Araştırma Görevlisi Hüseyin Sami Öztürk ve Arkeolog-Eskiçağ Tarihçisi Ayşegül Ergene katılmışlar ve özverili çalışmalarıyla önemli katkılar sağlamışlardır. Çalışmalara 2002 yılında bir süre İstanbul Üniversitesi'nden Doç. Dr. A. Vedat Çelgin de misafir olarak katılmış ve ekibe önemli desteklerde bulunmuştur.

Çalışmalar, Antalya İli sınırları içindeki şu yerlerde gerçekleştirilmiştir: Antalya Merkez İlçe'ye bağlı Çitdibi, Doyran, Gökdere, Geyikbayırı, Hacisekililer, Hisarcandır, Hurma, Üçoluk ve Yarbaşçandır köyleri ya da mahalleleri; Elmalı İlçesi'ne bağlı Bozcabayır, Dereköy, Macun ve Hacıyusuflar köyleri; Kaş İlçesi'ne bağlı Gömbe Köyü; Kemer İlçesine bağlı Beldibi, Kuzdere, Ovacık ve Söğütcuması köyleri; Korkuteli İlçesi'ne bağlı Mamatlar, Duraliler, Nebiler, Kızılcadag, Kızılaliler, Büyükkaraman Yaylası, Bahçeyaka ve İmrahir köyleri; Kumluca İlçesi'ne bağlı Altınyaka, Büyükalan, Dereköy, Karaağaç, Karacaören ve Yazır köyleri; Termessos antik kenti ve buraya bağlı Neapolis peripolion'u ve Trebenna antik kenti ile buraya bağlı Onobara. Ziyaret edilen bu yerlerde toplam 90'ın üzerinde yeni yazıt tespit edilerek, bunların dokümantasyonu yapılmıştır.

This project was initiated in 1990 under the direction of Prof. Dr. Bülent İplikçioğlu of Marmara University, Istanbul, with the financial support of the Austrian Academy of Sciences Commission of Asia Minor and, was continued in 2001 and 2002. Research Asst. Hüseyin Sami Öztürk and Archaeologist-Ancient Historian Ayşegül Ergene of Marmara University contributed greatly to the surveys as project assistants. Assoc. Prof. Dr. A. Vedat Çelgin of İstanbul University joined the project as a guest in 2002 for a period of time and provided great support to the team.

Field work was carried out at the following sites within the province of Antalya: in the villages or neighbourhoods of Çitdibi, Doyran, Gökdere, Geyikbayırı, Hacisekililer, Hisarcandır, Hurma, Üçoluk and Yarbaşçandır in the central township of Antalya; at the villages of Bozcabayır, Dereköy, Macun and Hacıyusuflar in the township of Elmalı; at the village of Gömbe in the township of Kaş; at the villages of Beldibi, Kuzdere, Ovacık and Söğütcuması in the township of Kemer; at the villages of Mamatlar, Duraliler, Nebiler, Kızılcadag, Kızılaliler, Büyükkaraman Yaylası, Bahçeyaka and İmrahir in the township of Korkuteli; at the villages of Altınyaka, Büyükalan, Dereköy, Karaağaç, Karacaören and Yazır in the township of Kumluca; at the ancient city of Termessos and Neapolis peripolion in its territory, and at the ancient city of Trebenna and Onobara in its territory. In these places visited by our team, more than 90 inscriptions were discovered and documented.

Bu buluntular ışığında varılan önemli sonuçlar ise şunlardır:

Akdağ'ın kuzey-kuzeydoğu yamacındaki Tanabeli (Danabeli) Mevkii'nin 2 km. kadar batısında bulunan ve Antalya Müzesi'nin Elmalı'daki deposuna teslim edilen 17 adak yazıtının vasıtasyıyla, burasının Tanrı Kakasbos'a ait bir kültür yeri olduğu anlaşılmıştır. Söz konusu yer büyük ölçüde tahrif edilmiş olup, her tarafta adak fragmanları görülmektedir.

2000 yılında, Hisarçandır Köyü sınırları içindeki Havuzönüdamı'nın 1,5-2 km. kadar kuzeyinde, İkizce (Ekizce) ya da Sedir Yaylası Mevkii'nde tespit edilmiş olan Tanrı Ares'e ait bir kültür yerinde, 2001 yılında da yeni buluntular elde edilmiştir. Antik Çağ'da çok rağbet gördüğünün ve çevredeki birçok yerden (örneğin Myra ve Kitanaura'dan) ziyaretçilerin geldiğinin anlaşılacağı ve bir adak yazıtının vasıtasyıyla Kitanaura kentinin ethnikon'unun da ilk kez belgelendiği bu kültür yeri, oldukça iyi korunmuş durumda olup; araştırma ekibiümüzdeki yıllarda da burada çalışmalarını sürdürmeyi planlamaktadır.

Sivridağ'ın 1 km. kadar doğusundaki Gavurbeleni Mevkii'nde, Typallia, Trebenna ve Onobara antik kentlerinin egemenlik alanlarının birbirlerini sınırladığı bir yerde bir kaya yazısı bulunmuştur. Söz konusu yazıt muhtemelen Typallia (ya da Trebenna) ile Onobara arasındaki sınırı göstermektedir.

Gavuryolu'nun 1-1,5 km. kadar kuzey-kuzeybatısındaki Dipsiz-Dinek Çeşmesi (Çaltılı Tarla) Mevkii'nde elde edilen bir mezar yazıtının vasıtasyıyla, Trebenna-Onobara sympoliteia'sının egemenlik alanının denize kadar ulaşlığı kesinlik kazanmıştır.

Termessos'ta bulunan, ikisi adak, biri isim listesi olmak üzere üç yazıt, Antik Çağ kültürleri arasında henüz iyi tanınmayan Theoi Dikaoi'la (= "Adil Tanrılar") ilgilidir.

The important conclusions we derived from these finds are as follows:

17 votive inscriptions were found about 2 km to the west of Tanabeli (Danabeli) Area on the north-northeast slope of Akdağ and were given to the Elmalı Depot of Antalya Museum. These inscriptions made it possible to identify the site as a cult place dedicated to the god Kakasbos. The site is in bad state of preservation and votive fragments lie scattered all around.

In 2000 a cult place to the god Ares was identified in the İkizce (Ekizce) or Sedir Yaylası Area, 1,5 - 2 km to the north of Havuzönüdamı, within the territory of Hisarçandır village. The site yielded more finds in 2001 and it is to be understood that this cult place was quite popular in antiquity and many visitors came from the nearby cities (e.g. from Myra and Kitanaura). A votive inscription from this cult place facilitated the documentation, for the first time, of the ethnikon of the city of Kitanaura. The site is well preserved and the research team plans to continue work here in the future.

In the Gavurbeleni Area, 1 km to the east of Sivridağ, a rock inscription was discovered at a place where the territories of Typallia, Trebenna and Onobara meet. The aforementioned inscription probably indicates the border between Typallia (or Trebenna) and Onobara.

A grave inscription recovered in the Dipsiz-Dinek Çeşmesi (Çaltılı Tarla) Area, 1 - 1,5 km to the north-northwest of Gavuryolu furnished us with clear proof that the sovereignty of the Trebenna-Onobora sympoliteia reached the sea.

Three inscriptions from Termessos - two votive and one name-list - are related to the Theoi Dikaoi (i.e. fair gods). These rare inscriptions concern these much less well known gods amongst the many cults of antiquity.

Olympos Örenyeri ve Çevresi Yüzey Araştırması 2002

Surveys in and around Olympos in 2002

Prof. Dr. Ebru PARMAN

2001-2002 yılı Olympos örenyeri çalışmaları Antalya Müzesi Müdürlüğü başkanlığında Anadolu Üniversitesi Sanat Tarihi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ebru Parman yönetimindeki bilimsel ekibin katılımı ve Araştırma Fonu desteğiyle gerçekleştirilmiştir.

Olympos antik kentinde 2000 yılında başlayan temizlik, tespit ve mimari envanter çalışmalarına her iki sezonda da devam edilmiştir. Önceki yıllarda ağırlıklı olarak kentin kuzeydoğusunda yoğunlaşan topografik çalışmalar 2002 yılında kentin güneyini de içine alacak şekilde tamamlanmıştır. Geçtiğimiz sezon topograflarla desteklenen üç ekip, kent içinde mimari tesbit ve çizim çalışmalarını sürdürmüştür ve kent planı büyük ölçüde tamamlanmıştır.

2002 yılında INTA Uydu Sistemleri desteğiyle sağladığımız uydu fotoğrafı gerek kent planı ile ilgili çalışmalarında gerekse kent teritoryası içinde yer alan yerleşimlerin saptanmasında son derece yararlı olmuştur. Uydu

Olympos Çayı üzerindeki yapı kalıntıları
Remains of a building on the Olympos Creek

Surveys at Olympos in 2001 and 2002 were done under the supervision of the Antalya Museum Directorate, by a team under the direction of Prof. Dr. Ebru Parman of Anadolu University's Department of Art History, with financial support from the Research Fund of the University.

The cleaning, documentation and architectural inventory work that was initiated in 2000 at the ancient city of Olympos continued, over the following two years. The topographical work that had previously focused on the northeast sector of the city was completed in 2002, including the south sector as well. Three teams supported by topographers in the last campaign continued their documentation and work of draughtsmanship in the centrum; thus, the city plan has by now been to a great extent completed.

In 2002 INTA Satellite Systems provided a satellite picture that facilitated the documentation of the city centre and other sites within Olympos's territorium. Work done so far, plus the satellite picture, exposed the necessity to evaluate Olympos not only for itself, but also together with its large territorium, which we believe it influenced. For this purpose, in 2002 surveys were done also at Musa Dağı, Asar Tepe and Göktaş Fortress within the Olympos territorium. As a first step it was seen that these sites related to Olympos paralleled the architectural phases to be encountered in the city. It can be assumed that these settlements, generally located at high altitudes, were used for defensive purposes in the Middle Ages and that they were necessary to provide security for the harbour city of Olympos.

Work to the northeast of the Akçay (Olympos Creek) that divides the site into two, was started in 2002 and it was observed that this sector of the city mainly

fotoğrafı ile birlikte, günümüze kadar yapılan çalışmalar Olympos'un yalnızca kendi alanında değil etkilediğini düşündüğümüz geniş territoryası içinde değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu amaçla, 2002 sezonu içinde kentin yakın çevresi içinde yer alan Musa Dağı, Asar Tepe, GöktAŞ Kalesi gibi yerleşimlerde inceleme yapılmıştır. Tarih içinde Olympos'la bağlantısı olan bu yerleşimlerin kentin mimari dönemleri ile paralellik sağladığı ilk aşamada tespit edilmiştir. Genelde yüksek tepelerde yer alan bu yerleşimlerin özellikle Ortaağ'da savunma amaçlı kullanılmış olabilecekleri ve bir liman kenti olan Olympos'un güvenliğinin sağlanmasında önemli rol oynadıkları düşünülebilir.

Antik kenti ikiye ayıran Akçay'ın (Olympos Çayı) kuzey-doğusundaki çalışmalar 2001 yılında başlatılmış ve ağır-lıklı olarak kentin Ortaağ'a ilişkin dini ve sivil yapı komplekslerini barındırdığı anlaşılmıştır. Özellikle bu bölgede tespit edilen "A Bazilikası" ile buna bağlı şapeller, gerek mimari işçilik ve tuğla süslemeleri ile gerekse barındırdıkları fresko izleri ile Olympos'un Ortaağ'da önemli bir merkez niteliği taşıdığını belgeleridir.

2002 yılında bu kompleksin batısında tespit edilen avlulu ve çok mekanlı, bazıları iki ve üç katlı beş yapı topluluğunun büyük ihtiyatla sivil mimari örnekleri olduğu düşünülmektedir.

2000 ve 2001 yıllarında Güney Nekropol'de yapılan tespitlerle birlikte kentin bu bölümünde çalışmalar başlatılmıştı. 2002 yılında Nekropol alanının yanı sıra ağırlıklı olarak Roma Dönemi yapılarını barındıran bu bölgede topografik plana işlenmiştir. Gerek mimarisile gerekse boyutlarıyla dikkati çeken Tiyatro, Hamam, Liman Bazilikası gibi yapılar döneminin önemli prestij yapıları olarak saptanabilir. Söz konusu yapılar

Yüzey araştırmaları

contained the religious and secular complexes dating from the Middle Ages. The architectural craftsmanship, brick decoration and traces of frescoes, especially in "Basilica A", together with the related chapels discovered in this sector, suggest that Olympos was an important Christian medieval centre.

Each of the five groups of buildings discovered to the west of this complex in 2002 consist of: a courtyard and multiple rooms, some of which are two and three-storied, and are likely to have had civic functions.

Work in the south sector of the city was initiated with documentation of the South Necropolis in 2000 and 2001. In 2002 this sector, including the Necropolis, together with mainly Roman structures, was also marked on the topographic plan. Among the great architecture of the period in this sector are: the Theatre, baths and Harbour Basilica, which have retained their monumentality despite the damage caused by nature and mankind.

In the 2002 campaign the pier of the bridge, that can be seen in the middle of the Akçay Creek, that runs from Harbour Street, in the north sector of the city, was

Duvar ayrıntısı / Detail of the wall

doğa ve insan eliyle kısmen hasar görmelerine rağmen anıtsallıklarını yitirmemiştir.

2002 yılı çalışmaları sırasında kuzey ve güney kenti birbirine bağlayan ve kuzey kentteki liman caddesinden bir ayağı görülen köprüünün Akçay (Olympos Çayı) ortasındaki ayağı temizlenerek ortaya çıkarılmış ve orijinalde kentin güney ve kuzey yakasının iki gözlü bir köprüyle bağlandığı anlaşılmıştır. Köprüünün güney ayağında bulunan iki heykel kaidesinden biri büyük ölçüde tahrif olmuş ve yazımı okunamamıştır. Diğer heykel kaidesinin yazıtındaki ifadeden Roma Dönemi'ne ait olduğu anlaşılmıştır.

Güney Kentte, köprü ayağının bulunduğu kısımda yer alan liman duvarı ve liman yapıları ise ilginç bir kuruluş olarak karşımıza çıkar. Günümüze ulaşan izlerden temeli Hellenistik Dönem'de atıldığı anlaşılan ve Akçay'ın denize ulaştığı yere kadar devam eden liman duvarı, yer yer nehrin içini dolduran alüvyon dolgunun altında kalmıştır. Kentin ilk kuruluşunda gemilerin denizden nehire girerek buradaki liman depolarında yükleme-boşaltma işlemi yaptıkları düşüncesi kuvvetle muhtemeldir.

Olympos 2002 sezonunda yapılan çalışmalarla kentin kuzey ve güney nekropolünde toplam 350 adet mezarın envanteri tamamlanmış ve kentin tüm Nekropol alanındaki mezarların katalogu çıkarılarak plana işlenmiştir.

cleaned and it was seen that the bridge joining the north and south sectors of the city spanned the creek with two arches. Beside the southern pier of the bridge two statue pedestals were discovered, one was badly damaged rendering its inscription illegible, the other is dated to the Roman period from the inscription.

The harbour quays and other structures found around the bridge pier in the south sector of the city have a curious layout. The quay wall that continues to the point where Akçay meets the sea, was originally built in the Hellenistic period, it is in places concealed under the alluvial silt. When the city was first founded it is highly likely that the ships were able to come up the creek and load and unload their cargoes at these harbour facilities.

In the 2002 campaign, 350 tombs in the north and south necropoleis were documented in the inventory, and the entire catalogue of existing tombs were marked on the map.

Pisidia Yüzey Araştırması: Pednelissos 2001 - 2002

Surveys in Pisidia: Pednelissos 2001 - 2002

Dr. Lutgard VANDEPUT - Dr. Veli KÖSE

Pisidia Yüzey Araştırması Projesi çerçevesinde Thyssen Fonu'ndan (Thyssen Stiftung) sağlanan finansla ve Köln Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü'nün (Archäologisches Institut der Universität zu Köln) bilimsel garantisi ve desteğiyle Pednelissos'taki ilk geniş kapsamlı ve disiplinlerarası yüzey araştırmalarına 2001 Eylül ayında başlanmıştır. 2002 yılından itibaren ise finansal destek Alman Bilimler Akademisi'nce (DFG-Deutsche Forschungsgemeinschaft) sağlanmaktadır.

Kent, Antalya İli'ne bağlı Gebiz İlçesi'nin bugünkü Kozan Köyü yakınlarında, Toroslar'ın en güney çıkışları üzerinde Bodrumkaya adıyla bilinen bir tepenin güney ve batı yamacında ve yaklaşık 650 m. yükseklikte bulunmaktadır. Antalya'nın 75 km. kuzeydoğusundaki konumundan dolayı her ne kadar Pamphylia'ya dahil edilmesi düşünülse de, antik kaynaklarda Pisidia'ya ait olduğu kesindir.

2001 ve 2002 sezonlarında topografik harita çalışmasına paralel olarak, başlıca yapıların incelenmesi gerçekleştirilmiştir. 2001 sezonunda ağırlığı Agora ve çevresinde bulunan iyi korunmuş yapılardan olan Market Binası, Basilika ve anitsal payeler ile birlikte şehir kapıları, 2002 sezonunda ise bu binaların tamamlanmasının yanısıra şehir surları, Apollon Kutsal Alanı, hamam binası, ana kuzey-güney caddesi üzerinde bulunan imparatorluk ile Aşağı Şehir'de bulunan tapınak incelenmiştir. Ayrıca 2002 sezonundan itibaren büyük kısmı toprak altında kalmış olan aşağı kentin geofizik yöntemlerle araştırılmasına başlanmıştır.

Kent Planı

Kent ilk bakışta, yukarı ve aşağı olmak üzere iki ana gelişim göstermektedir. Yukarı kent daha yoğun bir gelişime sahne olmuştur ve bir çok antik cadde uzun bir hatta takip edilebilecek derecede sağlam kalmıştır. Görünüşe bakılırsa, birbirlerini düzgün açılarla kesmekte

The first interdisciplinary surveys with a wide scope at Pednelissos within the Surveys in Pisidia Project were initiated in September 2001, under the scientific guarantee and support of Archaeological Institute of Köln University and with financial support provided by Thyssen Stiftung. Financial support is provided by DFG-Deutsche Forschungsgemeinschaft as of 2002.

The ancient city is located at an altitude of ca. 650 m, on the western and southern slopes of Bodrumkaya Hill on the southern extremities of the Tauruses, near the village of Kozan in the township of Gebiz, Antalya. Although its location, only 75 km to the northeast of Antalya indicates membership of Pamphylia, it is clearly understood from the ancient sources that Pednelissos in fact belonged to Pisidia.

In 2001 and 2002 campaigns, major structures were studied parallel to the topographical mapping survey. In 2001 primarily the Agora and the well-preserved monuments around it, such as the market building, Basilica and monumental pillars, as well as the city gates were studied. In 2002, in addition to the completion of the work on the abovementioned structures, the Sanctuary of Apollo, bathhouse, the Imperial Temple on the main north-south street, and the temple in the lower city were studied. Further, as of 2002, the geophysical survey of the lower city, which lies mainly buried under the earth, was initiated.

City Plan

The first impression of the city is that it comprises two sectors: the upper city and the lower city. The upper city underwent intensive development so that many ancient streets are quite well preserved allowing their courses to be followed over a considerable distance. It can be inferred that these streets intersect at right angles and point to a regular city plan. As the

ve düzenli bir şehir planının varlığına işaret etmektedirler. Kuzey-güney caddeleri yamacı paralel devam ederken doğu-batı caddeleri dikine keserler ve bu yüzden de sık sık merdivenler inşa edilmiştir. Hellenistik kamusal merkezin anıtsal yapıları bu taslağa oturtulmuştur.

Surlar, Kuleler ve Kapılar

Kent surlarının batı duvar hattı yaklaşık 1500 m. uzunluğundadır ve arazide büyük bir bölümü takip edilebilmektedir. Özellikle güneydeki duvar iyi korunmuştur. Buna karşın Agora'nın güney batısında duvarın geri kalan devamı güçlükle anlaşılmaktadır. Duvarın kuzey ve güney uzantısı tepenin birden yükselen kayalıklarında son bulur. Tepeňin sırtlarında da farklı uzunluklarda korunmuş duvarlara rastlanmaktadır. Bunlara hayranlık uyandıran merdivenlerle ulaşımaktadır ve bu merdivenler tepedeki yanın kulesine ulaşmada hala kullanılmaktadır.

Kapıların bir çoğu günümüze sağlam olarak ulaşmıştır. Kuzey kapısı, kare planı ve yanında duvar girişile yüksek bir şekilde ayakta durmaktadır. Bitişik duvar da sağlamdır ve bize bosajlı duvar tekniğinin mükemmel bir örneğini sunmaktadır. Burada İmparator Nerva devrine tarihlenen devşirme bir yazıt bu restorasyonun terminus post quem'inini vermektedir. Girişinin yanında bir kulesi bulunan kuzey kapısının aksine, aynı şekilde

Market binası / Market building

north-south oriented streets run parallel to the slope, the west-east ones go uphill; therefore, they are interrupted by staircases in many places. The Hellenistic public centre fits into this planning.

City Walls, Towers and Gates

The western section of the city walls are about 1500 m long and can, for the most part, be traced easily. The southern wall is especially well preserved. However, to the southwest of the Agora, the extension of the city wall can be hardly followed. The north and south extensions of the wall end in the abruptly rising rocks of the hillside. On the ridge of the hill are wall fragments preserved to various lengths and these are still today reached through climbing these Hellenistic staircases and streets and these stairs today, provide access to the modern fire watchtower built on the summit.

Most of the gates have survived in good condition to the present day. The north gate has a square plan, it still stands to a great height, and has an entranceway in the wall. The adjoining wall is also well preserved and exhibits an excellent example of the bossed masonry technique. An inscription from the reign of Nerva reused in this wall determines the terminus post quem. Whereas the north gate has one tower by the entranceway, the well preserved west gate has an arched entranceway and a tower. The south gate allows access to the city via an indirect way. The rest of the defence areas are found in the lower city, where a gate, a quadrangular tower and a connected wall exist.

Monumental Public Centre

The Agora forms the monumental centre of the city and is located in an area of the upper city to be called the "city centre". It is bordered to the slope on the south and the north with well preserved walls. The Agora covers a flat area of approximately 20x30 m and its floor is paved with large limestone blocks of alternating wide and narrow rows. One of the most important north-south streets connects the north gate to the monumental city centre. In time the Agora was adorned with honorary statues on pedestals, only one of which stands in situ today. The rest are either fallen down, lying around in the Agora or, have been reused in the construction of later structures.

To the northwest of the Agora is a magnificent and well preserved market building of 38.50x8 m. The infrastructure of the Agora and the Market building itself were built together in the same construction phase. A preliminary study of the Market building pointed to

iyi korunmuş batı kapısı kemerli bir geçit yanında bir kuleden oluşmaktadır. Güney kapısı şehre uzanan dolaylı bir girişe izin vermektedir. Diğer savunma alanları daha batıda aşağı şehirde bulunmaktadır. Bu kesimde bir kapı, dörtgen bir kule ve birbirine bağlantılı duvar mevcuttur.

Anıtsal ve Kamusal Merkez

Kentin anıtsal merkezini Agora oluşturmaktak ve yukarı şehirde, şehrin merkezi sayılabilenek bir kesimde konumlandırılmıştır. Kuzey ve güneye doğru aynı şekilde iyi korunmuş duvarlarca yamacı sınırlanmıştır. Agora yaklaşık 20x30 m'lik bir düzluğu içermektedir. Büyük kireçtaşı bloklardan yapılmış döşemesi geniş ve dar değişken blok sıraları halinde düzgün bir şema gösterirler. En önemli kuzey-güney caddelerinden biri kuzey kapısı ile şehrin anıtsal merkezi arasındaki bağlantıyı sağlamaktadır. Agorada zaman içinde üzerlerinde heykeller ihtiva eden çeşitli anıtsal şeref payeleri dikilmiştir. Bugün bunlardan sadece biri in situ konumdadır. Diğerleri ya yıkılmış, ya Agora'da yatık durumda ya da devşirme olarak daha geç yapıların inşasında yeniden kullanılmıştır.

Agoranın kuzeybatisında 38.50x8 m. ölçülerinde, gösterişli ve günümüze sağlam kalmış bir market binasının kalıntıları bulunmaktadır. Agoranın alt yapısı ile Market Binası kompleksi aynı bir evrede inşa edilmiştir. Market Binası'nın ilk incelenmesi üç farklı inşa evresine işaret etmektedir. Orjinalinde üç katlıydı ve alt katı, girişleri batıdan birer kapı vasıtasiyla sağlanmış ve pencerelerle aydınlatılmış sekiz odadan ibareti olan bir sıra dükkânlar dizisiydi. Yapı ilk evrede 'L' formunda inşa edilmiş ve ikinci evrede kuzey yönünde olabilecek en az iki oda değişime uğramıştır. İkinci kat depolama amacıyla kullanılmış olan bir salon ve en üst kat ise Agora yüzünde Dor düzenli bir Stoa binasıydı. Benzer örneklerine Pergamon, Assos, Aigai ve diğer Pisidia kenti Selge'de rastlanmıştır.

Agora'nın güney doğu kesiminde iyi korunmuş, yaklaşık 30x16 m. boyutlarında üç nefli sütunlu bir Erken Hıristiyanlık Bazilikası bulunmaktadır. İyi işçilik gösteren güney ve batı duvarları ile bir çok daha erken yapılarına ait yapı elemanları yapının orjinalde çok daha erken dönemde inşa edilmiş farklı fonksiyona sahip bir yapı olduğunu belgelemektedir.

Agora'nın hemen kuzeyinde kuzey-güney ana cadde üzerinde bulunan bir tapınak şehrin diğer yapılarına oranla çok daha süslü yapı elemanları ile inşa edilmiştir. Yapı, yazıtından anlaşıldığına göre imparator tapınağıydı, ancak hangi imparator için yapıldığı arşitravı üzerindeki

three phases in its construction. Originally the structure was three-storied and the ground floor comprised a row of 8 shops, each of which was entered via a doorway on the west and lit by windows. In the first phase the building was constructed in an L-shape and in the second phase, at least two rooms in the north were altered. The middle story consisted of a large hall for storage purposes and the uppermost floor was a stoa of the Doric order facing the Agora. Similar examples can be found in Pergamon, Assos, Aigai, and Selge in Pisidia.

To the southeast of the Agora is a well preserved Basilica, dating to the Early Christian period and measuring 30x16 m. It is a three aisled basilica, with columns separating the aisles. The quality of craftsmanship on the south and west walls and the spolia material from earlier structures suggest that the original structure here was built much earlier and was built to serve a different function.

A temple just to the north of the Agora is located on the north-south oriented street. It was built with architectural elements with lavish decoration and the inscription on the architrave verifies, it was a temple dedicated to the imperial cult, but to which Emperor it was dedicated

Apollon kaya rölyefi / Apollo Rock Relief

yazıtında yer almamaktadır. 7x9 m. ölçülerinde önde dört düz sütunlu ve Suriye alınlıklıdır. Üç fascia'lı arşit rav üzerinde girland frizi yer almaktadır. Kasetler tiyatro maskeleri şeklinde süslenmiştir. Arka yüzünde yer alan apsisli duvar yapıya sonradan eklenmiş ve yapının Geç Antik Dönem'de bir şapele dönüştürüldüğünü göstermektedir.

Aşağı Şehir

Aşağı şehrın en çarpıcı ve ayakta kalan yapısı Hamam binasıdır. Yaklaşık 26x26 m. ölçülerinde ve batı ve kuzey yüzleri kemerli kapı ve pencereler ihtiya etmektedir. Boyutları Pisidia'nın diğer bazı kentlerinkine oranla daha küçüktür. Ancak yine de batı yüzü üç katlıdır ve doğusundaki yamacı dayandırılmıştır. Kemerlerin kuzey batıdakinin kilit taşını bir alabastron kabartması süslemektedir. Güneyinde bir düzlük bulunmaktadır ve burası belki de bir paleastr'a'ydı.

Aşağı şehrın bir diğer büyük yapısını bugün sadece podyumu yerinde olan büyük tapınak binası oluşturmaktadır. Podyumu yaklaşık 33x18.50 m. cella'sı ise yine yaklaşık 18.50x11 m. ölçülerindeki tapınağın podyumu ve günümüze azı kalmış cella duvarları büyük düzgün kesme bloklardan inşa edilmiştir.

Jeomanyetik ve jeoradar yöntemlerle gerçekleştirilen jeofizik araştırmaları, kayalık ve yoğun erozyon ihtiya eden yamaçlarda jeofizik yöntemlerin pozitif sonuçlar vermesi haricinde, yoğun erezyon tabakası altında kalmış olan Aşağı Şehir'de, şehir kapısının ve sur duvarlarının Yukarı Şehir surları ile herhangi bir kesişme göstermediklerini ortaya koymuştur. Ayrıca Aşağı Şehir kapısı ile tapınağı arasında toprak altında kalmış bazı yapı kalıntılarının varlığını ortaya çıkarmıştır.

Apollon Kutsal Alanı

Kentin güney kapısının güneyinde, günümüze sağlam kalmış bir cadde ile ulaşılan bir kutsal alanın kalıntıları bulunmaktadır. Bu kutsal alan bir diğer temenos duvarıyla çevrilmiştir ve bu duvardan sadece bir kısım iyi korunmuştur. Temenos'un içinde, üzerinde bir erkek tanrı tasviri bulunan iyi korunmuş bir kaya kabartması bulunmaktadır. Sol elinde tuttuğu asasından dolayı tanrı Apollon ile bağıdaştırılmıştır. Bu alanda taşdan çatı konstrüksyonu ihtiya eden bazı yapı bloklarının varlığı ve bunların değişik ölçüler göstermesi, bu alanda Apollon kabartmasından başka bazı yapıların da var olabilecegi ihtimalini doğurmuştur.

is not known. The building measuring 7x9 m. has four plain columns on the façade and a Syrian type of pediment. A garland frieze extends over the architrave with three fasciae. The apse built later, on the rear wall shows that this temple was altered into a chapel in late antiquity.

Lower City

The most striking and best preserved structure in the lower city is the bathhouse, which measures 26x26 m. and has arched windows and doors on the west and north fronts. Its size is smaller than those in some Pisidian cities; yet, it is three storied on the west side and rests on the slope on the east. An alabastron relief decorates the keystone of the northwesternmost arch. The flat area to the south of the bathhouse could have been a palaestra.

Another monumental structure from the lower city is a temple, but only the podium has survived to the present day. The podium measures 33x18.50 m. and the cella 18.50x11 m. The podium and what remains of the cella walls of the temple, were built with large and finely cut blocks.

Geophysical surveys, including the use of geomagnetic and georadar systems, provided positive results on the heavily eroded and rocky slopes and revealed that there was no intersection between the city walls of the upper city, and the city gate and walls in the lower city, which are today mainly buried under the silt. In addition, it was understood that there are buildings under the earth, in the area between the city gate and the temple in the lower city.

Sanctuary of Apollo

To the south of the south city gate is a well preserved street leading to the remains of a sanctuary. The sanctuary is encircled with a temenos wall, only a small portion of which has survived. Within the temenos is a well preserved rock relief figure of a male deity. Based on the sceptre he holds with his left hand, he is believed to be Apollo. The presence of several architectural elements, of various sizes and belonging to a stone roofing system, suggests the possible presence of structures within this temenos area.

Mersin-Silifke, Seyranlık Köyü Geç Antik-Bizans Dönemi Mimarisi Yüzey Araştırması 2002

Surveys of Late Antique and Byzantine Architecture at Seyranlık Village, Silifke-Mersin, 2002

Yrd. Doç. Dr. Ayşe AYDIN

2002 yılı içinde Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü izni ile Başkanlığını yaptığımız, Mimar Güneş Dik ve Mustafa Çetgin'den oluşan ekiple Mersin ili Silifke ilçesine 30 km. uzaklıktaki Dağlık Kilikia Bölgesi içinde kalan Seyranlık Köyü'nde Geç Antik-Bizans Dönemi'ne ait yapıların belirlenmesine yönelik bir yüzey araştırması yapılmıştır.

Kadastro görmemesi ve tescilinin yapılmış olmaması nedeniyle Antik yerleşim, ne bölgenin turizmine yönelik tanıtım çalışmalarında, ne de bölgeyle ilgili mevcut bilimsel yaynlarda yer almamıştır.

Geç Antik-Bizans Dönemi'ne tarihendirilebilecek çok sayıda eve ait kemer ve kapı söveleri, ek yapı ve işlikleriyle bir çiftlik villasına ait olabilecek kalıntılar, sarnıcılar, lahitler ve bir kilise ile geniş bir alana yayılan Antik yerleşimde bu yıl öncelikle kilise üzerinde çalışılmıştır. Avlusu ile birlikte yerleşimin güneyinde yer alan, üzerinde yazımı olmadığı için ismi bilinmeyen 11.30x16.20 m. ölçülerindeki kilise, üç nefli, bazilikal planlı olup, büyük kesme taştan yapılmıştır. Bema

With official permission from the General Directorate of Monuments and Museums of the Ministry of Culture, a survey was carried out at the village of Seyranlık in Rough Cilicia, 30 km. from Silifke, Mersin, by a team of the author and the architects Güneş Dik and Mustafa Çetgin, in order to document the buildings belonging to Late Antiquity and to the Byzantine period in the village.

Due to the lack of cadastral surveys and of official registration of cultural heritage, the ancient settlement has not been included in either tourist or scholarly publications concerning the region.

The ancient settlement extends over a wide area, with the remains of arches and door-jambs belonging to houses, a farming villa with annexes and ateliers, cisterns, sarcophagi and the church, all datable to the period from Late Antiquity to the Early Byzantine period. The first focus in 2002 was the church. Located in the southern section of the site, the church is a three aisled basilica built from ashlar masonry and is 11.30 m. wide and 16.20 m. long. Among the small finds from the church are marble fragments from the bema, square, hexagonal and heptagonal pink and yellow pieces belonging to the opus sectile floor pavement and glass tesserae of various colours.

The Church at Seyranlık exhibits the characteristics of churches built in the second half of the 5th and the 6th centuries AD. in Cilicia, Isauria and the neighbouring regions, such as Syria. This is characterised by the material used, plan layout, the bema bordered with a straight wall on the east and two pastophoria rooms to the south and north, capitals with ram's heads on the corners and the cross motif in medallions on the sides, belonging to the tripartite support system of the nave and with a pavement of opus sectile. The northern

Seyranlık Kilisesi / The Church at Seyranlık

alanındaki kırık mermer parçaları, naos tabanına ait opus sectile döşemeye ait kare, altigen, yedigen gibi geometrik şekillerde kesilmiş pembe ve sarı renkteki taşlar, ayrıca farklı renklerde cam tessera çalışmaları küçük buluntularını oluşturmuştur.

Seyranlık Kilisesi, malzeme kullanımını, planı, doğuda düz bir duvarla sınırlanmış bema ile kuzey ve güneyindeki yan odalarla, naostaki üçlü destek sisteminde ait madalyon içinde haç ve köşelerde koç başlarına sahip sütun başlıklarıyla, opus sectile yer döşemesiyle hem Kilikia ve Isauria Bölgesi 5. yy. ikinci yarısı - 6. yy. arasında yapılan kiliselerinin, hem de komşu bölgelerde (özellikle Suriye bölgesi) Erken Hıristiyan Dönemi'nde yapılan kiliselerin özelliklerini yansıtır. İçindeki in situ vaftiz teknesiyle kuzey yan odanın vaftiz odası olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Ancak bu odanın tonozundaki oldukça silik madalyon içinde erkek büstlerine yer verilen duvar resimleri, naosta sütunlara eklenen ayaklar Orta Bizans Dönemi'nde kilisenin bir değişiklik geçirdiği olasılığını akla getirir.

Hellenistik Dönem'den beri bölgede süre gelen toprak feodalizminin Roma ve Bizans Dönemi'nde de korunduğu gösterebilecek ögelere (kilisenin hemen yanında kuzeyinde anakayaya oyulmuş, içinde ışıklar olan mekanlar, bunun hemen karşısında ve etrafında iş mekanı kemerlerle bölünmüş yan yana dizilmiş yapıları ile karşımıza çıkan kompleks burada bir çiftlik villasının varlığını akla getirir) sahip olan Seyranlık yerleşimi Dağlık Kilikia'daki bugüne kadar keşfedilmemiş hem ticari, hem dini önemi olan yerleşimlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

pastophorium was used as the baptistery, as is attested by the baptismal font still in situ. However, quite faded frescoes on the vault of this room depicting male busts in medallions, and piers attached later to the columns in the nave, point to the alterations to the church that were carried out in the Middle Byzantine period.

The Seyranlık settlement, marked by traces of agricultural "feudalism" that typify the region from the Hellenistic and Roman periods and through Byzantine times, is a previously unknown site of religious and commercial importance in Rough Cilicia. Rock-cut rooms were used as work areas just to the north of the church and the complex opposite, with adjoining arched rooms, indicate the presence of a farming villa.

Trebenna ve Çevresi Yüzey Araştırmaları 2002

Surveys in and around Trebenna 2002

N. ÇEVİK - B. VARKIVANÇ - S. BULUT - İ. KIZGUT - E. AKYÜREK

Araştırmalar, geçen yıl olduğu gibi bu yıl da özellikle Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi ve Antalya Orman Bölge Müdürlüğü'nden önemli destekler sağlanarak gerçekleştirilmiştir. Epigrafik/Tarihi araştırmalar konusunda iyi bir işbirliği ve karşılıklı bilgi ve bulgu aktarımını içinde bulunduğuımız B. İplikçioğlu ve ekibinin de önemli katkıları olmaktadır. Tüm bu çalışmaların ilk kitap bandı AKMED tarafından 2003 yılı içinde yayınlanmış olacaktır.

Geçen yıl tamamlanan detaylı Trebenna kent haritasının küçük eksikleri bu yıl, yayına yönelik olarak giderilmiş ve arşivleri yeni çıkarılan kent yakınlarındaki çiftlikler ve diğer birimler de haritaya GPS yardımıyla işlenmiş, Total Station'la alınan noktalar GeoCat harita programında biçimlenmiştir. Bölgenin uydu fotoğrafları ve helikopterden hava çekimleri ile amaçlanan keşifler ve veri üretimi gerçekleştirilmiştir.

Trebenna'da, geçen yıldan eksik kalan çalışmalar tamamlanmış, etrafındaki dağ ve vadiler taranarak keşfeler yapılmış ve arşivlenmiştir. Yayına hazırlık olarak

Just as in the previous year, the surface surveys in 2002 were realised with substantial support by Akdeniz University, Research Institute on Mediterranean Civilizations (AKMED) and Antalya Regional Directorate of Forestry. For the epigraphic/historical surveys, scholars from Marmara Universities joined our team. B. İplikçioglu and V. Çelgin, our respected colleagues, with their team and collaboration have contributed a great deal to the project. All this work will be published in a series of monograph by AKMED, the first one of which will appear in 2003.

The minute details missing in the city map of Trebenna prepared the previous year were completed in 2002 in order to prepare for the publication. Farms, garrisons and other units newly documented and archived are put in the map now using GPS; points determined using Total Station are fed into GeoCat mapping program. Satellite pictures and aerial photographs taken from helicopter have produced the data needed.

What could not be done at Trebenna the year before was done and surrounding mountains and valleys were surveyed resulting in discoveries and documentation was accomplished. New survey work done at Trebenna include 7 inscriptions, 15 sarcophagi, 4 ostothecks, 1 ostotheon lid (local and unique with its conical-shape), 2 rock-tombs, agricultural terraces and wine-presses, and 7 farmhouses and one orbis used for olive oil production. New discoveries around the city include 20 new inscriptions only at Onobara. New sarcophagi or ateliers at each farm contributed a lot to our information and views about the region. This information not only revealed the characteristics of each site but also provided determinative results on the territory of Trebenna.

Some structures with question marks were re-examined. One building on the acropolis that was thought to have

Trebenna, Solon ve karısı Na'nın mezarı
Trebenna, Tomb of Solon and his wife Na

eksiklerin giderildiği Trebenna merkezinde yapılan araştırmalardaki yeni tespitler; 7 yazıt, 15 lahit, 4 ostotheke, 1 ostotheke kapağı (başka yerde bulunmayan çan biçimli-konik, özgün), 2 kaya mezarı, tarım terasları ve üzüm işlikleri; Trebenna çevresinde de yeni keşifler yapılmıştır; 7 çiftlik evi, çok sayıda üzüm terası, şarap işliği ile bir adet zeytinyağı üretiminde kullanılan orbis tespit edilmiştir. Sadece Onobara'da 20 yeni yazıt, her çiftlikte yeni lahitler ya da işlikler bölge hakkındaki bilgilerimizi ve fikirlerimizi çoğaltmıştır. Bu bilgiler her bir yerleşimin özelliklerini gösterdiği gibi aralarındaki ilişkiler Trebenna territoriumu hakkında da belirleyici olmuştur.

Bazı sorunlu kalıntılar tekrar incelenmiş, bunlardan, daha önce kutsal su yapısı olabileceği yolunda kanya varılan akropol yapısının bazı yeni mimari parçaların da katkısıyla bir heroon olduğu sonucuna varılmıştır. Akropol kayalıklarındaki tüm kaya mekanları arşivlenmiş, konut ve mezarlarda olaraq iki ayrı grup halinde değerlendirilmiştir. Kaya alanları akropolün erken dokusu hakkında bilgi veren en önemli kümeyi oluşturmaktadır.

Trebenna nekropollerinde yapılan yeniden tarama çalışmalarında lahit sayısı 200'ü aşmış, özgün kabartmalara sahip yeni örnekler tespit edilmiştir.

Bizans çalışmaları bölümümüzde geçen yıl eksik kalan işlerin yayına yönelik tamamlanması yanında yeni bulunan şapeller ve sivil mimariye ilişkin kalıntılar da detaylıca incelenmiştir.

Programın, Kent dışı kalıntıları bölümünde çok sayıda çiftlik, tarım terası, savunma yapıları ve yol kalıntıları bulunmuştur. Bunların en önemlileri Onobara, Geyikbayırı, Alakisle, Asar Vadisi, Badırık Tepe, Belen, Kessener, Doyranözü, Gökdere Vadisi ve Hisarçandır bölgele-rinde ele geçmiştir. 2003 sezonunda, periyodik Yüzey Araştırmalarımız 2. ayağı olan Neapolis ve çevresinde sürdürülecektir.

been the sacred water building is now believed to be a heroön thanks to information from architectural fragments newly found. All the rock-rooms on the rocky cliffs of the acropolis have been documented and grouped as houses and tombs. The rocky areas form the most important source providing information on the earliest structure of the acropolis.

The necropoleis of Trebenna were surveyed once again and the total number of sarcophagi has now exceeded 200 and new examples with unique relieves were discovered.

The Byzantine surveys were completed for publication purposes; chapels and newly discovered remains of secular architecture were examined in detail.

The part of the program dealing with outside the city centre proved to be fruitful; numerous farms, agricultural terraces, defence structures and remains of roads were discovered. Among these are Onobara, Geyikbayırı, Alakisle, Asar Valley, Badırık Hill, Belen, Kessener, Doyranözü, Gökdere Valley and Hisarçandır regions. The 2003 campaign of surveys shall cover Neapolis and environs which is the second step of our survey program.

Onabara; arazi çalışmaları / Onabara; works on the field

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI / OTHER REPORTS

Alanya Müzesi Çalışmaları 2002

Work by Alanya Museum in 2002

Dr. İsmail KARAMUT

Traian'ın Kenotaph'ı

Antalya İli, Gazipaşa İlçe sınırları içerisinde bulunan Selinus antik kenti batı Dağlık Kilikia Bölgesi'nin önemli bir liman kentidir ve İ.O. 6. yy.'dan günümüze degen kesintisiz yerleşim görmüştür. Bugün için görülebilen kalıntıları özellikle Roma-Ortaçağ yerleşiminin yoğun olduğunu göstermektedir. Kenti Roma Dönemi ve İmparatorluğu için ayrıcalıklı kıtan, İmparator Trajan'ın (İ.S. 98-117) Part Seferi'nden Roma'ya dönerken 117 yılı Ağustos ayında bu kente hastalanarak ölmüşidir. Sevilen bir imparatorun Selinus'ta ölmesi Romalılar'ın kente olan ilgisinin artmasına neden olmuş, daha sonra İmparator'un adından dolayı 'Traianopolis' olarak anılmaya başlamıştır.

Kent, günümüze degen birçok seyyah ve arkeolog tarafından ziyaret edilerek inceleme konusu olmuştur.

Özellikle düzlük alandaki yerleşim üzerinde bugün halk arasında "Şekerhane" olarak adlandırılan dikdörtgen planlı, devşirme malzemeli ve iki evreli yapı kalıntısı bilim adamlarının ilgisini çekmiş; bazlarında yapının İmparator Trajan adına yapılmış Kenotaph olabileceği ileri sürülmüş ancak eldeki verilerin yetersizliğinden kesin bir sonuca ulaşılıamamıştır.

2001 yılında Alanya Müzesi'nce yapılan temizlik çalışması sonucu, yapının üstünde biriken toprağın bir bölümü temizlendiğinde ortaya çıkan mimari buluntular ve kareye yakın planlı bir mekana ait taban döşemesi, Roma Dönemi yapısının ikinci katının planını ortaya koymaktadır. Önemli ve sevilen bir imparatorun ölümünden sonra gelenekler doğrultusunda adına bir Kenotaph inşa edilmesi ve tanrılaştırılması çok doğal olmalıdır. Alexander Severus döneminde basılan Selinus sikkeleri üzerinde prostylos tipi bir tapınak ve kült heykeli olarak Trajan'ın görülmesi burada anitsal bir yapının varlığını pekiştirmektedir.

The Cenotaph of Trajan

The ancient city of Selinus within the township of Gazipaşa, Antalya, is an important harbour town of western Rough Cilicia and has been uninterruptedly inhabited since the 6th century BC. The remains visible today attest to an extensive settlement in the Roman and medieval periods. What makes the city of Selinus important for the Roman Empire and for history, is that on the way back from the campaign against the Parthians in August 117 the Roman Emperor Trajan became ill and died at Selinus. The loss of a beloved Emperor at Selinus caused interest to fall upon the town, which from this time began to be called "Trajanopolis", in respect to the deceased Emperor.

The city has been visited and examined by numerous travellers and archaeologists to the present day.

A rectangular structure called the "Şekerhane", (literally the "candy-house") by the locals, which stands in the flat area of the settlement, was built with reused material

Traian'ın Kenotaph'ı (Şekerhane Köşkü)
The Cenotaph of Trajan (Candy-House)

Şekerhane Köşkü üst kat / Upper floor of the Candy-House

Selçuklular ise bazı mimari eklemeler yaparak, yapıyı köşk olarak kullanırken, büyük olasılıkla yapının kutsallığından ve görkeminden etkilenmiş olmalıdır. Elimizdeki veriler ışığında, Selinus'taki iki katlı bu anıtsal yapının Trajan'ın adına yapılmış ve onu tanrısallaştırılan Kenotaph olması gereği söylenebilir.

Kızılkule-Tersane Onarımları

Alanya Müze Müdürlüğü'nün girişimleri ile Alanya Kalesi'ndeki anıtsal yapılardan Kızılkule ve Tersane'nin onarımına acilen gereksinim duyulan bölümlerinde restorasyon çalışmalarına 2001 yılında başlanılmış olup, devam edilmektedir.

Bu kapsamda Kızılkule'nin aydınlatma donanımı yenilenmiş, tuğla ile derzlerdeki bozulmalar giderilmiş ve yapıya zarar veren nem sorununun ortadan kaldırılması amacıyla teras kat beton zemini kaldırılarak, orjinaline uygun harç kullanılmış ve zemin yenilenmiştir.

Sağlam durumda günümüze ulaşmış olan Selçuklu Tersanesi, denizle iç içe oluşu nedeniyle nemin getirdiği olumsuz etkiler yüzünden hızla bozulmakta ve tahrip olmakta iken restorasyonuna yönelik gerekli inceleme ve araştırmalar yapılarak projelendirilmiş ve bu doğrultuda, örtü sisteminin üstüne 1950'li yıllarda yapılan beton kaplama kaldırılmış, orjinaline uygun olarak, harçla ile yeniden kaplanmıştır. Restorasyon çalışmalarına devam edilmektedir.

Tersane onarımı / Repairs to the Dockyard

and has two phases of construction. It has attracted scholarly attention and some have suggested it could be the cenotaph built in the name of the Emperor Trajan; however, there is no certainty due to the lack of clear epigraphic or other evidence.

Cleaning work which was carried out by the Alanya Museum in 2001, which required the removal of the earth heap on top and finally the upper story of the structure was revealed with the pavement of a room almost square in shape uncovered. Following tradition, it must have been expected that a cenotaph would be built after the death of a beloved Emperor and then to deify him. The coins of Selinus minted in the reign of Alexander Severus bear a prostyle temple, with a sculpture of the Emperor Trajan as the cult statue, which further supports the existence of such a monumental structure at Selinus.

The Seljuks made some architectural additions to the structure, and used it as a pavilion, probably influenced by its sanctity, structural solidity and grandeur. Based on the present evidence, it can be said that this two-storied monumental structure in Selinus must be the cenotaph built in the name of Emperor Trajan to deify him.

Repairs to the Kızılkule (Red Tower) and the Dockyard

Initiated by the Alanya Museum Directorate in 2001, restoration work at the most affected parts of the Seljuk period Kızılkule (Red Tower) and the Tersane (Dockyard), two 13th century monuments within Alanya Fortress, continue.

Within this work, the lighting system of Kızılkule has been replaced with a new one and the damage to the bricks and mortar courses has been repaired. In order to eliminate the dampness which threatened the structure, the concrete flooring of the Red Tower's terrace was removed and replaced with a mortar floor, reapplying the original materials, techniques and 13th century system of building construction.

The Seljuk Dockyard, which has survived to the present day in good condition, has been under threat, due to its situation on the water. The structure was examined for restoration purposes and a project was prepared. To these ends, the cement paving on the roof, which was placed on the roof in the 1950s, was removed and a new mortar roof, as per the original 13th century system was applied. Restoration work continues.

Burdur Müzesi Çalışmaları 2001-2002

Work by the Burdur Museum in 2001-2002

H. Ali EKİNCİ

Kibyra Nekropolü Araştırma, Sondaj ve Çevre Düzenlemesi

Burdur İli, Gölhisar İlçesi, Kibyra antik kentinde 1995-2001 ve 2002 yılları içerisinde meydana gelen 3 ayrı kaçakçılık olayında suçluları ile beraber ele geçirilen gladyatör frizleri nedeniyle; Burdur Müzesi olarak burada araştırma, sondaj ve çevre düzenlemesi adı altında bir çalışma yapılması amaçlamıştır.

23-30 Eylül 2002 tarihleri arasında kentin Nekropol'ünde yapılan çalışmada, yukarıda belirtilen kaçakçılık olayında ele geçirilen 4 adet Gladyatör frizinin bulunduğu yerde 2 adet Gladyatör frizi, 2 adet Gladyatör steli, 3 adet yabani hayvan eğitimi ve av sahnelerini konu alan frizler açığa çıkarılmıştır. Kaçak kazının gerçekleştirildiği yerde yapılan bu kısa süreli çalışmada, Stadyum'un yakınındaki Nekropol'ün içinden geçen anıtsal yol kısmen düzenlenmiştir. Ele geçen tüm buluntular, Roma'nın en görkemli zamanlarında (İ.S. II. yy.'da) Anadolu'da gezici olarak tertiplenen Gladyatör oyunları ve vahşi hayvan mücadeleşi gösterilerinin Kibyra'da çok revaç bulduğunu ve sıkça düzenlenmiş olabileceğiğini düşündürmektedir.

Gladyatör frizi
Frieze with gladiator figures

Surveys, Soundings and Landscaping in the Necropolis of Kibyra

With the confiscation of friezes with gladiator figures, together with the arrest of the smugglers in three incidents of antiquity smuggling in 1995, 2001 and 2002, our museum initiated research work, soundings and landscaping in Kibyra in the township of Gölhisar in the province of Burdur.

Work was carried out by the museum, between the 23^d and the 30th of September 2002, at the same place where the abovementioned four friezes in the necropolis were recovered from the smugglers and a further 2 friezes with gladiator figures, 2 gladiator steles, 3 friezes with depictions of wild beast taming and hunting were discovered. With this short term rescue work, carried out at the site of the illicit diggings, the main street passing through the necropolis near to the stadium has been partially redirected. All the finds recovered seem to suggest that the itinerant gladiator games and wild beast fights organised in Anatolia were both popular and frequent in Kibyra.

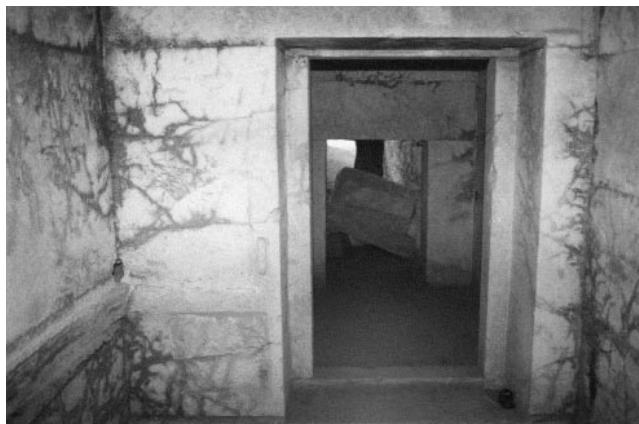
Vahşi hayvan eğitimi ve av sahneli friz
Frieze with depictions of wild beast taming and hunting

Burdur-Karamanlı Çeştepe Tümülü Çevre Düzenlemesi

Harmankaya Köyü'ndeki Çeştepe Tümülü çevre düzenleme ve koruma önlemleri çalışması 24-30 Eylül 2001 tarihleri arasında yapıldı. Çalışma, Burdur Müzesi tarafından 1998 yılında bir kurtarma kazısıyla açığa çıkarılan anıtsal mezar odasının doğa şartlarından zarar görmemesi ve ziyarete olanak tanınması bakımından gerçekleştirildi.

Tümülüs'ün dromos'undan itibaren taş duvarları sağlamlaştırıldı ve toprak erozyonunu engelleyecek set yapıldı; mezar giriş alanı çevreden toplanan doğal taşlarla Arnavut kaldırımı şeklinde tanzim edildi.

Çeştepe tümülü mezar odası
Tomb chamber at the Çeştepe Tumulus

Landscaping around the Çeştepe Tumulus in Karamanlı, Burdur

Preservation work was carried out at the Çeştepe Tumulus in the village of Harmankaya and the necessary landscaping of the surrounding area was carried out between the 24th and the 30th of September 2001. This work was carried out to protect the monumental tomb chamber, uncovered by the Burdur Museum in a rescue excavation in 1998, from being weathered away and also to facilitate visits to the tomb.

The stone walls starting from the dromos were reinforced and embankments were built to stop erosion. The entrance to the tomb was also paved with cobble stones, using stones gathered in the vicinity of the tomb.

Mersin Müzesi Çalışmaları 2002

Work by Mersin Museum in 2002

F. Güler GÜRKAN - Yaşar ÜNLÜ

Kızkalesi Kazısı

Mersin Silifke karayolunun 60. km.'sinde Kızkalesi Beldesi, Korykos antik kenti sınırları içerisinde kalan ve karaya, çok yakın bir ada üzerinde konumlanan Kızkalesi ile benzerine çok az rastlanılacak bir kültür mozaığını oluşturmaktadır.

Korykos ismine ilk kez III. Antiochos zamanında İ.O. 197 de rastlanır. Ancak Nekropol'den çıkartılan İ.O. 4. yy.'a ait eserler kentin daha önce kurulduğuna işaret eder. İ.O. 1. yy.'da bastırıldığı sikkelerle bağımsız olduğunu gösteren Korykos, İ.O. 72 de Roma egemenliğine girmiştir, Roma ve Bizans Dönemi'nde önemli bir liman kenti olmuştur. Kale 11. yy. sonu, 12. yy. ortalarında tamamlanmıştır. 1361 yılında Kıbrıs Krallığı'nın koruması altına girmiştir, 1448 yılında Karamanoğlu Beyliği'nin buyruğuna geçmiştir ve son olarak Osmanlı topraklarına katılmıştır.

8 kule ile tahkim edilmiş, yüksek sur duvarları ile çokgen bir plana sahip olan kalenin dört adet kapısı vardır. Bunlardan kuzeydeki ana giriş kapısıdır.

2001 ve 2002 yılında yapılan kazı çalışmaları kale iç avlusunda gerçekleştirilmiştir. İlk etapta sur duvarın doğu ve güney iç kısmında birbirine bitişik kare planlı odalar doğu kesimde dikdörtgen planlı büyük bir oda ayrıca avlunun en yüksek alanını oluşturan orta mekanda dini yapıyı da içine alarak bütünleşmiş bir yapı kompleksi ortaya çıkartılmıştır. Bu yapı içerisinde tabanı mozaikle kaplı bir kabul salonu ve onu çevreleyen kare, dikdörtgen planlı odalar bulunmaktadır. Kuzeye doğru kademeli olarak yükselen odaların tabanları yine mozaik ve opus-sectile zemin döşemesi ile çatı ise, ele geçen bir çok kırık parçalardan anlaşılacığı üzere büyük ihtimalle çatı kiremidi ile kaplıdır. Kilikia'nın diğer yerleşimlerinde birbirleriyle benzerlik gösteren bu tür taban döşemeleri, özellikle Akdeniz havzasında 5. ve 6. yy.'da yaygındır. Yapı plan ve duvar işçiliği ile Erken

Excavations at Kızkalesi

The Kızkalesi District, at the 60th km of the Mersin to Silifke highway, is located within the territorium of ancient Korykos (Corycus) and exhibits a rare cultural mosaic, with the Kızkalesi, i.e. The Maiden's Fortress, on an islet just beyond the shoreline.

The place-name of Korykos is first mentioned in 197 BC during the reign of Antiochus III; however, finds from the necropolis dating to the 4th century BC suggest an earlier foundation date for the city. Coins minted by Korykos in the 1st century BC, show the independence of the city, which passed in 72 BC. into Roman sovereignty. It retained its port-city position in both the Roman and the Byzantine periods. The fortress was completed about the end of 11th and mid 12th century AD. The city passed under the protection of the Kingdom of Cyprus in 1361, then under the sovereignty of the Karamanid Emirate in 1448, and it then passed into Ottoman hands.

The polygonal fortress is reinforced with 8 towers, joined together by high curtain walls. The northern gate, of the four gates, is the main entrance.

Kızkalesi (Korykos) kazı öncesi genel
General view of Kızkalesi (Corycus) before excavations

Kızkalesi (Korykos) kazı çalışmaları
Excavations at Kızkalesi (Corycus)

Bizans Dönemi özellikleri göstermektedir. Bazı ilaveler yapılarak geç Bizans döneminde de kullanılmıştır. Bugün ayakta olan tek yapı, güney kesimde yer alan yarımkubbeli şapel de yine Erken Bizans Dönemi'ne aittir. Ayrıca geniş mekanların bölünmesi gibi mimari değişikliklerin Karamanoğlu Beyliği dönemine isabet ettiği gözlenmiştir.

Adanın su ihtiyacını karşılamak amacıyla farklı yerlerde yapılmış, bazıları tonozlu 6 adet sarnıç ile bunlara bağlı havuzlar ve tekneler ortaya çıkartılmıştır. Sur altında yer alan drenaj kanalları da atık suların dışarıya atılmasını sağlamaktadır. Batı sur duvarına bitişik inşa edilen revak düzenlemesi ise avluya farklı bir görünüm kazandırmaktadır.

Bir çok kulenin kuşattığı Kızkalesi, Akdeniz kıyısındaki Korykos kenti ve kalesinin dışardan gelecek saldırılara karşı savunmasına yardımcı olmak amacıyla yapılmış bir gözetleme ve ön savunma kalesi niteliği taşımaktadır.

Excavation work in 2001 and 2002 was carried out in the courtyard of the fortress. In the first step, the square shaped rooms adjoining each other on the inner side of the fortification on the east and south, a large rectangular room in the eastern section, and a building complex including a religious structure in the centre of the yard, which has the highest elevation of the islet, were uncovered. This complex comprises an audience hall with a mosaic floor encircled with square and rectangular rooms. The rooms, each of which is at a higher elevation towards the north, have floors paved with mosaic or opus sectile. Large quantities of tile fragments recovered indicate that the roof was covered with roof tiles. Such floor pavements are quite similar to those found in other Cilician settlements and were quite popular in the Mediterranean basin in the 5th and 6th centuries. The plan layout and masonry technique suggest a date in the Early Byzantine period. The castle remained in use in Late Byzantine times with some additions in this period but the only structure still standing today to have been built in the Late Byzantine period, is the chapel, with a semi-dome crowning the apse in the south. It was determined that alterations to the castle, such as the division of the large rooms into smaller ones, was carried out during the period of Karamanid control in the 15th century.

6 cisterns, some vaulted, and related pools and basins were discovered and exposed, these were built to supply the islet with water. Drainage canals under the fortifications removed the waste to beyond the castle. The portico adjoining the western curtain wall provided the courtyard of the castle with a different atmosphere.

Kızkalesi was fortified with many towers, to serve as look out posts, forming an initial defence work, in defending the city and fortress of Korykos against attacks from the sea.

Side Müzesi Çalışmaları 2002

Work by Side Museum in 2002

Melek YILDIZTURAN

Sütunlu Cadde Kazısı

Kazı çalışmaları güneye inen Sütunlu Cadde'de başlamış, 30 dükkanın ve önündeki yaya yolunun kazısı ve konsolidasyonu tamamlanmıştır. Dükkanların içerisinde yer alan dolgunun başka yerden geç dönemde taşındığı, aynı malzemeye ait parçaların değişik dükkanlarda bulunmasıyla anlaşılmıştır. Arap akınları döneminin yanın tabakasının eşik seviyelerinden 15 cm. yukarıda olduğu tesbit edilmiştir.

Yürüyüş yolunda ve dükkanlarda çeşitli ebatlarda su kuyularına rastlanılmıştır. Bunlardan bazıları portik üzerinde, bazıları da dükkanların içinde ve önündedir. Eşik seviyesinden 20 ile 30 cm. aşağıda toprağa gömülmü olarak bulunan in situ pitoslar belgelendikten sonra yerinde muhafaza edilmek üzere üzerleri kapatılmıştır.

Side Liman Hamamı

Liman Hamamı 2002 yılı kazı çalışmaları, restorasyon çalışmaları ile birlikte yürütülmüştür. Mekanların tanımı amacıyla sondajlar açılmıştır. Binanın geç dönemlerde zeytinyağı işleme yeri ve kireç ocağı olarak kullanımı zeminde büyük tahribatlara neden olmuştur.

Restorasyon çalışmalarında duvarlar sağlamlaştırılmıştır. Üst örtüde yağmur sularının birikmesi engellenmiştir. Çelik hatıllarla bina, deprem olasılığına karşı koruma altına alınmış, dübellerle duvarlar üst örtüye bağlanmıştır. Tepidarium çelik askiya alınmış, binanın rutubetten korunabilmesi için çatı yapılmış, duvar resimleri ve sıvaların konservasyonu tamamlanmıştır.

Side Büyük Hamam

2002 yılı kazı çalışmalarında binanın 1. avlu, çarşı, külhan kısmı ve sarnıçlardaki dolgu toprak boşaltılmış,

Excavations at the Colonnaded Street

Excavations initiated at the Colonnaded Street, that stretches to the south, encompassed the excavation and consolidation of 30 shops and the pavement along their facades and this was completed. Based on the recovery of pieces belonging to the same material in different shops, it was understood that the infilling in the shops was brought there from somewhere else. The fire layer corresponding to the period of Arab raids, was found to be 15 cm above the level of the thresholds of these shops.

Water wells of various sizes were found, both in the pedestrian way and the shops. Some of the wells are situated in the portico, others are either in front or inside the shops. The pithoi found buried 20-30 cm below the threshold level were documented and then reburied for in situ protection.

Harbour Baths at Side

The 2002 excavations at the Harbour Baths were accompanied by restoration work. Soundings were dug in order to identify the functions of the rooms. As the structure was used as an olive oil processing facility and lime kiln in later periods, the floors were heavily damaged.

The restoration work included the strengthening of the walls and prevention of rainwater accumulation on the superstructure. Steel beams were used in protection against earthquakes and the superstructure was connected with the walls using inserted concrete wall plugs. The Tepidarium was suspended from a steel construction and a roof was built to provide protection from the weather and damp. The conservation of the frescoes and plasterwork was completed.

zemin seviyesine inilmiştir. Yapının zemini Frigidarium ve Apoditerium dışında tamamen tahrip olmuştur. Tonoz başlangıcına kadar korunan duvarlara konsolidasyon uygulanmıştır.

Duvar yüzeylerinde kemer altlarında konglemera dokunun tahrip olduğu yerlere, yıkanmamış dere çaklı, beyaz çimento, oksit sarı boyayla oluşturulan harç, kalıp sistemi ile dökülmüştür. Dökümün sağlam olması ve orijinal yüzeye bireleşebilmesi için paslanmaz krom çelik saplamalar kullanılmıştır.

Yapının temelinde erimeler olduğunun tesbiti üzerine sağlamlaştırma yoluna gidilmiştir. Kuzey doğu köşede yer alan 2. sarnıcıń yıkılmak üzere olan duvari rölevesi alınarak aynı taşlarla örümek üzere kaldırılmıştır.

Large Baths

In the 2002 campaign, the earth filling in the first courtyard, market, stokehole and cisterns were removed and the original ground level was reached. The floor of the structure was completely damaged except for the floors of the Frigidarium and the Apodyterium. The walls which surviving to the foot of the vaults were consolidated.

Where the conglomerate texture was damaged on the wall surfaces and under the arches, a mortar of river pebbles, white cement, and oxidised yellow paint was prepared and cast in shuttered panels. In order to facilitate the casting and adhesion to the original surface, stainless chrome steel anchorages were used.

As it was understood that the foundations of the large baths were weakened in places, measures for reinforcement were taken. The second cistern in the corner was about to collapse and the wall in danger was measured and drawn. It was then taken to pieces in order to be soundly rebuilt, using the same material.

Side Tiyatrosu Çalışmaları 2001-2002

Work at the Theatre of Side in 2001-2002

Ülkü İZMİRLİĞİL

Pamphylia Bölgesi'nin en eski liman kentlerinden olan Side, arkeolojik ve doğal değerleriyle Antalya'nın önemli merkezlerinden biridir. Kentte ilk bilimsel çalışmalar 1947-48 yıllarında İ.Ü. Arkeoloji Bölümü başkanı Ord. Prof. Dr. Arif M. Mansel tarafından Türk Tarih Kurumu adına başlatılmış, mimarisi, plastik eserleri ve yazıtlarıyla yayınlanmıştır. Antik yerleşmenin bulunduğu yarımadanın en dar yerinde konumlanan kentin en görkemli anıtı Tiyatro'da 1955-65 yılları arasındaki kazı çalışmalarında, Tiyatro çalılıklardan temizlenmiş ve sahne binası ortaya çıkarılarak restitüsüyon çizimleri yapılmıştır.

Tiyatro uzun bir aradan sonra 1982 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yeniden ele alınarak aşamalı restorasyonuna yönelik çalışmalar başlatılmıştır. 1982-1998 yılları arasında orkestra'da bulunmuş sahne binası cephesine ait mimari parçalar, Agora'da tipolojik gruplar halinde düzenlenmiş, belgeleme ve restitüsüyon denemeleri sonrası sahne binasının 3 katlı olduğu saptanmıştır. Diazoma-üst cavea bağlantısı araştırılmış, daha önceki çalışmalardan farklı olarak diazoma'dan üst cavea'ya çıkan merdiven izleri saptanmıştır. Tehlikeli bölgüler incelenerek bir statik rapor hazırlanmış ve bu doğrultuda alınması gereken önlemler belirlenmiştir. Ancak bu süre içinde sahne binası güneydoğu ve kuzeybatı köşeleri ve parados'lar (P 1, P 2) toprak altında olduğundan sahne binasının restitüsüyon çizimleri ve restorasyon projesi hazırlanamamıştır.

1998 yılı sonunda Efes Kazı Başkanlığı tarafından tahsis edilen kule vincin teknik imkanlarıyla 1999 yılından başlayarak özellikle 2001-2002 yılında Kültür Bakanlığı'nın maddi destekleriyle toplam 210 gün süren çalışmalar sonucu, sahne binası cephesi (scaenae frons) ve parados'ların kazıları tamamlanmıştır.

1999-2000 yıllarında sadece III., IV., V., VI. aedicula'lar ve güneydoğu parados'u (P 2) açılmıştır. 2001-2002

Side, an ancient harbour city in Pamphylia, is still today an important centre in Antalya Province, with its archaeological and natural treasures. The first scientific research at Side was carried out from 1947 to 1948, by the renowned Ord. Prof. Dr. Arif M. Mansel, from Istanbul University's Department of Archaeology, on behalf of the Turkish Historical Society. The results, covering architecture, sculpture and inscriptions were published. The city is located on the narrowest part of the peninsula and its most monumental structure is the theatre, which was excavated from 1955 through to 1965, including site cleaning and the unearthing of the stage building and the preparation of reconstruction drawings.

Following a long gap, work on the theatre was resumed in 1982 by the Ministry of Culture and Tourism, with scope for a step-by-step restoration. From 1982 through to 1998, the architectural elements lying on the orchestra, belonging to the stage building were transferred to the agora and grouped by their typology; documentation and reconstruction work revealed that the stage building was three storied. As a new focus, the connection between the diazoma and the upper part of the cavea was surveyed and traces of the staircases leading from the diazoma to the upper cavea were found. The sections in danger were examined and a structural (static) report was prepared, advising of the necessary measures to be taken. However, throughout this period the reconstruction drawings and the restoration project for the stage building could not be prepared for the southeast and northwest corners of the stage building and the paradoi (P1 and P2) were still buried beneath the earth.

The tower crane provided by the Ephesus Expedition at the end of 1998 has facilitated our work greatly since 1999. Particularly in 2001 and 2002, the financial support by the Ministry of Culture culminated in

Sahne binası çalışmaları öncesi / Stage building before work

yılında ise sahne binası kuzeybatisındaki I. ve II. aedicula'lar ve parados (P1) tümüyle kazılmıştır. I. ve II. aedicula'nın açılmasıyla skene frons podyumuna ait friz kabartmaları tümüyle açığa çıkarılmıştır. Bu alanda analemma duvarına ve parados üzerindeki locaya ait yapı taşıları ile podyum frizine ait kabartma parçaları farklı kodlarda özgün düşüş şekillerine göre belgelenmiştir.

2001-2002 sezonunda 442 mimari eleman incelenerek, daha önceki yıllarda bulunan parçalarla birleştirilmiş, onarımları yapıldıktan sonra yeniden düzenlenmiştir. Sonuçta I. ve II. aedicula'nın açılmasıyla sahne binası cephesinin podyumuna ait friz kabartmaları tümüyle açığa çıkarılmıştır. Scaena frons'un I. ve 2. katına ait % 100, 3. katına ait % 90 oranda arşitrav friz blokları, 1. katına ait % 80 oranda geison blokları elde edilmiştir.

Parados'un (P1), Tiyatro'nun geç döneminde değişikliklere uğradığı, özgün zemin döşemesinin kaldırıldığı anlaşılmaktadır. Analemma duvarının alt kısmında sonradan yapıldığı anlaşılan 4 adet kenarlı niş ve üzerinde açık su kanalı izleri tespit edilmiştir. Bu kanalın orkestra'da su oyunları yapıldığı sırada kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca kazı çalışmaları kısmen sahne binasının içinde ve sahne binasının Agora cephesinde C-D kapıları arasındaki dükkan da süürülmuştur. Tiyatro'nun güneydoğu dış galerisinde P-Z akşları arasındaki alanda temizlik, fotogrammetrik ve topografik ölçümleme belgeleme çalışmaları yapılmış, kazıda çıkarılan mimari elemanlar tipolojik olarak gruplandırılmış ve düzenlenmiştir.

Çalışmalar sürerken ilginç bir tespit yapılmıştır; Agora'da güney portik dükkanları ve parados (P1) kazısı sırasında sarımtıraç sert kireçtaşından yaklaşık 56 adet yapı elemanın, tiyatro yakınında yer alan pseudo-peripteros planlı Geç Hellenistik veya Erken Roma Dönemi'ne ait Dionysos Tapınağı'na ait olduğu saptanmıştır.

Sahne binası bugünkü durumu / Stage building today

excavations lasting 210 days in total and both the scaenae frons and the parodoi were exposed.

In 1999 and 2000, only the aediculae: III, IV, V and VI and the southeast parados (P2), were uncovered. In the 2001 and 2002 campaigns, the aediculae I and II, to the northwest of the stage building, and the parodos P1 were completely unearthed. When the aediculae I and II were excavated, the entire frieze relief from the scaenae frons podium were exposed. Here, the blocks belonging to the analemma wall and the loggia above the parodos, and the carved relief blocks of the podium frieze were documented on different levels, as they had fallen down.

In 2001 and 2002, 442 architectural pieces were studied and joined to those pieces discovered earlier and rearranged following the necessary repair and conservation work. Finally, as the aediculae I and II were uncovered, all the frieze relief from the podium of the stage building was recovered. 100% of the relief blocks from the first and second tiers and 90% of those from the third tier, together with 80% of the geison blocks from the first tier have been recovered.

It was understood that parodos 1 was altered in later periods, and its original pavement was removed. On the lower part of the analemma wall, four niches and an open water channel built over them later, were found. It is likely that this channel was used when water games were performed in the orchestra. In addition, limited excavations were carried out inside the stage building and in the shop between gates C and D opening onto the agora. Cleaning, photogrammetric and topographical surveys and documentation were done between the axes P and Z in the southwest outer gallery of the theatre, and the architectural elements recovered were grouped by their typology.

Bunun yanı sıra tiyatroda, orkestra, diazoma, ambulacrum (koridor) ile üst cavea'da onarım ön hazırlık, rölöve ve düzenleme çalışmaları yapılmıştır. İleride yapının strüktür, malzeme, zemin mekaniği, deprem konularında uzman kişiler tarafından incelenmesi gerekmektedir.

During all this work, a very curious discovery was made, during the excavations of the shops in the south portico of the agora and parodos 1, approximately. 56 architectural elements of a yellowish hard limestone were recovered and are understood to have once belonged to a pseudo-peripteral temple dedicated to Dionysos from the late Hellenistic or the early Roman periods.

Besides preparatory work for repair and plans drawn to scale, other work was carried out in the orchestra, diazoma, ambulacrum and upper cavea. The structure of the theatre is in need of further study by experts, to provide further information concerning its structure, materials, studies of the relevant soil mechanics and the consequences of past and future earthquakes on the structure.

Silifke Müzesi Çalışmaları 2002

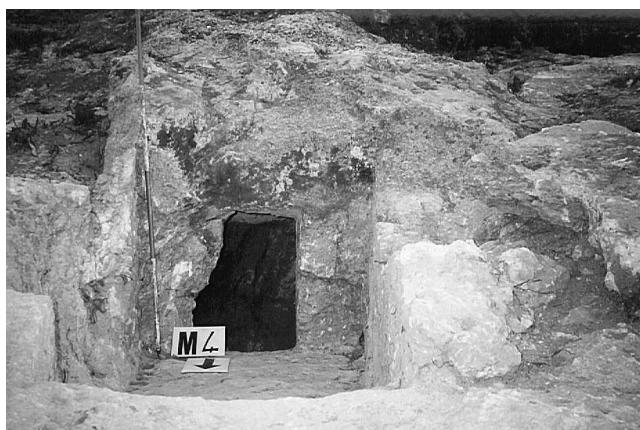
Work by Silifke Museum in 2002

İlhame ÖZTÜRK

Gözleğentepe Nekropolü Kurtarma Kazısı

Silifke İlçesi, Yeşilovacık Beldesi'nde Silifke-Anamur karayolunun genişletilmesi çalışmaları sırasında Gözleğentepe adıyla anılan yerde oygu mezarlар ortaya çıkmış; 2000 yılında 5 günlük bir sürede 1, 2 ve 3 numaralı mezarlар dolgu toprağından temizlenmiştir.

2002 yılında 20 günlük bir çalışma ile Nekropol'deki 14 kaya oygu mezarı daha temizlenerek mezar buluntuları açığa çıkartılmıştır. Gözleğentepe Nekropolü'nde toplam 18 adet oygu mezarının varlığı saptanmıştır. Kalker arazi yapısındaki tepenin özellikle marn oluşumlu kesimlerinde kaya içerisinde mezar odaları açılmıştır. Genel olarak basamaklı dromostan sonra, bazlarında kapak taşının da ele geçtiği, dikdörtgen bir kapı açıklığı ile mezar odasına geçilmektedir. Çoğunlukla sunu çukuruna sahip mezarlarda bu çukurların etrafını ölülerin konulduğu sekiler çevrelemektedir. Bazı mezarlarda bu sekülerin gerisinde duvara oyulmuş üzerleri kemerli niş şeklinde açıklıklar vardır. İki mezarda sunu çukuruna rastlanmamıştır. Tek bir mezarda diğer mezarlardan farklı olarak mezar odası duvarlarının kireç ve kırık taş karışımı bir harçla sıvandığı görülmüştür.

Kaya oygu mezar / Rock-cut tomb

Rescue Excavations at Gözleğentepe Necropolis

Construction work to widen the Silifke-Anamur highway exposed rock-cut tombs in Yeşilovacık District of Silifke; in 2000, a 5-day period of work enabled us to clean the earth filling from inside tombs No. 1, 2, and 3.

In a 20-day long campaign in 2002, 14 more rock-cut tombs in the Necropolis were cleaned and the related artefacts were recovered. A total of 18 rock-cut tombs have been discovered in the Gözleğentepe Necropolis. Tombs were cut into the rock where the calcareous earth is more like marl. Generally, following a stepped dromos a rectangular doorway, some of which still possessed their lid stones, leads into the burial chamber. Mostly there is a votive pit, surrounded by benches for the corpses to be placed upon. Behind these benches some tombs have arched niches cut into the rock walls. Only two of these tombs do not have votive pits. One tomb, quite unlike the rest, has walls plastered with a mortar of lime and broken pieces of stone.

Nekropol buluntuları / Necropolis finds

Mezarların önemli ölçüde soyulduğu anlaşılmaktadır. Sağlam olarak ele geçen başlıca buluntular arasında unguentarium'lar, kandil, tabak, kase, taş ağırsak, bronz tip aletleri, Elaeusse Sebaste kentine ait bir sikke sayılabilir. Bunların yanısıra, amphora, lagynos, askos, cam gözyaşı şişelerine ait parçalar, iskelet kalıntılarında bulunmuştur.

Nekropol’ün açığa çıkan mezar buluntuları değerlendirildiğinde Erken Hellenistik Dönem’den itibaren süregeLEN kullanımla Roma Dönemi’nde de bu mezarlardan yararlanıldığı anlaşılmaktadır. Mezar tipleri açısından bölgede Hellenistik Dönem’e ait mezarların azlığı dikkate alınırsa Gözleğentepe Nekropolü kronolojideki boşluğu tamamlar niteliktedir.

It was understood that the tombs had already to a great extent been robbed. Amongst the finds recovered are unguentaria, oil lamps, plates, bowls, stone loom weights, bronze medical instruments, and a coin from Elaeusse Sebaste. In addition, fragments of amphorae, lagynos, askos, glass tear shaped bottles and also skeletons were discovered.

Based on the small finds recovered, it can be inferred that the tombs were in use from the Early Hellenistic period, through the Roman period. In respect to the types of tombs found in the region, there is little evidence available for the Hellenistic period and the finds from the Gözleğentepe Necropolis fill a serious gap in the chronology.